

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

Demokrasi için
tek yol devrim!
Yıl:11, Sayı:277, 25 Şubat 1985

Zayıf halka Türkiye içli dışlı yoğun bir çelişkiler yumağının düğümleri arasında debeleniyor.

Emperyalistleşme çabaları hâlâ boşunadır

Zayıf halka Türkiye'nin ekonomik güçlenmesi emperyalistleşmesiyle, emperyalistleşmesi ekonomik güçlenmesiyle kopmazcasına bağlıdır. Türkiye işte bu kısır döngünün içinde debelenmektedir ve bu debelenme giderek şiddetlenmektedir.

Ekonomik güçlenmenin ne denli "başarılı" olduğu açıktır. Beş yıl "sıkı para" siyaseti izlendiği halde para hacmi trilyona merdiven dayadı. Yüksek faiz siyaseti önce yaprak dökümüne yaradı ama artık ağaçları, ormanları sarsmaya başladı. Bankalar batık borçlar içinde yüzerken, Eczacıbaşısı'ndan Koç'una kadar büyük şirketler bile "çaktırmadan" yardım istediler. Enflasyon bir süre düşürüldü, şimdi yine roketledi, yükseliyor. Bir tek başarılı oldukları alan işçi ücretlerini, emekçi gelirlerini mutlak olarak sefalet düzeyine sürüklemek oldu. Bu da çok geçici bir başarıdır. İşçi sınıfımız onların bu başarılarını başarısızlığa dönüştürmeye hazırlanıyor.

Ekonomik güçlenmede başarısızlığa uğradıkça Türkiye emperyalistleşmek için daha da hırslandı. Ama bu alanda da ekonomik olarak daha güçlü rakipler aman tanımıyor. Türkiye burjuvazisi iyice bunaldı, sinirlendi, huysuzlaştı, hem birbirine düştü, hem çok yönlü uluslararası çelişkilerin girdabına düştü.

Türkiye burjuvazisinin bütün kesimleri dünyaya emperyalistleşme hırsıyla, o prizmadan bakıyor. Bunu açıkça da yazıyorlar. Örneğin bir zamanların sosyalisti Mümtaz Soysal bile "İkinci Şark Meselesi" başlıklı bir yazısında bu emperyalistleşme hırsını hem de çok "içli" bir üslupla dile getirmiş. *(Milliyet, 15.2.1985)* Burjuvazinin tüm kesimleri aynı içliliği paylaşıyor ancak aralarında yöntem konusunda farklılıklar çıkıyor.

Nitekim Türkçülerle İslamcılar arasında son zamanlarda ayyuka çıkan kavga-dövüşler bunun bir yansımasıdır. Acaba Türk azınlıklar kanalından mı, İslamiyet kanalından mı yürünsün — bunun kavgası veriliyor. Aynı bunun gibi, "daha çok ABD'ye mi yoksa Avrupa'ya mı yaslanarak emperyalistleşme" konusu da burjuvazi arasındaki ayrılık noktalarındandır. Daha da sayılabilir. Ama hepsinde emperyalistleşme ana fikirlerdendir.

Yunanistan Türkiye'nin en önemli rakiplerindendir. Ortadoğu'daki pazar ve etkinlik kavgasında ikisi karşı karşıya geliyor. İkisi arasında özellikle İran üzerine şiddetli kapışma yürüdü. İran'dan gelecek olan petrol boru hattına Yunanistan da ortaktır. Bundan hoşlanmayan Türkiye, Azeri Türkler kanalıyla İran'a aba altından sopa göstermek için, Azeri Türklerin liderini çağırıp görüştü. "Kışkırtırız ha" tehdidi savurdu.

Türkiye ile Yunanistan Kıbrıs'ın paylaşım kavgasını verirken aynı zamanda deniz taşımacılığı alanında da kıran kırana bir rekabet yürütüyorlar. ABD'den alınacak yardım, Avrupa'dan görülecek destek, hatta sosyalist ülkelerle kimin daha elverişli ilişkiler yürüteceği bile rekabet odaklarıdır. Yunanistan'ın Bulgaristan'a Ege'de ticaret kapısı açmasıyla Bulgaristan'daki Türkler sorununun mutlaka *bir* bağı vardır.

Türkiye Yunanistan kavgası son sıralarda öylesine alevlenmiştir ki bugün bir savaş çıkması, çok gerçek bir olasılıktır. Nitekim MGK'nın son 7 saatlik olağanüstü toplantısında ele alınan sivil savunma, hükümet ordu işbirliği gibi konular, Ege'de caydırıcı güç çığlıkları, Silahlı Kuvvetler'in modernizasyonu adı altında Zahit Atakan'ın ABD'ye pazarlığa gitmesi vb. hep yoğun bir savaş hazırlığını yansıtıyor. Eğer bir savaş çıkarsa, bu görünür gerekçeleri ne olursa olsun, emperyalist bir paylaşım savaşı olacaktır.

Türkiye'nin emperyalistleşme özlemi anlaşılmadan yalnızca Türkiye-Yunanistan kapışması değil, başka konular da anlaşılamaz.

Özal'ın Cezayir'e yaptığı "tarihsel özür" jesti ve Fransız sömürgecilerini "lanetlemesi"(!) Türk sömürgeciliğinin önünü açma çabasından başka birşey değildir.

Bir "Ermeni sorunu" vardır ki, gerçek özü boşaldı artık yalnızca adı Ermeni kaldı. Bu sorun çeşitli uluslararası şantaj ve rekabetlerin kılıfı oldu. ABD'de Ermeni katliamının 70. yıldönümünü anma günü ilan edecek yasa tasarısının kabul edileceği söyleniyor. ABD'de bir kanat, Avrupa'da Fransa, Yunanistan "Ermeni" kılıfının kapsamı içine giriyor. Ortadoğu'da Suriye, Lübnan yine aynı kılıfa giriyor.

"Ermeni sorunu" Türkiye'nin emperyalistleşmesine takoz koyanlara, karşı çıkanlarla Türkiye arasındaki kavganın bir kılıfı oldu. ABD'de anma günü yasa tasarısı kabul edilirse, takoz koyanların, örneğin Yunan lobisinin attığı önemli bir gol olacaktır. Öteki taraf da boş durmuyor. Öyle anlaşılıyor ki, "Ermeni terörü" diye gösterilen cinayetlerin bazılarını Türkiye yanlıları, hatta Türkiye'nin kendisi bile işlemiş olabilir.

İrlanda'daki Türk diplomatın başına gelen nedense gazetelerde işlenmez oldu. İrlanda'da başından kurşun yemiş olarak bulunan Türk diplomat ölseydi, "Ermeni terörü" diye bilinen nutukları dinleyecektik. Ama olay ölümle sonuçlanmayınca, şimdi diplomatın sessizce ölümü bekleniyor. Acaba diplomat yaşar da, kendine kurşun atanın "Ermeni terörü" değil, söz gelimi diyelim elçilikte çalışan bir MIT görevlisinin terörü olduğunu açıklar mı? Herhalde bu raddeye kadar yaşatmazlar.

Şimdi bir de Bulgaristan'daki Türkler sorunu çıktı!

Kuşkusuz bu "sorun" dünya emperyalizminin sosyalist ülkelerin içini karıştırma siyasetinin bir parçasıdır. Aynı zamanda, emperyalistleşme çabası içinde iki sistem arasındaki çelişkilerden yararlanmaya çalışan Türkiye ile emperyalist sistemin zayıflıklarından yararlanmaya çalışan sosyalist ülkelerin arasını açmayı da hesabına katıyor.

Bu soruna ilişkin olarak Türkiye burjuvazisinin çeşitli kesimleri farklı tutumlar aldılar. Bazı kesimler görülmemiş düzeyde bir şövenizm yaygarası yaparken, öteki bazı kesimler biraz daha temkinli bir şövenizm propagandası yaptılar. Bulgaristan'la ilişkiler açısından sorunun nasıl bağlanacağını göreceğiz ama burjuvazinin tutumu açısından şunu belirtelim ki, şövenizm yapalım derken adeta en geri kesimlerde bile anti-şövenist fikirler yaydılar. Bulgaristan, anayasasında Türklerin Türkçe konuşma *hakkı* olduğu halde bu hakkı kullandırmıyormuş! Ya Kürtler? Türkiye, Kürtlerin değil Kürtçe konuşmalarını Kürt olduklarını Türkçe söylemelerini bile nice katliamlarla, baskılarla, yasaklarla engelleyen bir ülke... Bu katliamcı, ulusal baskıcı burjuva devleti kalkmış da Bulgaristan'da *varolan Türkçe konuşma hakkının* kullandırılmamasından yakınıyor!

Bulgaristan'ın ulusal sorunda eksikleri, yanlışları olabilir. Ama bunun hesabını sormak ancak ve ancak dünya işçi sınıfına düşer. Türkiye burjuvazisi sosyalist bir ülkeden hesap soramayacağı gibi, kendisi Türkiye işçi sınıfına, Kürt-Türk emekçi halkına hesap verecektir. Burjuvazinin emperyalistleşme çabalarını işçi sınıfımız devrimle boğacaktır.

Cemile Çakmak

Yasal çerçevede savaşımı hiç küçümsememek gerekiyor ama devrimci savaşımı yükselterek sonunda bu yasalar sistemi parçalanmazsa hiçbir kazanım kalıcı olmuyor.

Bu kez kalıcı kazanımlar peşindeyiz

Türkiye'de işler karışık. Öylesine karışık ki bazı köşe yazarları, şu sıralarda Ankara'dan ayrılmanın doğru olmayacağını açıkça yazdılar.

Gerçekten de, bir yandan Yunanistan'la bir savaş durumuna hazırlık sürerken, öte yandan iç siyasal bunalıma ilişkin yeni bir formül türedi. Erken seçim ve anayasa değişikliğinin yanısıra şimdi bir de yeni hükümet söylentileri çıktı. Bunun nasıl bir yeni hükümet olduğu daha tam belli değil. Belli olan şudur ki burjuvazinin yönetemezliği giderek açığa çıkmaktadır.

Yolsuzluk iddialarına konu olmayan hiçbir alan kalmadı. Bankalar, KİT'ler, holdingler, bakanlıklar, gümrükler, belediyeler, partiler.... Bunca yolsuzluk iddiasından sonra şimdi casusluk iddiaları da çıktı.

Ama dönemin kayganlığı kendini, yasaların değişme gereksiniminde olduğu gibi çiğnenmesinde de gösteriyor. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Bulgaristan'daki Türkler konusunda bir protesto mektubu yayınlayarak yaygın olarak dağıttı. Dış siyasetin siyaset olmadığını kimse iddia edemez. Dolayısıyla bu girişimle siyaset yasağında koca bir gedik açıldı.

Bunun gibi, Aydınlar Ocağı'nda görülmedik gericilikte bir seminer düzenlendi. "Milletimize Türk adını allah verdi" gibi son derece parlak fikirlerin ileri sürüldüğü, bu seminer de derneklerin siyaset yasağında bir gedik açmıştır.

Burjuvazi işine geldiğinde yasalarda kendisi gedik açıyor. Ama gedik açılmayan, gedik açılmasına şiddetle karşı duruları bir yasa gurubu vardır ki bu da iş yasalarından oluşuyor. Burada gedik açılırsa, bir anda kalenin yıkılabilme tehlikesi olduğunun farkındadırlar. Bu nedenle bu alanda oyalama taktikleriyle "belayı" olabildiğince ertelemeye çalışıyorlar.

Uzun süredir beklenen (!) zirve en sonunda yapıldı. Şevket Yılmaz zirveden çıkınca yüzde 50 umutluyum gibi sözler etti ama bu tür sözlerin ardını kendisi bile getiremedi. Ortada KDV'nin gıda maddelerine Temmuz'dan ve %3'den başlayarak uygulanmasından başka somut bir sonuç (?) yoktu. "Kıdem tazminatı konusunda muktesep haklara dokunulmayacak" diye ilk başta kazanım gibi gösterilen sonucun ise gerçekte yeni çıkarılacak yasanın kabulü gibi bir kayıbın kılıfı olduğu anlaşıldı. Başka bir deyişle, zirve Şevket Yılmaz'ın yaratmaya çalıştığı yüzde 50 umudun tam tersini, büyük bir kızgınlık yarattı.

Bunun üzerine Çalışma Bakanı Kalemli hemen Şevket Yılmaz'la bir atışma içine girerek adeta onu sevimli gösterme manevrası yaptı. İşçilerde hükümete, düzene öyle bir öfke vardır ki burjuvazi, bir bakanın birine saldırısı o kişiye "iltifat" anlamı taşır diye düşünüyor. Nitekim Kalemli, atışmayı "saldırı"ya dönüştürüp, Yılmaz 10 yıl işçilik yapmadıysa sendikacılık yapamaz tehditlerini yineledi. Öte yandan bu arada gazetelerde Şevket Yılmaz'ın DİSK Başkanı Abdullah Baştürk'le el sıkışan resmi yayınlandı.

Asgari ücretin arttırılmasını MESS ve İSO gibi işveren kuruluşları bile savunurken, vergi dışı bırakılmasını da köşe yazarları hararetle savunmaya başladılar. Zirvenin yarattığı öfke, oyalama taktiklerinin artık pek yürümeyeceğini, iş yasalarına, yaşam koşullarındaki kötüleşmeye karşı somut birşeyler yapılmasının gerekli olduğunu çok açık gösterdi. Bunun üzerine Halil Tunç zamlara karşı bir miting önerisiyle çıktı.

Ara dönemin nereye, nasıl bir duruma açılacağını sınıf savaşımının belirleyeceğini çok iyi bilen burjuvazi, oyalama taktikleriyle zaman çalıp hazırlığını ilerletmeye çalışıyor. Bu nedenle de herşey ara dönemin kayganlığı içinde kaydırılıyor, deliniyor ama dolu dizgin bir sınıf savaşımına daha elverişli koşullar yaratabilir kaygusuyla iş yasaları gündeme getirilmiyor, buzlukta tutuluyor.

Şu unutuluyor ki Türkiye işçi sınıfı bundan önce yaptığı nice şanlı eylemleri yasalarda öyle yazdığı için yapmadı. Nice yasaları rafa kaldırdı, nice yasaları kırıp parçaladı. Bu nedenle hiçbir beis yoktur! İşçi sınıfımız yasaları parçalamayı da bilir. Ve zaten onun geçmişten çıkardığı en önemli bir ders şudur: Yasal çerçevede savaşımı hiç küçümsememek gerekiyor ama devrimci savaşımı yükselterek sonunda bu yasalar sistemi parçalanmazsa hiçbir kazanım kalıcı olmuyor.

S. Günbudak

İŞÇİNİN SESİ
Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 407 London, E16 2EA ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Geçitkale Havaalanı'ndan bir görünüş

Geçitkale Havaalanı

Yoldaşlar,
Kıbrıs'ta halkın zamlar ve Kıbrıs sorunundan sonra en fazla üstünde durduğu, konuşup akıl yürüttüğü bir konudur bu. Gazeteler, radyolar hiç bahsetmez ama bilhassa Magosa kazasında yaşayan halk bu konuyu hiç unutmuyor. Bu konunun tartışılmaması için burjuva hükümet de elinden geleni yapıyor. Bu havaalanının normal bir havaalanı olmayacağını her hareketleriyle belli ediyorlar ve halk da bunun bilincinde. Gazetemizin okurlarını bu durumdan haberdar etmek düşüncesiyle bu konu hakkında birkaç satır yazı yazmayı uygun gördüm.

Geçitkale (eski ismi Lefkonuk) Magosa kazasında 1200-1300 kişi barındıran, etraf köylere nazaran bir kasaba görünümünde büyük bir köydür. 1974 öncesi burada 3 binden fazla Rum oturuyordu ve bu köy etraf köylerin merkezi durumunda idi. Şimdi eskiye nazaran çok harap olmuş durumdadır, ama o ayrı bir konu.

Havaalanına giriş şimdilik Geçitkale'den, sonradan yapılan toprak yol üzerinden oluyor. Ama inşaat bittikten sonra bu yol kaldırılacak ve alana giden yol Geçitkale-Dörtyol asfaltından olacakmış. Havaalanının kapladığı arazinin büyük bir kısmı Rumlardan kalmadır. Bu toprakların bir kısmı da Nergisli'de oturan Türklere aitmiş. Bunların kimisi isteyerek, kimisi istemeyerek toprağını satmak mecburiyetinde kalmışlar.

İnşaat ilk başladığı zamanlar burada çalışan işçiler Kıbrıs'ta yerleşmiş Türkiyeli ve Kıbrıslılardan oluşuyormuş. Fakat iş şartlarının kötü ve ücretlerin de düşük olması nedeniyle sıra sıra grevler olmuş. Sonunda kazanamayacağını anlayınca firma tüm işçileri işten atmış. Şimdi burada sırf bu iş için Türkiye'den getirilen işçiler çalışıyor. Düşük ücretle çalışıyorlar ve en küçük şikayet sonucunda hemen Türkiye'ye geri gönderiliyorlarmış.

Buraya adanın diğer yerlerinden malzeme taşıyan kamyoncular taşıdıkları yüke göre ücret alıyorlarmış. Daha fazla ücret alabilmek için daha fazla yük dolduruyorlar. Örnek verecek olursak, 9 tonluk kamyona en aşağı 16 ton yük koyuyorlar. Böyle olmasına rağmen bu kamyoncular geçimlerini ancak karşılayabiliyorlar. Herşey çok pahalı ve ücretler düşük. Zaten bazen 2 bazen de 3 ayda bir ödeniyorlarmış. Şikayet edeni hemen paketliyorlarmış.

İnşaatı yapan bir Türkiye tekeli ama işçileri bile firmanın adını bilmiyor. Tuhaf değil mi?

Geçitkale havaalanının uzunluğu 3.5km. Terminali çok küçük. Kontrol kulesi Ercan havaalanındakinden biraz daha yüksek. Pist gerçekten Ercan'dakinden çok uzun ve çok geniş. Bu bittikten sonra yolcu uçakları buraya iniş yapacakmış ve Ercan'ı modernize edeceklermiş. Haftada 4 veya en fazla 5 uçağın iniş yaptığı bu küçücük ülkenin ikinci bir havaalanına ihtiyacı var mıydı? İnşaatın ilk başladığı zamanlarda halkı şöyle uyutmaya çalışıyorlarmış. "Ercan Rum tarafına çok yakın, bir savaş sırasında onların eline düşerse, havaalansız kalacağız." Halk pek yutmadığı için bu masalı hiç anlatmıyorlar şimdi.

Bütün işlerin marta kadar bitmesi gerekiyormuş. Ama inşaat firması "bugün çok soğuk oldu," "bugün yağmur yağdı" deyip vadesini uzatıyormuş. İşlerin erken bitmesi için "yetkililer" bastırıyorlarmış. Hatta bu oyun basında Türkiye Bayındırlık Bakanı, Kıbrıs Barış Kuvvetleri Komutanı ve Güvenlik Kuvvetleri Komutanı'nın helikopterle gizlice alana iniş yaptıkları biliniyor. Kontrol memurlarıyla alanı gezmişler, sonra gitmişler.

Halk arasında şöyle söylentiler var: "Amerika Larnaka'dan Geçitkale'den geçip Girne'ye kadar uzanacak olan iki hat gidiş iki hat gelişli büyük bir yol yapacakmış", "havaalanının yanındaki tepeleri buldozerlerle yıkacaklarmış'... İlk bakışta saçma sapan gibi gelen bu tür söylentiler biraz düşününce anlam kazanıyor.

Larnaka'da askeri üs var. Geçitkale havaalanını buraya birleştirmeyi düşünüyor olabilirler. Bahsedilen tepeler uçakların iniş ve kalkışlarına hiçbir engel çıkarmayacak kadar alçak ve uzaktır. Fakat kontrol kulesi üzerinde bir radar düşünürsek bu tepeler Ortadoğu'ya olan hattını kapatıyor.

Zirve görüşmeleri sırasında ABD gazeteleri, ABD'nin böyle bir üsse ihtiyaç olmadığını yaymaya çalıştılar. İstedikleri zaman adadaki İngiliz üslerini kullanabileceklerini açıkça yazdılar. Madem ABD'nin böyle bir havaalanı yapımından kârı olmayacak, *New York Times* gazetesi bile niçin bu küçücük memleketteki havaalanı konusu ile uğraşıyor? Ateş olmayan yerden duman çıkmaz derler. Ercan havaalanı yapılırken onunla neden bu kadar uğraşmamışlardı?

Bir kez Kıbrıs'taki üsler İngiltere'ye bağlıdır. O da bir NATO üyesi ama kendi üslerinde başka bir devlete tam yetki veremeyebilir. İkincisi Güney'de örgütlü bir Komünist Partisi var. İdeolojik çizgisi oportünist ama, yığın desteği çok geniş. Anti-emperyalist bir miting veya yürüyüş için onbinleri sokağa dökebilecek bir parti. Kuzey Kıbrıs'ta ne böyle bir parti ne de yığın desteği bu denli güçlü olan bir sol parti var. Anti-emperyalist duygular çok daha zayıf. Üstelik ipler hem ekonomik hem siyasal olarak Ankara'nın elinde.

Bazı iddialara göre Amerika bu havaalanını (Rapid Deployment Force) Çevik Kuvvetleri için üs yapmak istiyor. Ortadoğu'daki konumu güçlendirmek için ABD'nin böyle bir üsse ihtiyacı vardır. Eskiden beri duyulan bu iddiaların doğru olduğu ortaya çıkıyor. Hatta hükümet bu konuda karar sahibi bile olmadığını açık etmiştir.

Böyle bir üs faaliyeti girerse bölgedeki gerginlik daha da artacak, bölge halklarına ve barışa ek bir tehdit oluşturacaktır.

Buradaki çalışmalarımızda Avrupa demokratik kamuoyunun dikkatini oraya da yöneltmeliyiz. Orada kurulacak bir üssün tüm bölge halkları için oluşturacağı tehlikeyi gösterip ABD emperyalizminin bölgedeki oyunlarını deşifre etmeliyiz.

Metin Haznedar
Kıbrıs

Gözümüz aydın

Selam yoldaşlar,
Sizlere uzun zamandan beri yazamadık. Tabii ki bu bizim eksikliğimiz.

Yoldaşlar, hepimizin gözü aydın. Bildiğimiz gibi 92 gündür içerde tutuklu bulunan 12 yoldaşımız serbest bırakıldı. Bizden "arınanlar"ın yaptıklarına insanın inanası gelmiyor. Bırakalım devrimciliği, dürüst bir insan bile böyle şeyler yapmaz. Demek ki bunların ne devrimciliği ne de dürüstlükleri kalmış. Bir insan bir örgütte artık çalışmak istemiyorsa dürüstçe gider. Biz zorla insanın yakasına yapışan bir örgüt değiliz. Ama bunlar parti disiplinini çiğneyerek gittiler.

Yoldaşlar, sizlere Türkiye'den gelen bir arkadaşımın izlenimlerini anlatmak istiyorum. Ben kendisine daha Türkiye'de yaşanan dönem hakkındaki düşüncelerimizi anlatmadan, kendisi anlatmaya başladı. Okullarda bir canlılığın, hareketliliğin başladığını ve ufak tefek eylemlerin olduğunu söyledi. Halkın Özal'a karşı tepkisini, usancını anlattı.

Son günlerde Türkiye'de günün konusu olan KDV burjuvazinin halka dayattığı yeni bir kazıktır. Halkımızın üzerinde o kadar baskı, zulüm ve diğer vergiler varken bir de KDV'yi çıkardılar. Halkımız ne alırsa alsın, nereye giderse gitsin KDV'yi ödemek zorundadırlar. Pastaneden alınan pastaya, okul kitabından defterine, kalemine dek, halkımız en ufak mallarda bile KDV ödemeye mecbur bırakılmıştır.

Halkımıza yapılan tüm baskı ve eziyetlerin hesabını burjuvaziden soracağız.

Devrimci selamlar
A. Ayşegül, Hamburg

Neyin sesi?

Menşeviklerin Londra'da çıkardıkları, ama Londra'da pek yaygın dağıtmadıkları için Avrupa'da dağıtıp, "dağıtılıyor" izlenimi yaratmaya çalıştıkları *Gerçeğin Sesi* adlı "gazete"nin 16. sayısı burada elimize geçti. Pirault greviyle ilgili yazılarını okuyunca, bu direnişe omuz veren bir konfeksiyon işçisi olarak dayanamadım, bu yazıyı yazıyorum.

Gerçeğin Sesi'nde çıkan bu yazıyı Paris'ten Mehmet Tekin imzalı biri yazmış. Çok merak ediyorum, bu arkadaş direniş sırasında kaçanlardan biri miydi, yoksa büroya saklananlardan biri mi? İkisinden biri olduğu, olayların içinde olmadığı şuradan belli:

Menşevik Mehmet Tekin Pirault direnişine ilişkin olarak, CGT önderliğinden yazısında övgüyle söz ediyor. CGT önderliğinden kastettiği kendileri ise, kaçtılar, büroya saklandılar. Eğer yalansa aksini yazsınlar. Yok CGT önderliğinden kastettiği olayla ilgili diğer yöneticilerse onlar da büroya saklandılar ve fabrikadan çıkacak yolu gelip bize sordular. Böyle değilse yine aksini yazsınlar.

CGT'li yöneticileri direnişe çağıran, onlardan destek isteyen Pirault işçileri ile bizdik. CGT'nin ilgili yöneticileri mahkemenin tahliye kararına uymak istiyorlardı. Fabrikayı boşaltmayan ise kararlı işçilerdi. Ortada bir önderlik varsa o da CGT'li işçilerin kendi önderliği idi. Yoksa menşeviklerin değil.

Gerçeğin Sesi, İşçinin Sesi'ne olayla ilgili "eleştiri" yöneltiyor.

"CGT"nin çağrısıyla CGT'ye bağlı işçilerin yaptığı genel greve CFDT ortak ediliyor." CFDT'nin de greve katıldığını menşeviğimiz niye inkar ediyor ki? Bu mu gerçeğin sesi? Katılmadı mı? 15 dakikalık genel grevin CGT'nin çağrısı üzerine yapıldığını inkar eden yok. Ama CFDT'nin katıldığını inkar eden var.

Diğer bir alıntı da *İşçinin Sesi*'nin delege bir Pirault işçisiyle yaptığı söyleşiden alınmış. Söyleşide işçi arkadaş "10 Kasım günü 5 bağımsız sendikacıyla işyerine gidildiğini" söylemiş. Vay CGT'li sendikacılara bağımsız demişiz. Arkadaş o söyleşide olayları en ince ayrıntısına kadar anlatmış. Ve söyleşinin olduğu gibi basıldığı olaylardan belli. CGT'li sendikacıları bağımsız göstermenin inandırıcı olması için *İşçinin Sesi*'nin bunu işçilere söylettiğine gelince. Bu menşeviklerin kendi hilekar mantığını ele veriyor. Demek ki kendileri inandırıcı olsun istedikleri şeyleri işçilere söyletiyorlar. *İşçinin Sesi* için böyle bir sorun yoktur. Böyle bir şey yapmak onun aklına bile gelmez. Nitekim *İşçinin Sesi*'nin Paris'te dağıttığı, *İşçinin Sesi*'nin aynı sayısında yayınlanmış bildiride 5 sendikacının CGT temsilcisi olduğu söyleniyor. *İşçinin Sesi* olayları, kişileri ve ekleyelim, söyleşileri de olduğu gibi yansıtıyor. CGT'li sendikacıya bağımsız dedirtmekle *İşçinin Sesi*'nin kazanacağı birşey yok. Ancak menşeviklerin, greve katılan CFDT'li işçileri inkar etmekle, en başta CGT'ye ters düşme durumları vardır.

Pirault işçileri de CGT'lidir, biz de. Ancak, Pirault olayları CGT'nin bazı yöneticilerinin tutumunu değil, CGT'li işçilerin ve *İşçinin Sesi*'nin tutumunu haklı çıkardı. Pirault grevinde fabrikaya Fransa'daki demokratik güçleri yığabilseydik — ki CGT'nin bu gücü var ama kullanmadı — belki de Kemal Özgül'ü şehit vermeyecektik. Kemaller ölmez, bu sınıf yenilmez.

Hüseyin Savaşkan, Paris

"Üretim ilişkilerinde devrim, ideolojik ve kültürel devrim ve sosyalist sanayileşmenin merkezi olarak bilimsel-teknolojik devrim."

Vietnam Komünist Partisi'nin 55. yılını kutluyoruz

Dünyanın öbür ucunda, dünya devriminin başarısı için dillere destan bir kahramanlıkla savaşan Vietnam halkıyla övünüyoruz.

Vietnam Komünist Partisi'nin 55. kuruluş yıldönümü 2 Şubat 1985 günü Hanoi'de yapılan büyük bir toplantıyla kutlandı. Toplantıda, Vietnam Komünist Partisi MK, Ulusal Meclis, Devlet Konseyi, Bakanlar Kurulu, Vietnam Anayurt Cephesi, siyasal partiler, yığın örgütleri ve sosyalist ülkeler elçiliklerinden temsilciler hazır bulundular.

Toplantıyı Devlet Konseyi başkanı Truong Chinh bir konuşmayla açtı. Truong Chinh, konuşmasında şöyle dedi: "Devrimimizin istikrarla ilerlemesi için partimizin inşasına hız vermeli, savaşım gücünü arttırmalıyız."

Daha sonra konuşan VKP MK Genel Sekreteri Le Duan, Başkan Ho Chi Minh'in kurup çelikleştirdiği ve Marksizm-Leninizm'le silahlanan partinin büyük önemine değindi. Le Duan, konuşmasında şu görüşlere yer verdi:

"Halkın ulusal demokratik devriminin kesin zaferi, ulusal bağımsızlığın sosyalizmle bağlanması gerektiği doğrusunu öne çıkardı. Marksizm-Leninizm'in devrimci ve bilimsel özünü kavrayıp yaratıcılıkla sömürge ve yarı-feodal bir ülkedeki devrimin sorunlarına uygulayan partimiz, tutarlı bir önderlik ve etkili bir devrimci yöntem geliştirdi.

"Günümüzde ulusal bağımsızlık ve sosyalizm tek bir akım oluşturuyor. Yalnızca sosyalizm, ulusun tam bağımsızlığını garantileyebilir. Halka mutlu bir yaşam sağlayabilmek için bütün ulusal olanakları devreye sokabilir. Öte yandan, sosyalizmin inşası, ancak, onun evrensel yasaları ulusun ekonomik, toplumsal ve tarihsel koşullarına yaratıcılıkla uygulanırsa başarılabilir. Son on yılda, Vietnam devrimi yeni bir aşamaya yükseldi. Bütün ülke sosyalizmi kurma ve anayurdu savunma görevlerini yerine getiriyor.

"Parti hattının özü, çalışan halkın kollektif egemenliğini kurmak ve yığınları aktif olarak şu üç devrimi başarmaya seferber etmektir: Üretim ilişkilerinde devrim, ideolojik ve kültürel devrim, ve sosyalist sanayileşmenin merkezi olarak bilimsel-teknolojik devrim.

"Son on yılın kazanımları çok büyüktür. Ama yine de, ekonomik yapının örgütlenmesinde, sosyalist dönüşümlerde, iş yönetiminde, ideolojik, kültürel, örgütsel ve kadro çalışmalarında eksiklik ve yanlışlarımız vardır. Yapılabilecek bazı işler yapılmadı, kullanabileceğimiz bazı olanaklar değerlendirilmedi.

"Faşizm yenildikten bu yana geçen 45 yıl boyunca ABD'nin başını çektiği emperyalizm, dünya halk devriminin karşısına çıktı.

"Vietnam halkı, sosyalist ülkelerin barış girişimlerini vargücüyle destekliyor. Sosyalist ülkelerle işbirliğimizi geliştirmeliyiz. Özellikle, Sovyetler Birliği'yle çok yönlü ilişkilerimizin nitelik ve etkinliğini, Vietnam-Sovyetler Birliği Dostluk ve İşbirliği Anlaşması çerçevesinde tutkuyla arttırmalıyız. Bu, partinin stratejik ilkesi ve devrimimizin başarısında belirleyici faktördür. Bu, aynı zamanda, halkımızın enternasyonalist görevidir. Güneydoğu Asya ülkeleri arasında barış ve istikrarı sağlayacak bir diyaloğu kurmakta kararlıyız. Bölgede ulusal bağımsızlık ve barış için bağımsız, özgür, müreffeh ve mutlu bir Vietnam önemli bir güvencedir.

"Parti, bilimsel-teknolojik devrimin anahtar rolünü devreye sokmalıdır. Parti, bunu başarmak için, kapsamlı bir öğrenim siyaseti benimsemeli ve işçileri sosyal, doğal ve teknik bilimlerde teşvik etmelidir.

"Devletimiz, başta, ekonomik ve kültürel yönetim aygıtı mükemmelleştirilmelidir. Kollektif egemenliğin itici gücünü devreye sokmak, yüksek verim almak için uzak görüşlülük ve çok yönlü bir bakışla üretimin dinamik ve esnek yönetimi, sosyalist toplumsal kurumların etkinliği sağlanmalıdır."

Türkiye komünistleri, dünyanın öbür ucunda, dünya devriminin başarısı için dillere destan kahramanlıkla savaşan Vietnam Komünist Partisi'nin 55. yıldönümünü coşkuyla selamlıyorlar.

Salih Can

Yığınlardaki kin ve öfkenin yeniden patlama boyutlarına yükselmesi, burjuvaziyi "yönetim biçimi" üstüne yeniden düşünmeye yöneltti.

Güney Kore'de piyasaya sürülen "kahraman"

Burjuvazi, derin yönetim deneyimine sahip bir sınıf olarak, değişen koşullara, ortamın dayattığı değişikliklere uyum yapmakta gerçekten ustadır. Güney Kore'de son zamanların gelişmeleri buna güzel bir örnektir.

Kore Savaşı'nın ardından, ABD Marshall yardımından yararlanan, Güney Kore burjuvazisi, işçi sınıfına dünya standartlarının çok altında bir ücret düzeyi dayatarak yoğun bir endüstrileşme programı uyguladı. Tabii bu programı uygulayabilmek, işçi sınıfına yoğun baskı ve terör uygulamak da demekti. Dünya pazarına açıldıkça kendini vahşi bir rekabetin içinde bulan burjuvazi, ücret düzeylerini ve emekçilerin yaşam standartlarını olabildiğince düşük tutmaya çalışırken, halkta biriken tepkiyi demir ökçeyle bastırdı.

Ancak, diktatör Park Chun-Hee'nin öldürülmesinin hemen ardından halka yeni bir askeri diktatörlüğün dayatılması, halkın yıllardır biriken kin ve öfkesinin taşmasına yol açtı. Halk, 1980'de Kwangju kentinde ayaklandı. Bu ayaklanma başka kentlere yayılmadan ateşle, kanla bastırıldı.

Halkta biriken öfkenin ayaklanmalara yol açtığını gören liberaller, ülkede çok partili bir rejim kurulması için "seslerini yükselttiler". Liberallerin izlediği siyaset, ayaklanmalara başvuran halkın genel hoşnutsuzluğunu sistem çerçevesi içinde tutmaya hizmet etti ama ülkede sınırlı bir burjuva demokrasisi bile kurulamadı. Açık diktatörlükten yana olan kesim üstün geldi.

Karşı devrimin üstün gelmesinden sonra muhalif liberaller de "hizaya" sokuldu. Muhalefet lideri Kim Dae Jung önce ölüme mahkum edildi, daha sonra cezası hapse çevrildi. Siyaset yapması yasaklandı. Kim Dae Jung, daha sonra, 1983 yılında, "tedavi" görmek üzere, ABD'ye sürgüne yollandı. Bunda ABD'nin diplomatik baskıları önemli rol oynadı.

Oldukça ilerlemiş bir orta kuşak ülkesi olan Güney Kore'de işçi sınıfına, halka dayatılan demir ökçe, sömürünün akıl almaz boyutlara ulaşmasını sağladı. Bu azgın sömürü ve emperyalist ekonomilerde, özellikle ABD'de görülen belli bir "ferahlama" ve canlanma Güney Kore'ye önemli bir olanak sağladı. Son yıllarda, Güney Kore'nin gemi yapım, motorlu taşıt, elektronik vb. dallarda, dünya pazarında tutmaya çalıştığı payda büyüme eğilimi görüldü.

Ancak bu azgın sömürü ve baskı ortamının bir diğer ürünü halkın öfkesinin bıçak gibi keskinleşmesi oldu. Ülkede sınıf savaşının uyanması, yığınlardaki kin ve öfkenin yeniden patlama boyutlarına yükselmesi, burjuvaziyi, "yönetim biçimi" üstünde yeniden düşünmeye yöneltti. Raflarda saklanan "liberal muhalefet" lideri, tozları üflenerek piyasaya sürülmeye başlandı. Geçtiğimiz aralık ayında Kim Dae Jung'un yandaşları Yeni Kore Demokratik Partisi'ni (NKDP) kurdular.

ABD'de "tedavi" görürken, birdenbire "iyileşen" liberal lider Kim Dae Jung da şubat ortasında Güney Kore'ye döndü. Aynı günlerde başkent Seul'da yapılan yığınsal gösterilerde halk "kahrolsun diktatörlük" belgisini atıyordu.

Kağıt üzerinde siyaset yapması "yasak" olan Kim Dae Jung'un ülkeye geri gelişinden birkaç gün sonra yapılan seçimlerde, yeni parti NKDP oyların yüzde 29'unu alarak ana muhalefet partisi oldu. Kim Dae Jung da burjuva siyaset sahnesinin odak noktalarından biri durumuna geldi.

Ülkedeki eşitsiz gelir dağılımının işçi ve öğrencileri sola ittiğini söyleyen liberal lider, iktidara uzlaşma çağrısında bulundu. Bu çağrıya henüz yanıt alamayan Dae Jung, siyasal misyonunu şu cümlelerle ifade ediyor:

"En acı olan, diktatörlük, yolsuzluklar, ekonomik ve toplumsal adaletsizlik *değildir.* Acı olan, halk için bir umut kapısı, sorunlarını ileteceği bir yer olmamasıdır." *(Newsweek,* 11.2.85)

Kim Dae Jung misyonunun ne olduğunu ne kadar da güzel itiraf ediyor: "Halk için bir umut kapısı ve sorunlarını ileteceği bir yer." Gerçekten de, emperyalistleşme sancılarıyla kıvranan, toplumda önemli bir ağırlığı olan işçi sınıfına dağıtacak "kırıntıları" bulunmayan ülkelerde, liberalizm, olsa olsa halkı devrim savaşımından alıkoymaya yarayacak sahte bir "umut kapısı"dır. Kim Dae Jung şu sözleriyle, Güney Kore'nin kalıcı ikileminin ya faşizm ya devrim olduğunu — allah söyletiyor — dile getiriyor:

"Eğer bugünkü ortam sürüp giderse, politik alanda iki kamp — askeri diktatörlük ve radikal aşırılar — arasında bir kutuplaşma olacağını görüyorum. *Bu olursa, bütün yaşamım, anlamsızlaşacaktır."* (agy)

Kim Dae Jung, burjuvazinin işlerin kızışma ihtimalinin belirdiği bir anda piyasaya sürdüğü, misyonu halkın tepkisini düzen sınırları içinde tutmaya çalışmak olan tipik bir "kahraman"dır. Güney Kore halkı bu "kahraman"ın hayatını devrimi başararak "anlamsızlaştırmalıdır".

Mercan Köklü

Sınıf savaşımı uyanıyor ve önümüzde yeni yeni olanaklar açıyor

1985 Türkiye'si ç k farklı bir Türkiy 'dir

1985 yılı farklı bir ortamda başladı. Yığın psikolojisinde önemli bir değişim var. Sınıf savaşımı uyanıyor ve önümüze yeni yeni olanaklar açıyor, bir yanıyla da gericiliğin gücünü zayıflatıyor. Yanlış anlaşılmasın, tehlike kalktı, baskılar azaldı demek istemiyorum. Tam tersine ikisi de var ve azalmıyor. Çalışmalarımızda bunu özellikle dikkate almak zorundayız.

Evet, halk geri çekilme psikolojisini hızla atıyor. Daha düne kadar alçak sesle konuşulan şeyler bugün artık sokakta, otobüste, vapurda, fabrikalarda daha bir rahatlıkla, daha bir pervasızca konuşuluyor. Duyduğumuz, tanık olduğumuz, yaşadığımız olaylar hep bunu kanıtlıyor. Halkın her kesiminde tepki büyük. Belki pek önemli değil ama bir eğilimi göstermesi açısından yazıyorum, son günlerde siyasal polis içinde elle tutulur bir "hoşnutsuzluk" varmış. Yaptığı işe inançsızlık, giderek yaygınlaşıyormuş.

Partimizin ülkedeki durumu doğru saptaması, değişen dönemin gerektirdiği yeni görevleri göstermesi, çalışmalara doğru bir coşkuyla sarılmamızı, çarkın takılan dişlilerini yenilememizi gerektiriyor. Bugünkü sayısal gücümüzle ortamı etkileme olanaklarımız sınırlıdır. Bu konuda kafa yorup yığın etkimizi genişletecek, daha geniş yığınlara ulaşabilmemizi sağlayacak yollar arıyoruz.

Yukarıda yığın psikolojisindeki hızlı değişimden söz ettim. Yığın psikolojisi, partimizin siyasal taktiklerini yaşama geçirirken dikkate almak zorunda olduğumuz, çok önemli bir faktördür. Taktiklerimizi ancak bu psikolojiyi iyi anlayabilmişsek, halkın nabzını iyi tutabiliyorsak yaşama geçirebiliriz.

Size, ülkedeki psikolojiyi yansıtması açısından yararlı olacağına inandığım birkaç küçük örneği aktarmak istiyorum.

Son yolsuzluk olaylarının basında geniş bir şekilde yer aldığı günlerde, başkentte ilginç bir olay oldu. Soyunarak Adem baba kılığına giren bir vatandaş, "zamları ve pahalılığı protesto ediyorum" diyerek Ankara'nın göbeğinde dolaştı. Bir gazetenin yazdığına göre, olay son günlerde "zehir hafiye" adı takılan Adnan Kahveci'ye yansımış, Kahveci adamı yakalatıp makamına getirtmiş.

Son günlerde, siyasal davalara bakılan mahkeme salonlarında devrimci tutukluların elbise yırtma, marş ve slogan söyleyerek hapishanelerdeki işkence ve baskıları protesto etme eylemleriyle ilgili haberler iyice basında yer alır oldu.

Öğrenci arkadaşlarla yaptığımız siyasal sohbetlerin düzeyi de giderek yükseliyor. Örneğin iyi ilişkiler kurduğumuz bir arkadaş gurubunun bir üyesiyle, geçtiğimiz günlerde yaptığımız bir sohbette, gencin bize yönelttiği sorular gerçekten ilginçti. Atatürk konusunda ne düşünüyoruz, Türkiye'de faşizm yok neden diyoruz vb. Yanıtlarımızı dinledikten sonraki tavrını görmeliydiniz. Tavrı çok hoştu. İlişki kurduğumuz bu kişilerin çok geniş çevreli insanlar olduklarını da belirteyim. Yukarıda sözünü ettiğim kişi, görüşlerimizi çevresindeki kişilere anlatacağına ve tepkilerini bize ileteceğine söz verdi.

Üniversitelerde ilginç şeyler oluyor. Örneğin geçenlerde, bir kantinde biraraya gelen bir gurup, onlarca kişinin ortasında çekinmeden "kapitalizmin restorasyonu mu, sosyalizm mi" tartışması yapıyordu. Hem de YÖK disiplin yönetmeliğinin yayınlanmasının hemen ertesinde. Bir başka gün de bir sınıfta bir genç, sivillerin gözlerinin içine baka baka, "YÖK'ün gençlere yeni yıl armağanı, bir dosya ve bir fiş" dedi. Sonra da ekledi: "Bari resimleri çektirirken yakışıklı poz verelim." Öğrenciler arasında, 12 Eylül öncesinde, öğrencilerin yaptıkları devrimci eylemlerden söz ediliyor. Öğrenci gurupları içinde, bir kısmımız belki yanar ama tek yolumuz toplu çıkış örgütlemektir şeklinde öneriler getiriliyor ve bunlar üzerinde hararetli tartışmalar yapılıyor. Bu tartışmalarda kararlı tutum gösterenler, arkadaşları arasında süratle saygınlık kazanıyor.

Bir hafta kadar önce TV'de İcraatın İçinden programında, Özal, KDV üzerine konuştu ve halkın gözünün içine baka baka yalan söyledi. Ertesi sabah saat 7.00'de vapurdayım. Vapur işe giden işçilerle, memurlarla dolu. Herkes akşamki TV programını tartışıyor, Özal'ın sahtekar olduğunu, yalancı olduğunu bağıra bağıra söylüyor. Bu arada muhasebeci olduğunu öğrendiğim biri bu eleştirilere karşı çıkacak oldu. Yanında genç işçiler oturuyordu. Bunlardan biri elimdeki gazeteyi istedi ve muhasebeciye zam haberlerini gösterdi. Sonra da ağır bir dille "sesini kesmesini" söyledi.

Vapurdan inip otobüse bindim. Baktım orada da aynı tartışma yürüyor. Bir genç, ihtiyar bir kadına yer verdi ve şöyle dedi: "Buyrun oturun, merak etmeyin KDV'sizdir." Bu espriye otobüsteki herkes katıla katıla güldü.

Bir emekli memurla konuşuyordum. Bugüne kadar hep sağ partilere oy vermiş biri. "Özal'dan hayır gelmez" diyor. "Maaşlara beş kuruş zam yapıyor, ama hayat pahalılığı bırakalım zammı, maaşlarımızın yarısını alıp götürüyor. Göreceksiniz köprü, Keban senetlerini de ödemeyecekler. Ama bu kez iflas edecek olan Kastelli değil devlettir." Laf arasında cuntayı soruyorum. "Onları da gördük, anarşiyi önlediler ama canımızı da çıkardılar, hayatı zehir ettiler" diye cevap veriyor.

Bugün 5 lira ile Türkiye'de kötü bir çiklet bile alınamaz. Ama Türkiye'deki koşullar halkı 5 liranın kavgasına itiyor. Otobüslerde, kahvelerde, paranın üstü verilirken kesilen bu 5 liralar yüzünden, birikmiş öfkenin de etkisiyle tartışmalar oluyor. Geçen gün pazarda bir olaya rastladım. İhtiyar bir emekli karı-koca, bir hafta önce aldıkları 6 yumurtanın ikisi bozuk çıktı diye, sırf bunun için, Üsküdar'dan kalkıp Kadıköy pazarına gelmişler, satıcıyla kavga ediyorlardı. Polis geldi. Olayı yatıştırmak istedi. İki yumurta için kavga edilir mi dedi. İhtiyarlar bu kez de polisle bağıra çağıra kavga etmeye başladılar. 1985 Türkiyesi'nde incir çekirdeğini doldurmayan nedenlerle kavga çıkıyor ve iş devlete, hükümete küfretmeye kadar uzanıveriyor.

Sonuç olarak anlatmaya çalıştığım fikrin altını bir kez daha çizeyim. Türkiye'de halkın psikolojisi hızla değişiyor. Devrimci çalışmanın olanakları genişliyor. Türkiye'de bu olanaklardan yararlanabilmek, yığınları devrime götürebilmek için en merkezi şekilde örgütlenmiş bir komünist partisine ihtiyaç var. Bunun için de inanmış komünistlere. Kritik bir dönemde bu parti anlayışına karşı çıkıp partiye bayrak açanlara, insanın içinden yalnızca zavallılar demek geliyor. Yüreksizlere saflarımızda yer yoktur.

T. Çoker, İstanbul

---

18 yaşından küçük devrimcilerin asıldığı bir Türkiye'de Gençlik Yılı'nı kutluyoruz

Ne hakla Gençlik Yılı'nı kutlamaya kalkıyorlar

Değerli yoldaşlar,

Sizlere Gençlik Yılı hakkında düşündüklerimi yazıyorum. Bu yıl, Birleşmiş Milletler kararı ile, Gençlik Yılı olarak kabul edildi. Ana belgi de "katılım, gelişme, barış" olarak saptandı.

Türkiye'de Gençlik Yılı, tüm kitle iletişim araçlarından duyuruldu. TV ve radyoda üst üste birkaç program yapıldı. Fakat birdenbire bunların arkası kesildi. Yapılan programlar zaten doğru dürüst değildi. Birkaç "seçilmiş" genci biraraya toplayıp, onları gençliğin temsilcileri olarak tanıttılar. Bu kişilerin sorulan sorulara verdikleri yanıtların hiçbiri gençliğin gerçek sorunlarını dile getirmiyordu. Buna rağmen devam ettirilmemeleri çok anlamlıdır.

Gerici baskıcı, anti-demokratik uygulamaların sürdüğü bir ülkede yaşıyoruz. 12 Eylül faşist darbesiyle tüm siyasal partiler kapatılmış, parlamento feshedilmiş tüm demokratik kurumlara saldırılmıştır. Faşizm özellikle devrimci hareketlerin üstüne daha barbarca saldırmış, ele geçirebildiği devrimcileri zindanlara tıkmıştır. Büyük bir çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu bu insanlara ağır baskı ve işkence uygulanmıştır.

Baskılar, işkenceler, idamlar anti-demokratik uygulamalar hâlâ sürmektedir. Üniversitelerde YÖK kurallarının — öğrencilerin fişlenmesi, peşlerine adam takılması vb. — uygulandığı, öğrenci yurtlarının birer toplama kampına dönüştürüldüğü, 18 yaşından küçüklerin asıldığı, kısacası gençlerin susturulmak istendiği bir dönemde, Gençlik Yılı'nı yaşıyoruz.

Egemen sınıf temsilcileri, gençliğe sahip çıkalım derken, onları susturalım, görmelerini engelleyelim, sindirelim demek istiyorlar. Bunların gerçek yüzlerini ortaya çıkarmak ve sergilemek tüm devrimci gençliğin görevidir.

Gençler, en geniş demokratik hakların uygulandığı, gençliğe gerçekten değer verilen bir düzeni sorunlarının gerçek çözümünü sosyalizmde bulacaklardır.

Haydi haklarımız için, devrim için savaşa!

G. Ercan, Ankara

Erkin kullanımındaki *keyfilik,* bir egemenlik sistemi olarak faşizmin en zayıf yanıdır. İşlevli bir yasama organının, yürütmeyi denetleyecek mekanizmaların olmaması demek, burjuvazinin bir sınıf olarak yönetememesi, öteki burjuva kesimlerin egemenlik sisteminin dışına sürülmesi demektir. Oysa, bir egemenlik sistemi olarak anayasal devlet örgütlenmesinin en büyük üstünlüğü, yönetici sınıftaki azınlık görüşleri, çoğunluğu denetleme olanağı ve ileride çoğunluk olma mekanizmalarını sağlayarak, sistemin içine emmesindedir.

Anayasa kavgası

Memet Kurtalan

Feodal toplumların erk sistemi, mutlakiyetçi hükümdarlar çevresinde oluşuyordu. Feodal devletin örgütleniş biçimi, işleyişi, son tahlilde, hükümdarın iki dudağı arasından çıkan "irade"yle belirleniyordu. Devlet yönetimini keyfilikten çıkarıp nesnel mekanizmalara bağlayan, üzerinde anlaşılmış bir kural ve kurumlar sistemi yoktu. Devlet anlayışı, özünde, yalnızca bir tek kurala dayanıyordu: "Hükümdar ne derse, o olur." Öyle ki, Fransa kralı 14. Lui'nin (1643-1715) iktidarının zirvesindeyken *"devlet benim"* demesi, buna klasik örnek olarak verilir.

Bir yerel egemen, bu sınırsız otoriteyi hazmedemezse, bayrağı açıp savaşa tutuşurdu. Bu durumda da kural çok değişmezdi: "Kazanan ne derse, o olur!" Hiç kuşkusuz, yerel egemenlerin kendi aralarındaki itiş-kakışları ve merkezi otoriteyle dalaşmaları oynak bir fiili güç dengesi ortaya çıkarırdı. Bu gidip-gelen güç dengelerine göre devletin merkezilik derecesi ve hükümdarın otoritesi azalıp çoğalırdı. Ama bu durum, toplumda kabul gören egemenliğin örgütlenişi anlayışını (mutlakiyetçi monarşi sistemini) değiştirmekten çok uzaktı.

Devletin merkezileşmesi — burjuvazinin doğuşu

Tarihsel bir eğilim olarak, feodal devlet, yerel egemenleri eritme, daha da merkezileşme yönünde evrimleşti. Burjuvazi, feodal toplumun bağrında doğup geliştiği ilk dönemlerde, yerel egemenlere karşı merkezi otoriteye, daha doğrusu, devletin merkezileşmesine destek verdi. Çünkü, burjuvazi için, çok başlı keyfilik yerine, tek başlı keyfilikle uğraşmak ehven-i şerdi. Malını bir bölgeden ötekine taşırken, yolda, egemenlik alanına girdiği her feodal beye — önceden kestirilemeyecek keyfilikte — vergi (haraç) vermek, bütün ticari bağlantıları içinden çıkılmaz hale getiriyordu. Bunun yerine, bütün ülkeye dişini geçiren merkezi otoriteden belli malların üretim ya da ticaret imtiyazını bir defada satın alıp işi bitirmek kapitalist örgütçü için daha elverişliydi.

Dolayısıyla, kapitalist gelişmenin o aşamadaki çıkarı, keyfiliği azalttığı, ülke pazarının bütünlenmesine yardım ettiği için merkezi otoritenin güçlenmesi yönündeydi.

Burjuvazi başkaldırıyor

Ne var ki, kapitalizm yeterli bir taban tutturdukça, burjuvazi, soyluluğa vermekte olduğu imtiyaz ve vergi haraçlarından rahatsız olmaya başladı. Hükümdarın sınırsız erki ve feodal toplumun irrasyonel kurumları kapitalizmin serbestçe gelişmesine engel oluyordu. Burjuvazi ekonomide kazanmakta olduğu üstün konumunu, devleti ele geçirerek pekiştirmek için soylulukla kıyasıya bir savaşa girişti.

Burjuvazi, bu yükseliş aşamasında, toplumun öncüsüydü. Halk yığınlarının, kölelikten kurtulma, eşit yurttaşlık hakları gibi istemlerinin sözcülüğünü üstlenmişti.

19. yüzyıl burjuvazisinin bu iktidar mücadelesi ve onu aşağıdan iten halk yığınlarının eylemi, toplumlar tarihine, egemenliğin yeni bir örgütleniş tarzını kazandıracaktı. Artık, yönetici sınıfın yöneticiliği, üzerinde toplumca anlaşılmış bir kurallar ve kurumlar sistemi içinden geçerek meşrulaşabilecekti.

Anayasal devlet örgütlenmesi dediğimiz bu anlayışın ortaya çıkmasına klasik bir örnek olarak İngiltere'deki gelişmeye kısaca bakalım.

İngiltere'de anayasacılık kavgası

İngiltere'de yazılı olmayan bir anayasadan sözedilir. Bu anayasa, burjuvazinin egemenliğini örgütleyişine temel olan ve tarih boyunca oluşan *yasa ve geleneklerin* toplamıdır.

İngiltere'de parlamento, krallıkla yerel egemenlerin ilişkilerini "uygarca" düzenleme ihtiyacından doğdu. 1215'de kabul edilen Magna Carta'yla (Büyük Berat) kral I. John, baron denen yerel soylulara danışmadan vergi salmayacağına söz vermişti. Baronlar, bu "danışma" tavizine asılarak, 13. yüzyıl boyunca kralı kendileriyle daha sık ve düzenli konuşmaya zorladılar. Bu konuşma toplantılarına, Fransızca "konuşmak" anlamına gelen "parler" dözcüğünden esinlenerek "parlamento" denildi. Zamanla, kendilerini krala daha yakın hissedenler "Lordlar Kamarası"nda, küçük şövalyeler ve şehir eşrafı da "Avam Kamarası"nda toplanmaya başladılar. Böylece parlamentonun iki meclisi doğdu.

Parlamentonun öyle yasa filan çıkardığı yoktu. Erk, yine, bölünmez ve parçalanmaz halde kralın elindeydi. Parlamentodakiler, kendilerine sorulduğu zaman, vergiler üstüne ne diyeceklerini kararlaştırabilmek için habire birbirleriyle tartışıp dururlardı.

Buraya kadar henüz anayasacılık girişimi denebilecek bir eğilim yok. Yalnızca, daha sonra anayasacılık hareketine dayanarak olacak olan bir parlamento örgütlenmesi söz konusu.

Erki kerte kerte koparmak

Burjuvazi geliştikçe, özellikle Avam Kamarası'na sızdı. 17. yüzyıl, parlamentoyla kraliyet arasında sıkı bir mücadeleye sahne oldu. En sonunda, parlamento, 1689'da kraliyetin "bahşettiği" "Haklar Yasası"yla dönemeci döndü. Bu fermanla vergi koyma hakkının parlamentoya ait olduğu ilan edildi. Bu basit gibi görünen kazanım, zamanla, yasama erkinin kraliyetten tamamen koparılıp alınmasına doğru evrimleşti. Böylece, erke ortak çıkılmış ve kraliyetin yetkileri sınırlanmış oldu.

Yargı erkinin kraliyetten bağımsızlaştırılması çok karmaşık süreçler geçirdi. Kraliyet, yargıçları atama ve azletme yetkisini elde tutmak için uzun süre direndi. 1701'de kabul edilen bir yasa, (Act of Settlement) yargı erkinin kraliyetten ayrılmasında dönemeç noktası oldu. Bu yasayla, yargıçların azledilmesi, parlamentonun krala çağrı yapması şartına bağlandı.

Yasama erkinin parlamentoya geçmesi, aynı zamanda, kralın elindeki yürütme erki üstünde de sınırlayıcı bir etki yapıyordu. Krallar, yürütmede kendilerine yardımcı olan bakanları parlamentodan seçmeyi, bu sınırlayıcılığı yumuşatmanın bir yolu olarak tercih etmişlerdi. Başlarda bakanlar kurulu krala karşı sorumluydu. Daha sonra bu sorumluluk, uzun süre, parlamentoyla krallar arasında sallanıp durdu. 19. yüzyılda Avam Kamarası, hükümeti denetleme yetkisini ele geçirdi.

İngiltere'deki egemenlik sisteminin oluşmasındaki tarihsel sıçrama noktaları kısaca böyledir. Daha sonra bu anayasa birçok yasa ve düzenlemelerle geliştirildi. Ne var ki, aşağıyukarı 18. yüzyıldan itibaren İngiltere'de mutlakiyetçi monarşiden meşruti monarşiye geçildiğini söylemek mümkündür.

Meşruti monarşi, meşruti krallık ya da meşrutiyet, hepsi aynı anlama geliyor. Türkçede bu sözlerle anlatılmak istenen kavram, batı dillerinde genellikle "anayasal monarşi" terimiyle ifade edilir. Aslında, Türkçe karşılıklar, Batı'da anayasacılık hareketinin çıkış *anının* adeta fotoğrafını çekmiş.

Konumuzu aydınlatması açısından "meşrutiyet" sözcüğünü analiz etmek çok ilginç olacak. "Meşrut", şartlı, şarta bağlı, bir kayıtla bağlanmış anlamına geliyor. Örneğin, son yıllarda bütün devrimcilerin iyice aşina olduğu "meşruten tahliye", şartlı salıverme demek. "Meşruti krallık", kralın sınırsız erki olmadığını, erk kullanımının belli kurallara bağlandığını anlatıyor.

Yeni egemenlik kaynağı nerede?

İngiltere örneğinden de görüldüğü gibi, burjuvazinin anayasacılık hareketinin kalkış noktası, *egemenlik kaynağının,* babadan oğula geçen hanedan örgütlenmesinin dışına çekilmesi fikriydi. Egemenlik, kaynağını, kapitalizmin oluşturmakta olduğu ulustan almalıydı. *Ulusal egemenlik,* aslında, ekonomiye, dolayısıyla ulusa egemen olan burjuvazinin *sınıf egemenliği* demekti.

Peki, bu sınıf egemenliği nasıl örgütlenecekti? İşte, toplumda yeni bir tarzda egemenlik örgütlenişi dediğimiz anayasal devlet anlayışı, asıl burada devreye giriyor.

Güçler birliği — güçler ayrılığı

Feodal sınıfın egemenliğini örgütleyişinde esas aldığı temel, zaten bu sınıfın içinde varolan hiyerarşik güç örgütlenmesiydi. Dolayısıyla, bu sınıfın, sınıf olarak yönetmesinin tek doğal ve kaçınılmaz yolu, bütün erki, soyluluk hiyerarşisinin tepesinde toplamaktı.

Serbest rekabetçi kapitalizmin burjuvazisi için durum farklıydı. Burjuvazi, henüz, bireysel kapitalistlerin aritmetik toplamı olarak toplumda yer alıyordu. Burjuvazi içinde tabakalaşma gelişmemişti. Tekelciliğin, finans-kapitalciliğin oluşmasına daha çok vardı. Dolayısıyla, burjuvazinin genel çıkarlarını, kendi kesimsel çıkarlarına bağımlı kılabilecek bu kesinlikle doğal bir *öncü kesim*den sözedilemezdi.

Sonra, o çağda üretici güçlerin özgürce gelişmesine olanak sağlayan serbest rekabetçilik üstüne rastgele bir burjuva kesimin *keyfi* müdahalesi, sistemi baltalamak olurdu. O halde, henüz hiyerarşisi gelişmemiş olan bu sınıf, sınıf olarak yönetecekse, erk kullanımını, bütün sınıfın üstünde anlaştığı nesnel mekanizmalara bağlamak zorunluluktu.

Fransız devrimci burjuvazisinin düşünürü Montesquieu'nun 1748'de ileri sürdüğü görüşler, bu sorunun çözümüne ideolojik kaynaklık etti. Montesquieu, devlet örgütlenişinde ***güçlerin ayrılığı*** ilkesini savunuyordu:

"Yasa çıkarma, kamu kararlarını uygulama ve kişilerin davalarına bakma erklerinin bir tek kişide, ya da, ister soyluluktan ister halktan çıkan bir tek organda toplanması herşeyin sonu demektir." (Aktaran: R. Jewell, "British Constitution", s.12)

Hemen söylemek gerekir ki, güçlerin ayrılığı ilkesinin hem doğmasında hem de genel kabul görmesinde tarihsel pratiğin etkili bir katılımı olmuştur. Soyluluktan iktidarın kerte kerte koparılması, zaten hayat içinde, bu üç erkin farklı organlar eliyle uygulanmasını getirmişti.

Burjuvazi, soyluluktan iktidarı böyle söküp alırken halk yığınlarının eylemine yaslanmak zorundaydı. Ama, burjuvazinin öncülüğünde de olsa, halkın siyasete aktif ve yığınsal katılımının nesnel sonuçları oldu. Halkın aşağıdan baskıyla anayasacılık akımı birçok demokratik motiflerle zenginleşti.

Özetlersek, anayasal devlet anlayışı, iktidarı soyluluktan parça parça koparmanın tarihsel koşulları, yönetici sınıf olmaya soyunan burjuvazinin iç sınıfsal yapısından kaynaklanan gereksinimleri ve halk yığınlarının nesnel baskısının bileşimiyle oluştu.

Bu yeni tarzda egemenlik anlayışı, modern toplumlarda bir kez kabul gördükten sonra, aileye yeni katılan toplumlara da evrensel bir zorlayıcılıkla çeşitli derece ve biçimlerde yansıdı.

Tabii ki bu bahar havası fazla sürmedi. İlk tekelci filizlerin doğuşuyla birlikte bir yandan, burjuvazi içinde hiyerarşinin gelişmesi, öte yandan, işçi sınıfının bir toplumsal-siyasal güç olarak yükselişi, varolan egemenlik sistemini sorguya çekmeye başladı.

Artık anayasal kurum ve işleyişler hükümetlere ayak bağı oluyor, bu mekanizmayla toplumu elde tutmak zorlaşıyordu. Bu nedenle, burjuvazi, egemenlik sistemini daraltmaya, özellikle güçler ayrılığı ilkesini orasından burasından geri devşirmeye girişti. Dünya savaşları da bu yolda burjuvaziye yeterli bahaneler sağladı.

Devlet tekelci kapitalizmi, ülke ekonomisinin yukarıdan aşağıya bir mekanizma içinde bütünlenmesi anlamına gelir. Devlet tekelci kapitalizminde hükümetler, bu devasa "işletmenin" yönetim kurulu işlevini görür. DTK'nin derinleşmesi, devletin, yürütmenin altında daha sıkı merkezileşmesi yönünde nesnel bir eğilim yaratır. Bu yüzden, modern burjuva toplumlarında, güçler ayrılığına hâlâ ağırlık veren anayasalardan hoşnut hiçbir hükümet yoktur. Eğer ülkede DTK yeni oluşuyorsa, her gelen hükümet yetkilerinin azlığından yakınır, anayasaya lüks der, parlamentodan yürütmeyi güçlendirecek değişiklikler çıkarmak için çırpınır. (12 Mart öncesi Demirel hükümetlerinin en büyük derdi buydu!)

Burjuva hukukunun bu isteme yanıtı, hükümetlerin kanun gücünde kararname yetkisiyle donatılması olmuştur. Her ülkede farklı biçimlerde düzenlenen bu yetki, burjuva demokrasisi sınırları içinde, yasama organına, *yasallığa* yapılan en sistemli saldırıdır.

Faşizmde güçler birliğinin zayıflıkları

Burjuva demokrasisinin dışında, ama bir başka burjuva diktatörlüğü olan faşizmde ise, işlevli bir yasama organından, yasallıktan sözetmek hiç mümkün değildir. Faşizmde, güçler ayrılığı şöyle dursun, güçler birliğinin en katısı uygulanır. Bütün erk, bölünmez ve paylaşılmaz bir biçimde faşist diktatörlük organında toplan-

(Devamı 6. sayfada)

(Baştarafı 5. sayfada)

mıştır. Bu organ, kendini önceden belirlenmiş hiçbir kural ve kurumla sınırlamaz, hiçbir mekanizmayla denetlenmez. Bugün serbest olan, yarın büyük bir rahatlıkla yasak olabilir ve bu yasak geriye doğru işletilebilir.

Erkin kullanımındaki bu *keyfilik* düzeyi, bir egemenlik sistemi olarak faşizmin en zayıf yanıdır. İşlevli bir yasama organının, yürütmeyi denetleyecek mekanizmaların olmaması demek, burjuvazinin bir sınıf olarak yönetememesi, öteki burjuva kesimlerin egemenlik sisteminin dışına sürülmesi demektir. Oysa, bir egemenlik sistemi olarak anayasal devlet örgütlenmesinin en büyük üstünlüğü, yönetici sınıftaki azınlık görüşleri, çoğunluğu denetleme olanağını ve ileride çoğunluk olma mekanizmalarını sağlayarak, sistemin içine emmesindedir.

Halkın devrimci saldırısı karşısında bu sistemin yürüyemediği koşullarda bir karşı devrim olarak gelen faşizmle burjuvazinin bozulmuş birliği şiddet altında sağlanır. Ama bu birlik, halkın basıncına karşı çok duyarlıdır. Bu özel ve istisnai birliği zorunluluk yapan acil siyasal nedenler kalkar kalkmaz, halkın basıncı, her burjuva kesimi demir almaya zorlar.

Türkiye'de ara dönem

Bir karşı devrim olarak faşizm, aslında, burjuvazinin bir sınıf olarak yönetemezliği sorununu çözüme bağlamaz, yalnızca sorunu askıya alarak, çözümü ileriye erteler. Bu nedenle, burjuvazinin, yeniden, bir sınıf olarak yönetebilir hale nasıl getirileceği sorunu, bugünkü ara dönemi yaşayan Türkiye'de burjuvazinin ana sorunudur.

Faşizmi çözen güçler dengesinin bir sonucu ve bu çözülmeye hız katan 1982 anayasası, kendi iç kurgusu itibariyle de dengeli, oturmuş bir belge değildir. Ara dönemin hızla değişen güç dengeleri bu eklektik egemenlik sistemini çoktan eskitmiştir. Burjuvazi, hummalı bir arayış içindedir.

Henüz yığın eylemlerinin olmayışı, burjuvazinin yönetemezlik sorununu 12 Eylül öncesi kadar vahimleştirmiyor. Ama sorun, olduğu gibi durmakta ve çözüme yönelik "iyileştirmeler" geciktikçe siyasal bunalım tırmanmaktadır.

Güçler ayrılığının ne dereceye kadar uygulanacağı, yasama organına saldırının nerede tutulacağı, bu sorunun bileşenlerinden biridir.

Ve "faşist diktatör" Evren meclisi şikayet ediyor

Basında ön plana çıkmamasına büyük titizlik gösterildiği için, bu alanda yürüyen bir kavga odağına kısaca değinelim:

İçinde kukla olarak kurulan partilerin de yer aldığı meclis, 11 Kasım 1984'de, üst kademe yöneticilerinin yetiştirilmesi hakkında bir yasa çıkardı. 3149 sayılı bu yasa, üst kademe yöneticilerinin belli bir eğitim düzeyinden geçmesi şartını getiriyordu.

Yasa, güdülen amaçlar ne olursa olsun, yürütme organını yönetici tayininde gözetmesi gereken belli kurallarla sınırlıyordu. Birçok atama yetkisini elinde tutan ve böylece yürütmede söz sahibi olan Evren, bu sınırlamadan dehşetli rahatsız oldu. Eskisi gibi, eli serbest olmayacak ve özellikle ordunun üst kademelerinin oluşumunda keyfinin istediğini atayamayacaktı. Evren, veto yetkisini kullandı ve yasayı yeniden görüşülmek üzere 21 Kasım 1984'de meclise geri gönderdi.

Ara dönemin başlarında olsaydı, meclis belki bu vetoya boyun eğerdi. Ama öyle olmadı, meclis kararında direndi. Bunun üzerine, sözünü geçiremeyen "faşist diktatör" Evren, yasama organının küstahlığını 10 sayfalık bir iptal davasıyla Anayasa Mahkemesi'ne şikayet etti. Gazetelerin yazdığına göre, cumhuriyet tarihinde bir cumhurbaşkanının bir yasa hakkında iptal davası açmasının bu ikinci örneğiymiş. Birinci iptal davasını — düşmez kalkmaz bir allah! — habire yetkilerinin azlığından yakınan ve acizliğini giderici düzenlemeler yapılması için halka ağlayan Korutürk açmış.

Şimdi top Anayasa Mahkemesi'nde görünüyor. Aslında, Anayasa Mahkemesi toplumda değişen güç dengelerini belli ölçüde yansıttığını DYP davalarından yeterince gösterdi. Dolayısıyla, davanın sonucu, ara dönemin ne yöne doğru gelişeceğine düğümlüdür.

TRT tartışması yönetemezliği ifşa ediyor

Bir de TRT tartışması var. Kaygılar şöyle açıklanıyor: "Mevcut TRT kanununun bazı maddeleri, artık TRT'yi de siyasi iktidarı da yıpratır hale gelmiştir... Bu maddeleri savunmak, giderek 'siyasi hata' şekline bürünecektir." (Yavuz Donat, *Tercüman*, 22 Ocak 1985)

Özal, rengini pek belli etmemeye çalışıyor. Ama, eleştirilere yanıt olarak verdiği demecine "TRT Yüksek Kurulu'nun 12 üyesinden üçünü hükümet seçiyor" cümlesini sıkıştırarak, bizim suçumuz değil, demeye getiriyor. *(Tercüman,* 2 Şubat 1985)

TRT, öteden beri, burjuvazinin yönetemezliğini ya da nasıl edip de yönetebileceği çırpınışını, dile düşüren bir kurumdur. Çünkü, devletin bu ideolojik aygıtının örgütleniş biçimi, yönetici sınıfın yöneticiliğine ilişkin derin bir tercih sorunuyla bağlıdır. Sorun, yönetici sınıf, bir sınıf olarak mı yönetecek, yoksa, bu sınıfın yalnızca belli kesimlerine mi bu olanak açılacak sorunudur. Bir başka deyişle, azınlık görüşlere ne dereceye kadar çoğunluğu denetleme olanağı verilecek, azınlık görüşlerin çoğunluk olma umudu ne ölçüde korunacaktır?

TRT'de parlamento dışı burjuva muhalefetin görüşlerine yer verme tartışması, bu partilerin mecliste temsili tartışmasıyla doğrudan bağlıdır. Bu sorun da gelip anayasayı delme noktasına dayanıyor. Çünkü, erken seçime gidilmediği sürece, meclis dışı burjuva muhalefetin mecliste temsili ancak milletvekillerinin parti değiştirmelerini yasaklayan anayasa maddesini değiştirmekle mümkündür. Öte yandan, anayasayı delmek de, erken seçime gitmek de yönetemezlik sorununu, siyasal bunalımı bir üst düzeye sıçratmaya mahkumdur.

İşçi sınıfı iktidara taliptir

Son çeyrek yüzyılın çalkantıları, Türkiye burjuvazisinin yönetemezlik sorununun hiç gündemden inmediğini gösterdi. Halkımız, Demirel demokrasisini de, devrimci durum yıllarında dağılan, parçalanan egemenlik sistemini de, 12 Eylül'ün zorbalığını da yaşadı, büyük deneyim biriktirdi. Deneyimler, burjuvazinin yönetemezlik sorunu azdığında, halk saldırısının bindirmesiyle düzende bazı delikler açılabildiğini ve yaşam koşullarında bazı iyileşmelerin sağlanabildiğini gösteriyor.

İşçi sınıfımız, bu deneyimlerden, ara dönemin özgüllüklerinden de ustaca yararlanacak olgunluktadır. İşçi sınıfı, yepyeni, en ileri, *kendi* egemenlik sisteminin anlayışlarını hem oluşturmak hem de halka benimsetebilmek için kıran kırana demokrasi kavgasının içindedir. İşçi sınıfı iktidara taliptir.

Bugünkü otoriter rejim iplik iplik çözülürken sollarımız hâlâ "kahrolsun faşist diktatörlük" diyor

Sağduyu değil sağ kuyu içindedirler

Candan Selek

Komünist partisinin öncülüğünü yerine getirebilmesi, varolan burjuva devleti yıkıp devrimi gerçekleştirebilmesi için, toplumun önündeki dönemeçleri görüp işçi sınıfını, yığınları buna göre yönlendirebilmesi gerekir. Partimizin bu görevi başarıyla yerine getirdiğinin son örneği, Yürükoğlu yoldaşımızın *Faşizmin Çözülüşü* kitabıdır. Kitap yeni bir açınım getirmiş ve partimize yepyeni görevler yüklemiştir. Bugünkü durumu ve görevleri iyi anlamak, ortama uygun savaşım yöntemleri uygulamak Türkiye devrimi için acil bir gerekliliktir.

Gelgelelim korkunç bir suskunluk ve ne yapacağını bilmezlik içinde bulunan Türkiye sol hareketi, toplumsal olguların çok gerisinden geliyor. Şu ya da bu şekilde Türkiye'de hâlâ faşizmin varolduğunu savunuyor. Yaşamın her gün binbir türlü örnekle kanıtladığı faşizmin çözüldüğü gerçeğine karşı çıkıyor.

Faşizm iki zorba yılında devrimci durumu bastırdı, siyasal bunalımı çözdü, acil geliş amacını gerçekleştirdi. Ancak devrimci durumun, siyasal bunalımın altında kızıl bir şerit gibi yatan derin ekonomik bunalımı çözemedi, emperyalistleşemedi. Tüm çabalarına karşın, olanaklarının darlığı nedeniyle yığın desteği kazanamadı. Toplumda derin bir hoşnutsuzluk birikmeye ve cuntayı tabandan zorlamaya başladı. İşte faşizmin çözülmesinin altında yatan motor güç buradadır, halkın basıncıdır.

Faşist cunta, Yürükoğlu yoldaşımızın *Faşizmin Çözülüşü*'nde ayrıntılı bir şekilde anlattığı başka iç ve dış koşulların da etkisiyle, ama asıl olarak halktan yükselen hoşnutsuzluğu hafifletmek amacıyla, bir demokrasiye geçiş oyunu tezgahladı. Ancak "bu oyunun her aşaması kendi kurallarını da birlikte" getirdi. Toplum çapında yeni ve geniş bir çatışmayı göze alamayan cunta "her biçimlenen ortamda kendisi için en yararlı, ya da en az zararlı çözümü kabullenen bir taktik esneklik" göstermek zorunda kaldı. Böylece, "demokrasiye geçiş oyununun oynanmaya başlanmasıyla birlikte faşizmin çözülme süreci de başladı" ve faşist rejim adım adım gerileyerek yerini çoğulcu bir işleyişe bırakmak zorunda kaldı. (R. Yürükoğlu, *Faşizmin Çözülüşü,* s.24, 48)

Faşizmin Çözülüşü'nde, demokrasiye geçiş oyununun başlatılması konusunda "yönetim eliti" içinde farklı görüşler olduğu anlatılıyor ve şöyle deniyordu:

> "Bir kesim cuntanın geldiği gibi devam etmesini, en ufak bir yumuşamanın rejimin ve devletin varlığını tehlikeye atacağını, 'devlet düşmanlarının' yeniden canlanacağını söylemişlerdir. Öte yanda, daha gerçekçi, dünya ve Türkiye koşullarını daha iyi kavramış kesim ise rejimin varlığını sürdürebilmesi için halkın şu ya da bu biçimde daha geniş bir katılımının sağlanıyor *gözükmesi* gerektiğini söylemişlerdir. Gelişmeler, ikinci yolu öneren kesimin üstün geldiğini gösteriyor. Çözülmeye doğru gidiş de böylece başladı." *(agy,* s.22-23) (abç)

Yoldaşımızın burada kullandığı "daha gerçekçi" sözleri fırtınalar yaratan bir deyim oldu. Bu sözleri menşeviklerin ünlü "gerçekçi kanat" sözleriyle karıştıranlar bizi sağa kaymakla, menşeviklere benzemekle suçladılar.

Bu gerçekçi kesimin kimliğini araştıranlara bir hatırlatma yapalım. Gerçekçi kesim, burjuvazinin çıkarlarını, kurtuluşunu ve varlığını sürdürebilmesi için izlemesi gereken yolu en iyi görebilen, gösterebilen kesimdir.

Menşevikler cunta içindeki gerçekçi kesimden söz ederken kuyruğuna takılabilecekleri bir kesim arayışı içindeydiler. Biz ise gerçekçi kesim derken, dolayısıyla en *gerçek* düşmanımızı belirliyoruz. Aradaki keskin farklılık açıktır. Bu da menşevizmle bolşevizmin, aynı olgulara farklı sınıf konumlarından yaklaştıklarının çarpıcı bir örneğidir.

Yoldaşımızın kitabına bir başka "eleştiri" de, faşizmin çözülüşünü dış etkene bağladığımız şeklinde geldi. Türkiye kapitalizmi dünyadan yalıtılmış bir "ada" değilse elbette dış koşullar ülkedeki gelişmeler üzerinde önemli bir etmendir. Ancak, *Faşizmin Çözülüşü*'nde de açıkça belirtildiği gibi, "dünya ekonomisinin etkileri, ülke içindeki gelişmelerde realize olur". Dünya ekonomisinin etkilerini ancak "toplumun somut ekonomik-toplumsal-siyasal ortamı ve sınıfların karşılıklı yer alımı içinde" ele alarak değerlendirebiliriz. *(agy,* s.14).

Son olarak menşeviklerimize değinelim. 1 Aralık 1984 tarihli *Atılım*'da şöyle deniyor:

> "Yürükoğlu, Türkiye'de faşizmin 'üniformalı finans-kapital' öncülüğünde tüm burjuvazinin diktatörlüğü olduğuna ilişkin 'katkı'sını, 'tekeldışı burjuvazi anti-faşist değildir' sözlerini unutup, şimdi, faşizm 'burjuvaziye karşı da şiddet uygulamasıdır' (FÇ, s.46) diyor. Doğrulara yaklaştığı sanılmasın, tersine şimdi bu baskının kalktığını ve burjuva kesimlerin 'siyaset arenası'na girmesi ile faşizmin bittiğini öne sürmek için ('çözülüşü... aynı zamanda kendi çıkarını savunmaya çalışan tekeldışı burjuvazinin de faşist yönetime dayatması olarak düşünürsek', (R. Yürükoğlu, *İS.* 1 Ekim 1984, s.4) bu kıvraklığı gösteriyor."

Yoldaşımızın burjuvazi arasındaki çelişkilerden söz eden satırlarını okurken menşeviklerin tekeldışı burjuvaziye olan derin tutkuları şahlanmış olsa gerek. Bir an için onun "doğrulara"(!) gelebileceği, tekeldışı burjuvaziye kendileri gibi antifaşistlik bahşedeceği hayaline kapılmışlar. Yoldaşımız bu konuda şöyle yazmıştı:

> "Faşizm acil geliş nedenini ortadan kaldırdığında, kendi açısından sonun başlangıcıdır. Bir an için toplumun çoğunluğunu, emekçi halkı unutalım, yalnızca burjuvazi açısından bile gitmek zorundadır. Çünkü keyfilik, yasasızlık, kuralsızlık, zorbalık her yöne kesen bir kılıçtır. Burjuvazi de bundan tam anlamıyla kurtulamaz." *(agy,* s.20)

Yoldaşımız burjuvazi arasındaki çelişkilerden söz ediyor, menşeviklerimiz bundan, tekeldışı burjuvazinin anti-faşist olmadığı şeklindeki fikrimizi unuttuğumuz sonucunu çıkarıyorlar. Hayır tekeldışı burjuvazinin antifaşist olmadığını hiç unutmadık. Burjuvazinin çeşitli kesimlerinin cuntayla arasındaki çelişki olması başka şey, bu çelişkilerin varlığından yola çıkıp menşevikler gibi değil yalnızca tekeldışı burjuvaziye, Demirellere bile anti-faşistlik yakıştırmak başka birşeydir. *Atılım*'ın "eleştirisi" menşeviklerin Marksizmin abc - sini öğrenmeye muhtaç olduklarını kanıtlıyor.

Bugün toplumun her kesiminde kıran kırana bir demokrasi savaşı yükseltilmesinin gerektiği bir ara dönem yaşıyoruz. Burjuvazinin de çok iyi gördüğü, geçiş dönemi diye nitelendirdiği ve hızla çözülen bu dönemi, sollarımız hâla "kahrolsun faşist diktatörlük" diye karşılıyorlar. Emine Engin yoldaşımızın dediği gibi, "önyargısız, sağduyulu her insan için durum açıktır. Gelgelelim bizim sol hareketimizde bu sağduyu bile görülmüyor, çünkü simdilik derin bir *sağ kuyu* içindedir." (Emine Engin, *İşçinin Sesi,* sayı: 275)

Bugün artık faşizm değil, otoriter rejim, hem de iplik iplik çözülüyor. Örnekleri o kadar çok ki, günlük burjuva gazetelere şöyle bir göz atmak bile yeter. Şimdilik sağ kuyu içinde olan sollarımız, acaba ne zaman faşizm kalktı diyecekler?

İŞÇİNİN SESİ

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

ÇEK-AL

Demokrasi için tek yol devrim!
Yıl: 11, Sayı:277, 25 Şubat 1985

Çevre sorunları, kapitalist endüstrileşme sürecinin ta başından bu yana, başta işçi sınıfının iş ve yaşam koşulları olarak varolmuş sorunlardır. Bu sorunların kalıcı çözümü, *burjuvazinin ve onun temsil ettiği kapitalizmin ortadan kalkmasına bağlıdır.*

Çevre kirliliğini ancak devrim temizleyebilir

Mercan Köklü, Mahmut Civan, Mustafa Yılmaz, Sevinç Candan

1. Gökova tartışması neyi gösteriyor

Geçtiğimiz ekim ayı içinde Muğla'nın Milas ilçesinde, Türkevleri köyünde bir gurup kadın direniş yaptı. Yola insan barikatı kurarak, Türkiye Elektrik Kurumu'na ait iş makinaları ve servis araçlarının köye girmesine engel oldu. Yirmi gün süreyle geceli gündüzlü nöbet tutan direnişçi kadınlar "termikçileri" köye sokmadılar. Olay basında yer aldı. Gazeteciler doluştular. Sorular, demeçler derken, Gökova'da termik santral yapımı bir tartışma odağı oldu.

Burjuva muhalefetin açık ettiği bilgilere göre, hükümetin 1981 ve 1982 kesin programları ile 1983 taslak programında yer vermediği bu termik santral projesi, haziran ayında, 1983 yatırım programına dahil edildi. Muğla yöresi linyitlerinden enerji elde etmede yararlanmaya yönelik olduğu söylenen termik santrala yer olarak da, fizibilite çalışması, meteorolojik araştırmalar *yapılmadan*, Gökova mevkii seçildi. Termik santralı yapacak firma Polonya'dan Elektrim ve taşaron firma da ünlü Enka. Elektrim firmasının temsilcisi olan Kavala gurubunda, TEK'in eski genel müdürü çalışıyor.

Gökovalı kadınların direnişi halk arasında büyük sempati uyandırdı. Yatağan termik santralının yarattığı çevre kirliliğinden çeken Yatağanlılar başta olmak üzere direniş halk tarafından desteklendi. Gökovalılar Danıştay'da dava açtılar. Olay büyüdü. Parlamentodan, gazetelere kadar her yerde tartışılmaya başlandı. Uzmanlar ortaya döküldü, çevre kirliliği, insan sağlığı gibi konular hakkında yazılar yayınlanmaya başladı. Termik santralın deniz *kıyısında* kurulmaması, kıyıdan 5-10 kilometre içeriye yapılması, hatta hiç yapılmaması gibi öneriler geldi. Kimi, Yeniköy'de yapılmakta olan termik santrala bir ünite daha ekleyelim derken, kimi yapalım ama bacasını daha yükseltelim, şu kadar filtre takalım, vb. dedi. Oluk oluk timsah gözyaşları akıtıldı. Örneğin *Nokta* şöyle yazdı:

> "Evet, hesap açık! Gökova sadece Türkiye'nin değil, dünyanın ender doğa cennetlerinden biridir. Gökova bizim değil, doğmamış bebelerin bile bize emanetidir. Gökova, çevresinde yer alan ören yerleri, suyun altında yatan antik batıkları, kat kat derinlere inen kalıntılarıyla bir kültür hazinesidir.
> Gökova, tektir, benzersizdir...
> Gökova'da termik santral kurmak bir cinayettir!" (*Nokta*, 22.10.1984)

Yalnızca *Nokta* değil, koca bir liberal yelpaze üç aşağı beş yukarı aynı görüşü getirdi. "Mavi yolculuk, gri yolculuk olacak" dendi. SODEP'liler "Gökova gibi bir doğa harikasına termik santralı yakıştıramadı"lar. "Başka yerde" yapılmasından, allahın Türkiye'ye bahşettiği(!) bu müstesna tabiat güzelliğinin korunmasından bahsedildi. Ahmet Kabaklı bile, "santralı biraz içerilere yapsak, kömürü oraya taşıyarak yaksak ne kaybederiz" dedi.

Doğrudur, Gökova, İstanköy körfezi gerçekten eşine ender rastlanır doğal güzelliklerdendir. Ancak, termik santralın Gökova'da yapılıp yapılmaması tartışmasında, vurgunun yalnızca "doğa güzelliği"ne vurulması hem ilginçtir, hem de küçük burjuva aydınların, liberallerin çevre kirlenmesi gibi önemli bir soruna ne kadar dar gözlüklerle baktığının göstergesidir.

Gökova'da "olabilecek" bir cinayet için kıyametleri koparanların Murgul'da Samsun'da, İzmit Körfezinde, Afşin Elbistan santralında vb. olanlar konusunda ağızlarını bile açmamaları çok ilginçtir. Evet, Gökova'da santral kurulursa bu güzel doğa parçasına yazık olacaktır. Peki ama *insanlardan* ne haber? Onları Murgul Bakır işletmeleri çevresine yayılan sülfirik asit buharının tüm bitkilerden sonra insanları da öldürmeye başlaması ilgilendirmiyor. Ama Gökova söz konusu olunca akan sular duruyor!

Çevre kirlenmesi konusunda hükümet kanadından yükselen "fikir"ler ise daha da ilginçtir. Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu; "bizim çevre kirliliğini düşünmemiz, hamalın boynuna kıravat takmak gibi bir şey" dedi. O sırada Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olan Cemal Büyükbaş, "Gökova'da balık yetiştirilecek, mabed gibi santral yapacağız" diye demeç verdi. Başbakan Turgut Özal: "Yazın önemli sorun yaratmaz, sadece kışın yağmur aside dönüşür. O zaman da çaresine bakarız... Termik santralın turizme katkısı olacak." Kültür ve Turizm Bakanı: "Bu kadar tabiat güzelliği içinde bir de baca görseler ne olur? Gözünüze batsa da, o kadar kusur kadı kızında da olur."

Böyle geri "muhalefete" böyle hükümet! Nazlı Ilıcak Gökova santralına karşı çıkanları şöyle suçladı:

> Deniz kıyılarını birbirinden çirkin binalar doldururken, Boğaziçi'nin tabii güzelliği inşaatçıların acımasız ellerinde solup giderken. Ankara fuel-oil'den kömüre dönerken, neden böyle büyük çapta kampanyalar düzenlenmiyor da, Türkiye'ye ekonomik katkısı olacak projelerde protesto sesleri daha gür çıkıyor?" (*Tercüman*, 31.1.1985)

Mehmet Barlas ise köşesinden herzamanki ortacı sesini yükseltti:

> "Anlaşılan, bundan sonra biz basına düşen, 'Termik santrallar yapılmasın' yollu kampanyalar açmak yerine, bu santralların çevreyi ve Gökova'yı daha az kirleteceği mekanizmaların yapımını kontrol etmek olacaktır... Biz gazeteciler bu eksiği hatırlatabilirsek, çevre kirlenmesini bir ölçüde belki önleyebiliriz" (*Milliyet*, 29.1.1985)

Kim, ne demiş, soruna nasıl yaklaşmış olursa olsun Gökova tartışmasının gösterdiği gerçek, halk arasında, korkunç düzeylere varmış çevre kirlenmesi konusunda önemli bir tepkinin birikmiş olduğudur. Bunu gösteren hoş bir örnek Ankara'da hava kirliliği ölçümlerinin kamuoyuna açıklanmasının Devlet Bakanlığı emriyle yasaklanmasıdır. (*agy*)

Gerçekten bugün Türkiye'de ağır bir çevre kirliliği sorunu vardır. Fabrikasından, termik santralına, kanalizasyonundan, ısıtma sistemine, tarımına kadar her yerde çevre kirliliği adeta *üretilmektedir*.

Bu çevre kirliliğine karşı yükselecek bir demokratik savaşım, olanakları kısıtlı, daha fazla kâr diye gözü dönmüş Türkiye burjuvazisi için tehlikelidir. Burjuvazi bugüne kadar "çevre kirliliği sorunu"nu tek tek gazete haberleri, "yerel sorun" çerçevesinde tutmayı becerebildi. Ama sorun o kadar somut ve ağırdır ki, Gökova olayının da gösterdiği gibi, çevre kirliliği önümüzdeki günlerde önemli bir savaşım odağı olmaya adaydır.

Biz bu sayımızda, konuya yalnızca bir giriş yapıyoruz.

II. Çevre sorunu, çevre kirliliği nedir?

Doğayı değiştirme, onun güçlerini denetim altına alma ve doğanın efendisi olma savaşında insanoğlu, doğanın yenilenebilen, yenilenemeyen ve tükenmez bütün kaynaklarına el atar. Üretim süreci içinde bu doğal kaynakları işler. Üretim süreci içinde geçilen her aşamada doğa biraz daha değişir, doğal çevre, insanın doğa ile ilişki halinde bulunduğu mekan giderek farklılaşır.

Bu çerçevede ele alırsak, insanın, üretim süreci içinde doğayı değiştirirken ortaya çıkan artıkların, atık maddelerin tarihi, üretim sürecinin kendisi kadar eskidir. Ancak, bugün kullandığımız anlamıyla çevre kirliliği endüstrileşme sürecinin başlamasıyla eş-zamanlı bir gelişmedir. Çünkü, doğanın parçalayamayacağı, bünyesinde eritip yokedemeyeceği inorganik maddeler bu süreç içinde ortaya çıkmaya başlamıştır. Ayrıca, atık maddelerin doğaya savrulma hızının, doğanın kendini bu maddelere uyarlama hızından yüksek olması, nüfusun logaritmik olarak artması, "çevre

kirliliği"nin boyutlarını *süreç içinde* büyütmüştür.

İnsanın doğaya egemenlik savaşımı, kapitalist üretim biçiminin kâr amacına yönelik yapısı altında, doğa ile insanlık arasında tehlikeli bir çatışmanın tohumlarını kaçınılmaz olarak içinde taşır. Doğal denge insan soyunun yaşam kaynaklarına zarar verecek biçimde bozulur. Modern anlamıyla *çevre kirlenmesi* bu sürecin adıdır.

Kapitalist üretimin, marifetlerini Marks şu sözlerle anlatıyor:

"Kent endüstrilerinde olduğu gibi, modern tarımda da üretkenliğin ve harekete geçirilen emek miktarının artışı, atıkların bırakılması ve emek gücünün hastalıklarla tüketilmesi pahasına satın alınır. Bunun da ötesinde kapitalist tarımda bütün ilerleme, yalnızca işçinin değil, aynı zamanda toprağın da soyulması sanatının ilerlemesidir. Belli bir zaman için toprağın verimliliğini arttırmada sağlanan bütün ilerleme, o verimliliğin kalıcı kaynaklarını mahvetmeye doğru bir ilerlemedir. Bir ülke, örneğin ABD gibi, gelişmesine ne kadar çok modern endüstri temelinde başlarsa, bu tahribat süreci o kadar daha hızlı olacaktır. Dolayısıyla, kapitalist üretim teknolojiyi geliştirir ve farklı süreçleri bir toplumsal bütün halinde biraraya getirir ama bunu ancak bütün zenginliklerin orijinal kaynaklarını — toprağı ve işçiyi kemirerek yapar." (Marks, *Kapital,* İng. basım, c.I, s.474-475)

Burada, bugünkü çevre sorunlarının kökünde kapitalizmin toprağı ve işçiyi aç gözlü kemirişinin yattığı ne güzel anlatılmış.

Gerçekten de bugün çevre kirlenmesi olarak tüm toplumun karşısına dikilen çimento, kömür tozları, asit buharı vb. işçi sınıfı tarafından daha endüstrileşme sürecinin başlarında "çalışma koşulları sorunu" olarak tanınmıştı. Marks, 1863 yılında, iş müfettişlerinin hazırladığı çalışma koşullarıyla ilgili bir rapordan şu satırları aktarıyor:

"Surat pamuğunu yapmak üzere işe alınanlar çok şikayet ediyorlar. Beni, pamuk balyalarının açılmasıyla ortaya çıkan ve hastalığa neden olan dayanılmaz kokudan haberdar ediyorlar... Ortada dolaşan toz ve kir, solunum yollarını tahriş ediyor, öksürüğe ve nefes alma zorluklarına yol açıyor. Surat pamuğunda bulunan tozun yarattığı tahrişattan olduğuna kuşku bulunmayan bir deri hastalığı da var... Tozdan dolayı bronşit daha yaygındır, aynı nedenden ötürü, boğazda iltihaplı yara da yaygın..." (*agy*, s.430)

Bunları aktarırken, uzun savaşımlar sonucu çıkan yasalarla durumda belli değişmelerin sağlandığını belirten Marks, şu soruyu sorarak gerçekte soruna çok güzel bir yanıt getiriyor:

"Kapitalist üretimin karakterini, temizliği sağlamak ve sağlığı korumak için en basit araçları bile parlamento yasalarıyla ona dayatmanın gerekli oluşundan daha iyi başka ne gösterebilirdi?" (*agy,* s:451)

Gene Marks 1864'te, kibrit üretiminde çalışan çocukların, yemeklerini yerken bile, zehirli buharı yüzlerini yalayan erimiş fosfor dolu kazana kibrit çöplerini sokup çıkarmalarının istendiğini yazıyor. (*agy,* s.447)

Bugün de, örneğin İstanbul'da kundura sanayiinde çalışan işçilerin, çırakların benzol buharıyla dolu havalandırmasız işyerlerinde çalışmaları sonucu büyük oranlarda kansere yakalandıklarını, en hafifinden zehirlendiklerini hatırlayalım.

İşte bu ve benzeri insan sağlığına zararlı maddeler büyük miktarlarda atmosfere yayıldıkları, toprağa ya da suya karıştıkları zaman "çevre kirlenmesi sorunu" oluyor. Çevre sorunu özünde işçinin çalışma koşulları sorununa gelip bağlanıyor.

Günümüzde dünyada ve Türkiye'de toplumun bilincine çıkmış ya da çıkmak-

Dünyada çevre kirliliği

Bir Amerikan biyologu, Rachel Carson 1963 yılında *Sessiz İlkbahar* adlı kitabında şöyle yazıyordu:

"Dünya böylesine hiç maruz kalmamıştı. Düşüncesiz insanlar, doğanın dengesine yaratabileceği sonuçları hiç düşünmeden müdahale ediyorlar. İş işten geçmeden birşeyler yapmak gerek. Zehirli maddelerin çevremizi tahrip ettiğini anlamamız gerek. Irmak ve göllerde balık ve planktonlar yok oluyor. Bu (zehirli) maddeler bitkilerden kuşlara, meyva ve süte yayılıyor. Aşamalar içinde otlardan küçük ve büyükbaş hayvanlara, onlardan süt ve ete ve böylece insan vücuduna doğru dolaşıyorlar. İnsanın kendisi zehirlenmektedir."

Carson'un duygusal yaklaşımı bir yana, sözünü ettiği zehirli madde DDT'ydi. Tarım koruma ilacı olarak bütün dünyaya olağanüstü bir hızla yayılan DDT, mısır tarlalarından büyük tarım alanlarına dek böceklerle savaşımda kullanılıyordu. Ancak, yapılan araştırmalar, DDT'nin doğanın yokedemediği bir inorganik madde olduğunu, onun doğanın besin zinciri içinde giderek *artan* bir yoğunlukta dolaşarak insan vücuduna vardığını gösterdi.

Olayın farkına varan bilim adamları ve halk ile tekeller arasındaki çekişme yıllarca sürdü. Sonunda DDT hem ABD'de hem de başka ülkelerde yasaklandı. Türkiye'de yasaklanması 1970'lere rastgeliyor.

DDT yasaklandı, ama, modern endüstri her gün onbinlerce çeşit inorganik madde imal ediyor. Hergün yeni yeni inorganik maddeler icat ediliyor, üretimi planlanıyor, pazarlanıyor. ABD'de bugün 66 bin değişik bileşim kullanılıyor ve bunlardan ancak yüzde 2'si muhtemel etkileri açısından sınanmış. (*Time,* 17.12. 1984) Yine *Time*'ın verdiği bilgilere göre, ABD'de yalnızca 1984 yılı içinde, 225 farklı zehirli kimyasal bileşimin meydana gelen tarım koruma ilaçlarının üretim miktarı yaklaşık 1 milyar ton. Çevre Korunması Ajansı'nın (EPA) verdiği bilgiye göre de, etkileri bilinen ve bilinmeyen zehirli maddelerin çöp ya da atık madde olarak üretim süreci dışına çıkma oranı, *yılda* yaklaşık 45 milyar kilodur. Ve bu kimyasal maddelerin ancak yüzde 10'luk bir bölümü tesirsiz hale getirilmektedir. Geri kalan, uygunsuz yerlerde toprak üstüne yığılmakta, işletilmeyen maden ocaklarının kuyularına doldurulmakta, eski füze silolarına, bataklıklara ya da açık araziye atılmaktadır. Bu şekilde yayılan atık maddenin doğa ve toplum üstündeki olumsuz etkileri ancak 10-15 yıl sonra anlaşılabilmektedir. Şöyle bir örnek verelim. Hooker Kimya Fabrikası, 20 yıl boyunca milyonlarca litre endüstriyel atığı bir araziye boşalttıktan sonra, bu çöpün üstünü toprakla doldurur, araziyi belediyeye satar ve kentten 1953 yılında ayrılır.

1970'lerde çöplerin üstünün doldurulduğu araziye yeni konutlar yapılır. Bu konutlara yerleşenler, zamanla çeşitli hastalıklardan şikayetçi olurlar. Astım, böbrek hastalıkları, hepatit, doğumda araz, arazlı bebek doğurma olayları artar. Araştırmalar sonucu evlerin eski kimyasal çöp yığını üstüne kurulduğu ve hastalıkların bundan ileri geldiği anlaşılınca, yığın baskısı sonucunda 1978 yılında kent belediyesi araziyi boşalttırır.

Örnekler çoğaltılabilir. Hindistan'da Bopal Kimya Fabrikası'nda işlenen toplu cinayet en son örneklerdendir.

Endüstri atıklarının tasfiye edilmeden doğaya savrulması, denizlerin, akarsuların, göllerin zehirlenmesi, asit yağmuru ve ormansızlaşma günümüzün en belirgin çevre sorunları arasındadır.

Bugün Latin Amerika, Orta Amerika, Batı Afrika, Hindistan ve Güney Doğu Asya'daki, *dünyanın* iklimi açısından önemli rol oynayan cangıllar tekellerin hammade kaynağı olarak yağmalamaları sonucu yok olmaktadır. Öyle ki bazı cangıllar yılda yüzde 6 gibi bir oranda ağaçsızlaştırılmaktadır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) bilgilerine göre, her yıl yaklaşık 100 bin mil karelik cangıl yitiriliyor. Bu, hayvan türleri ve bitki örtüsünde kayıplara yol açacağı gibi, uzun erimli iklim değişiklikleri getirme tehlikesi de taşıyor. Bazı araştırmacılara göre, örneğin Amazon ormanlarının uluslararası tekeller tarafından böylesine yağmalanması ve doğanın ağaçsızlaştırılması, tasfiye edilemeyen karbon dioksidin atmosferde aşırı oranda birikmesini, dünya çapında atmosfer ısısının artmasını getirecek, bu da kutup buzlarının erimesiyle sonuçlanacaktır.

Bu arada, Afrika ve Güney Asya'nın bazı bölgelerinde "yüzyılın en kötü kuraklığı" yaşanmaktadır. FAO'ya göre Afrika'da 150 milyon insan, yiyecek sıkıntısı, açlık ve ölüm tehlikesi altındadır. 34 ülkede yağmur eksikliği tarım üretimini büyük ölçüde etkilerken, 24 ülkede acil durum söz konusudur.

İleri kapitalist ülkeler ise daha başka sorunlarla karşı karşıyadır. Endüstri atıklarının nereye yerleştirileceği başlı başına sorun olurken, "asit yağmuru" bu ülkelerde ve çevresinde ağır tahribat yapmaktadır.

Asit yağmuru, "kısaca kükürt dioksit ve azot oksitlerinin endüstri ve trafikten atmosfere yayılması ve kimyasal değişikliğe uğraması sonucu ortaya çıkan katı ya da sıvı kirliliğin kısa adıdır." (*The Economist,* 9.7.1983) Endüstriden ve taşıt araçlarının egzos borularından atmosfere dağılan oksitler, su buharıyla karşılaştıkları zaman çeşitli asitlere dönüşmekte ve yağmurla birlikte yeryüzüne inmektedir. 1982 yılında Avrupa'dan atmosfere yükselen kükürt dioksit miktarı 40 milyon tondur. Asit yağmuru rüzgarın durumuna bağlı olarak, oksitlenmenin yaratıldığı ülkeden çok uzaklara düşebilmektedir. Örneğin, İngiltere'den atmosfere yükselen kükürt dioksit İskandinavya'da asit yağmuru olarak yeryüzüne dönmektedir.

Norveç'in 2840 gölünde yapılan araştırmalarda, bunların 1711'inde bütün balık soyunun tükendiği, geri kalan göllerde de tükenmekte olduğu ortaya çıkmıştır. (*The Guardian Weekly,* 16.9.1984)

Modern endüstrinin metal artıkları da büyük sorun yaratmaktadır. *The Times*'ın bildirdiğine göre, Akdeniz bugün kurşunla o denli kirlenmiştir ki, Akdeniz kıyılarında yaşayanların beyinlerinde, yedikleri balık ve midyeler nedeniyle, kalıcı zararlar meydana gelme tehlikesi vardır.

Tahminlere göre, yağmurlar Akdeniz'e yılda 5 ile 30 bin ton arasında kurşun dökerken, ırmaklardan da 3 bin ton kadar kurşun denize karışmaktadır. Akdeniz'deki kurşun yoğunluğu okyanuslar ortalamasının en az 10 katıdır. (*The Times,* 28.1.1985)

Irmaklarda civa yoğunluğunun, kadmiyum, fosfat, flor, çinko yoğunluğunun artması, içme sularını da içilmez hale getirmektedir. Çelik üretiminde kullanılan demirin yarısı kadar demir, yılda 6 milyon tondan fazla fosfor, 2 milyon tonu aşan miktarda kurşun okyanuslara dökülüyor. (Gus Hall, *Can We Survive Under Capitalism,* 1974)

Nükleer reaktörlere sahip ülkelerde, reaktör artıklarının tasfiyesi sorundur. Bu artıklar ya denize dökülmekte, ya da varsa, doğal tuz tabakalarının arasına, yeraltına gömülmektedir.

Amerikan atom reaktörleri Pasifik Okyanusu'nu, İngiltere İrlanda Denizi'ni, Kuzey Denizi'ni, Fransa Akdeniz'i nükleer çöplük olarak kullanırken, Atlantik'e dökülen nükleer artıklar yılda 10 bin tonun çok üstündedir.

Ancak, karaya gömülenlerin zararlı olmayacağına dair hiçbir teknik garanti bulunmadığı gibi, denize dökülen nükleer artıklar da uluslararası anlaşmazlık ve sürtüşme yaratmaktadır. Örneğin İskandinav hükümetlerinin artan baskısı karşısında İngiltere, Sellafield nükleer arıtma tesislerinden denize akıttığı radyoaktif suyun miktarını azaltmayı kabul etti. Bu radyoaktif su, dalga ve akıntıyla Norveç, İsveç ve Danimarka kıyılarına kadar varıyordu.

Çevre kirliliği bu kadarla da kalmamaktadır. Endüstrileşmenin boyutlarının genişlemesi, örneğin gıda endüstrisinde çok sayıda "koruyucu" maddenin, bu arada nitratların kullanılmasını getirdi. Endüstriyel gıda maddelerinde kullanılan bu kimyasal bileşimlerin insan bünyesinde çeşitli bozukluklar yarattığı araştırmalarla ortaya çıkmaktadır.

Kapitalizm, zehrini yalnızca ekonomik yollarla değil askeri yöntemlerle de dünyaya saçmaktadır.

II. Empeyalist Paylaşım Savaşı sırasında Nazi Almanyası'nda ve Müttefiklerin laboratuvarlarında askeri amaçlı kimyasal zehirler üretilmiştir. Fosgen, buna bir örnektir. ABD tekellerinin tarım koruma ilacı adı altında ürettiği 2-2-5 T zehri (diğer adıyla *agent orange)* ve başka zehirli sıvılar, Vietnam Kurtuluş Savaşı sırasında, Halk Ordusunun doğal çevresini yok etmek amacıyla Güney Vietnam'ın yarısından fazla bir alana püskürtülmüştü. Yoğunluğu, ABD'de kullanılan "tarım koruma ilacı"nın yoğunluğundan 13 kat daha fazla olan bu zehir, Vietnam'da insanlara, hayvan türlerine ve doğal bitki örtüsüne zarar vermiş, toprağı öldürmüş, insanlarda hastalıklar, genetik bozukluklar yaratmıştır. Vietnam'lı bir bilim adamı, 1970 yılında, püskürtme başladıktan sonra, Vietnam'ın bazı bölgelerinde karaciğer kanseri oranının beş kat arttığını söylüyordu. (*The Guardian Weekly,* 4.3.1984) Büyük uluslararası tepkiler sonucunda uygulama durduruluncaya dek ülkeye 40 milyon litre zehir püskürtülmüştür. Bu kimyasal savaşın olumsuz etkileri hâlâ muzaffer Vietnam halkının omuzlarındadır.

1983 yılı ocak ayında toplanan bir uluslararası konferansa katılan 140 bilim adamı bu konuda şu açıklamayı yapıyordu:

"Yaprakları yokeden kimyasal ilaçların (defoliants) zararlı etkisinin yalnızca bugünkü kuşaklar üstünde değil, gelecek kuşaklar açısından da tehlikeli sonuçları olduğunu söylemek için çok neden vardır."

Vietnam halkının dünya kamuoyu önüne sunduğu bilgileri kös dinleyen emperyalizm, bugün ABD, Avustralya ve Yeni Zelanda'nın Vietnam'da çarpışan askerlerine, aynı zehirden kalıcı olarak etkilendikleri için yüz milyonlarca dolara ulaşan tazminat ödemeyi kabul etmek zorunda kalmıştır. (*The Guardian Weekly,* 13.5.1984) Bu, emperyalizmin dünyayı, insanlığın doğal çevresini, hangi boyutlarda zehirlediğinin, kirlettiğinin, insan soyuna ne denli derin zararlar verdiğinin bir belgesidir.

Emperyalizmin silah depolarında saklı duran yüz milyonlarca litre zehirli gaz, aynı şekilde emperyalizmin herhangi bir haçlı seferinde *insanlığa karşı* kullanılmayı beklemektedir.

ta olan çevre sorunları, kapitalist endüstrileşme sürecinin ta başından bu yana, endüstri ve tarımda emekçilerin iş ve yaşam koşulları olarak varolmuş sorunlardır. Bu sorunların varlık nedeni belli bir sınıfın — burjuvazinin — ve belli bir üretim biçiminin — kapitalizmin — varlığıyla bağlı olup, *kalıcı çözümü* de yine aynı sınıfın ve onun temsil ettiği üretim biçiminin *ortadan kalkmasıyla* bağlıdır.

Bunun neden *nesnel olarak* böyle olduğuna, Marks'tan yapacağımız şu alıntı ışık tutuyor:

> "İşçi, yaşamının daha büyük bölümünü üretim sürecinde geçirdiği için, üretim sürecinin koşulları büyük ölçüde onun aktif yaşam sürecinin koşulları, ya da onun yaşam koşullarıdır ve bu yaşam koşullarından ekonomi, kâr oranını arttırmanın bir yöntemidir; aynen, daha önce gördüğümüz, fazla mesainin, işçinin bir yük katırına dönüştürülmesinin, sermayeyi arttırmanın ya da artı-değer üretimini hızlandırmanın bir aracı olması gibi. Bu tür ekonomi, kapalı ve sağlığa uygun olmayan yerleri haddinden fazla işçiyle doldurmaya, ya da kapitalistlerin koyuşuyla yerden tasarruf etmeye; tehlikeli makinaları güvenlik gereçleri kullanılmaksızın kapalı odalara yerleştirmeye; sağlığa zararlı üretim süreçlerinde güvenlik kurallarının ihmal edilmesine, ya da, maden çıkarımında olduğu gibi, tehlikeyle içiçe olmaya vb. kadar götürülür. Üretim sürecini insana yaraşır, kabul edilebilir, ya da en azından dayanılabilir yapacak bütün önlemlerin yokluğuna değinmeye gerek yok. Kapitalistin bakış açısından bu oldukça yararsız ve saçma bir israf olurdu. Kapitalist üretim biçimi, genel olarak, bütün cimriliğine karşın, kendi insan materyeline gelince haddinden fazla müsriftir..." (*agy*, c.III s.86)

Bu sözler çevre sorunlarının ortaya çıkmasının, bir kez varolduktan sonra da artan hızla bütün dünyayı etkilemesinin ardında yatan kızıl şeridi gösteriyor: Kapitalizmin kâr güdüsü.

III. Tepkiler

Doğanın tahribatı ve en önemlisi geri dönülemeyebilir bir sürecin içine girilme tehlikesi, boyutları tüm dehşetiyle, 1960'lardan itibaren görülmeye başlanan bir sorundur. Bu sorun kendini dünyanın ısı dengesinin, iklim düzeninin değişmesi, suyun dolaşım devresinin bozulması gibi yaşamsal önem taşıyan örneklerle göstermektedir.

Çevre sorunları denildiğinde, tekrar ve tekrar önümüze gelen bir diğer nokta da, bu sorunların ne Gökova ve çevresiyle ne Türkiye'nin batısıyla, ne de Avrupa ile sınırlı olmadığıdır. Emperyalizmin uluslararası niteliği, kendini, yarattığı sorunlarda da gösteriyor. İsveç'te ortaya çıkan nükleer artıklar Danimarka'nın, ya da İngiltere'nin fabrika bacalarından çıkan duman Norveç'in, İsveç'in bitki örtüsünü ve hayvan soylarını, Fransa'nın fabrika kiri Almanya'nın ormanlarını etkilemektedir.

Uluslararası bir perspektifle bakılmadan çevre sorununun derinliğine kavranması olanaklı değildir.

Endüstri devrimi ile nicelik ve nitelik açıdan farklılaşan insan-doğa-toplum dengesi, bugün, çeşitli bilim adamlarına göre, dünyayı olası bazı geri dönülemeyebilir süreçlerin eşiğine getirmiştir.

Yüzyılımızın ortalarında ciddi boyutlara yükselen çevre sorunları, 1960'lardan itibaren çok sayıda kişi ve kuruluşu bu alanda araştırma yapmaya yöneltti. Sayısız enstitü rapor hazırlarken, siyasal platformda, diplomatik alanda da bazı gelişmeler oldu. Çevre kirliliğinin etkilerinin en doğrudan görüldüğü ülkeler, İskandinav ülkeleri, konuyu Birleşmiş Milletler Örgütü'ne getirdiler.

1972'de Stockholm'da yapılan bir konferansta konu ilk kez uluslararası düzeyde tartışıldı. Geri kalmış ülkelerin temsilcileri suçu ileri kapitalist ülkelerin üstüne yüklediler ve hiçbir sorumluluk almak istemediler. Öte yandan konferansta "yoksulluğun ortaya çıkardığı kirlilik" kavramı ileri sürüldü. Ancak, çevre sorunu üzerinde ençok ileri kapitalist ülkelerin temsilcilerinin durduğu görüldü.

1972 yılında Birleşmiş Milletler bünyesinde, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) oluşturuldu. 15 Aralık 1972 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Daimi Konsey'e "dünyanın çevresel durumunu, ortaya çıkan ve geniş uluslararası önem taşıyan çevresel sorunlara, hükümetlerin uygun ilgi göstermelerinin sağlanması amacıyla, sürekli gözlemesi" görevini verdi. Bu konseyin ve UNEP'in çeşitli raporlarında çevre sorunlarının bugünü ele alınmakta ve tavsiyeler getirilmektedir. Bu "tavsiyeler"in hiçbir yaptırım gücünün olmadığını burada ekleyelim.

Türkiye'ye gelirsek faşizm döneminin Danışma Meclisi bir Çevre Yasası kabul etti.

Daha sonra MGK'ca da onaylanan yasaya göre durum şöyle:

> Bundan böyle atıklarıyla çevre kirlenmesine yol açan sanayi kuruluşları bu atıklarını belirlenecek standartlara göre arıtmadan suya, toprağa veya havaya veremeyecekler. Yapılan uyarıya rağmen bu yükümlülüklerini yerine getirmeyen kuruluşlar mülki idare amirleri tarafından yaratıkları kirliliğin boyutları oranında kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak kapatılabilecekler. Yasa, yeni kurulacak işletmelerin gerekli arıtım tesislerini kurup işletmeye hazır hale getirmedikçe işletme izni alamamalarını öngörüyor." (*Cumhuriyet*, 9.8.1983)

Türkiye burjuvazisinin daha yeni çıkan bu çiçeği burnunda yasaya ne ölçüde saygılı olduğunu Gökova santralı çevresinde gelişen tartışmalar ne güzel gösteriyor.

Özal hükümeti, bu yasayı en başta kendisi çiğnemektedir.

Çevre sorunlarının ulaştığı tehlikeli boyutlar 1970'lerden itibaren çeşitli siyasal odaklar tarafından da işlenmeye başladı. Özellikle Federal Almanya ve ABD'de "çevrecilik" akımı önemli bir yaygınlık kazandı. Örneğin bugün Federal Almanya'da Yeşiller, çevre sorunlarına sahip çıkma temelinde bir muhalefet yürütmektedir. Başka ülkelerde de bu tür partiler, akımlar hızla gelişmektedir.

Bu tür çevreci akımların bazıları, "anti-teknoloji" ortak paydasına dayanmaktadır. Çevre kirliliğinin suçunu, kapitalizme değil, "teknolojiye" yüklemekte, "doğaya dönüş" belgisini yükseltmektedir.

Bazı akımlar ise, çevre sorunları karşısında, dünya nüfusunun düşürülmesini, özellikle geri kalmış ülkelerde doğum kontroluna ağırlık verilmesini ülkelerin büyüme hızının dizginlenmesini önermektedirler.

Bu konuda, son olarak "burjuvazinin seçkin beyinlerinin" ne dediğine bakalım. Dünya burjuvazisinin ünlü araştırma kurumu Roma Kulübü bu konuda şöyle diyor:

> "Eğer dünya nüfusunda, endüstrileşmede, kirlilikte, yiyecek üretiminde ve kaynak kullanımında bugünkü gelişme eğilimi değişmeden sürerse, bu planet üstünde önümüzdeki 100 yıl içinde gelişmenin sınırına ulaşılmış olacaktır." (Meadows ve diğerleri, *The Limits to Growth*, 1974, s.23)

Dünyayı berbat ettiğini anlayan kapitalizm acaba bu yüzden mi uzayda harıl harıl yeni planetler arıyor?

IV. Çevre sorunları kapitalizm altında çözümlenebilir mi?

Çeşitli ülkelerde, çevre sorunları ortaya çıktığı zaman, kapitalist sistem, belli çözüm yolları yaratmıyor mu, yani çevre sorunları kapitalizm altında da çözümlenez mi?

Çeşitli çevre sorunları kapitalizm altında çözülür, çözülüyor. Ancak çevre kirliliği denen bütünsel sorun kapitalizm yaşadığı sürece şu ya da bu ölçüde, şu ya da bu biçimde sürecektir. Marks'ın dediği gibi, "kapitalist üretim biçimi, doğası gereği, belli bir noktanın ötesinde tüm rasyonel iyileştirmeyi dıştalar". (*agy*, s:452) Bu nokta da kârlılık sınırıdır.

Kapitalizmin çeşitli çevre sorunlarını çözebilmesi de, bazılarını çözerken yeni bazılarını yaratması da, bununla bağlı olarak çevre kirliliği sorununu hiçbir zaman toptan kaldıramaması da onun doğasını belirleyen kâr yasasının bir sonucudur. Çevreyi kirleterek üretim kârlıyken bunu yapar. Ne zaman ki tepkiler birikir, bu somut alanda buna son verir ve maliyetleri eşitlemek için yasasını da çıkarır. Bu arada çevre kirliliğini önlemeyi de olası bir kârlı yatırım alanı olarak görebilir. O zaman çevreyi temizleyerek de kâr elde eder. Nitekim, ABD, Avrupa ve hatta Türkiye çevre sorunlarının giderilmesine yönelik araç, gereç, tesis satan firmalarla doludur.

Kapitalizm, "kârlı" gördüğü alanda "çevre endüstrisi" yaratabilirken, başka şeyler de yapar:

> "Emperyalist tekeller kendi geleneksel üretim bölgelerindeki — ki bu emperyalist ülkeler oluyor — fabrikalara kilit vurup, en sınırsız sömürüyü bulabildikleri ve istedikleri zaman yeni işgücüne rahatça ulaşabildikleri, sendikaların, işçi sınıfının örgütlü dayanma gücünün az olduğu, her yönden büyük avantajlar sağlayan az gelişmiş ülkelerde yeniden aynı fabrikaları açıyorlar." (R. Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz 1983*, s.26)

Bopal'da binlerce insanın öldüğü zehirli gaz patlamasının da gösterdiği gibi, ana ülkede X maddesinin üretimine karşı halk muhalefeti güçleniyor, demokratik kamuoyu baskısını artırıyor ve hatta kabul edilen yasa ve yönetmelik-

Türkiy 'de ç vre kirliliği

Türkiye'de çevre kirliliği, son zamanlarda ön plana çıkan bir sorun olmakla birlikte, yeni değildir. Osmanlılar döneminde, endüstrinin ilk nüvelerinin atılmasıyla birlikte çevre kirliliği de başlamıştır. Bir zamanlar "Sadabad"a gidilen Kağıthane deresi, Haliç daha Osmanlılar döneminde endüstriyel atık madde ile dolmaya başlamıştı. Balıkların, denizaltı bitki örtüsünün ölmesi, bu yerlerin atık maddeyle dolup kokması, çürümesi ve burjuvalarımızın burun direklerini kırması için bir süre geçmesi gerekti.

Türkiye'de hava kirliliği had safhadadır. Milliyet'e göre (ki herhalde çok iskontolu bir haberdir) en az 1250 fabrika ve endüstri kuruluşu, havayı kirletmektedir. Çimento fabrikalarından yayılan toz, termik santrallardan, bakır komplekslerinden püskürtülen kükürtlü gazlar, şeker, deri, boraks, kömür, asit, plastik, petrol, gübre vb. endüstri kollarındaki işletmelerden, taşıt araçlarından yayılan karbon monoksit, karbondioksit, hidrokarbonlar, azot oksitleri, oksidanlar, yapısında halojen bulunan gazlar, kükürt oksitler, asit buharları yayıldıkları yörede havayı nefes alınamaz duruma sokmaktadır. Endüstrinin yoğun olduğu bölgeler, İstanbul-İzmit, Adapazarı, Samsun, Murgul, İzmir, Elazığ, Adana-Tarsus, Karadeniz Ereğlisi, Karabük, Bartın, Hereke, Kırıkkale gibi yerlerde, ayrıca Ankara'da, hava kirliliği, dünyada tehlike sınırı olarak bilinen oranların çok üstüne varmış ya da varmaktadır.

Örnekler verirsek, Soma yöresinde halk arasında solunum, kalp yetersizliği, kronik bronşit yaygındır. Ankara'da hava kirliliği o kadar korkutucu boyutlara ulaşmıştır ki, soğuk kış günlerinde, hoparlörlerle sokak sokak dolaşılmakta, halk kalorifer ve sobalarını söndürmeye çağrılmaktadır. Söndürmeyenlerin sıkıyönetim emriyle gözaltına alınacağı duyurulmaktadır.

Samsun'da, Murgul'da bakır fabrikalarından yayılan zehirli gazlar, bitki örtüsünü, hayvan soyunu yok etmekte, ve artık insanlar ölmeye başlamaktadırlar. Yalnızca Murgul bakır tesislerinden yılda 30 bin ton kükürt dioksit dağlarla çevrili yöreye çökmektedir.

Kütahya Emet'te boraks madenlerinden açık kamyonlarla taşınan boraks tozu ormanı kurutmaktadır.

Türkiye'de ırmaklar, göller, denizler ölmektedir. Kapitalist endüstrinin yarattığı çevre kirlenmesi kendini su kirliliğinde de göstermektedir. *Milliyet*'in bir haberinde 1800 fabrikadan 750'sinin doğrudan suyu da kirlettiği bildirilmektedir. Ordu, Sinop, Samsun, Karadeniz Ereğlisi yörelerinde avlanan balıklarda, tarım koruma ilaçları kalıntılarına rastlanıyor. Balıkyağında DDT kalıntısı çıkıyor. Marmara'da avlanan balıklarda, midyelerde yüksek oranda "cıvalı" madde bulunuyor. Aynı şey Ege balıklarında da geçerlidir. İzmir körfezinde balıklar yığınsal olarak ölmektedir. Mersin Su Ürünleri Bölge Müdürlüğü, İskenderun Demir Çelik İşletmesi'ini Akdeniz'i kirlettiği için mahkemeye vermiştir. Kocaeli Barosu da İzmit halkı adına, körfezi kirleten fabrikaları mahkemeye vermiştir.

Sakarya, Porsuk, Nilüfer çayı, Asar suyu, Kurbağalıdere, Susurluk çayı, Gemlik ve Bandırma körfezleri, İzmir, İzmit körfezleri, Mersin limanı çevresi, Doğu Karadeniz'de Giresun, Ordu, Trabzon, Samsun ve İstanbul sahilleri, Marmara Denizi kıyıları hatta Tuz Gölü su kirlenmesinin örnekleri ile doludur.

Türkiye'de toprak kirlenmektedir. Hava ya da su yoluyla yayılan zehirli gazlar, asitler, inorganik maddeler toprağın üstüne, bünyesine yerleşmekte, tarımsal ürünlere zarar vermektedir. Yatağan'da "termik" tütün, Ege bölgesinde oksitlenmiş üzüm, domates, pamuk, Trabzon'da DDT'li un, Murgul'da, Soma'da çoraklaşan toprak buna örnektir.

Termik kirlenme hızlanmaktadır. Bütün enerji dönüşümüne dayalı süreçler çevrede ısı artışına neden olurlar. Endüstrinin yoğunlaştığı yörelerde atmosferde meydana gelen ısı artışı, yağış dengesinin bozulmasına, gün ışığının azalmasına, atmosferdeki karbon dioksit oranının korunamamasına, iklim koşullarının bir süreç içinde farklılaşmasına yol açıyor. Fotosentez olayı azalıyor. Bunun sonucunda tarımsal üretim hem miktar hem de nitelik açısından düşüyor.

Terminolojide *psişik kirlenme* olarak geçen gürültü rahatsızlıkları da toplumda önem kazanmıştır. Belli bir düzeyin üstüne çıkan endüstri ve kent gürültüsü, insanları haddinden fazla gergin ve sinirli yapmaktadır. Türkiye'de endüstrinin yoğun olduğu yörelerde, kentlerde gürültü düzeyi dünyada kabul edilmiş çeşitli standartların çok üstüne çıkmaktadır.

Türkiye'de çevre sorunları, elbette bunlarla sınırlı değildir. Minimum sağlık koşullarının gerektirdiği önlemlerin bile eksik kaldığı Türkiye'de *kanalizasyonlar*, sokaklardan taşan, belli merkezlerde toprağın üstüne hergün onbinlerce ton halinde yığılan *çöpler*, büyük sorun olmaktadır. Ayrıca nükleer santral kurulursa henüz tanışmadığımız ama yakın zamanda içli dışlı olacağımız açık olan nükleer artıklar sorunu da sıradadır.

lerle üretim süreci için, tekellere ağır koşullar dayatılıyorsa, böyle durumlarda, "tepki" toplayan dallarda üretim az gelişmiş ülkelere taşınıyor. Bu ülkeler, genellikle, Brezilya, Malezya, Arjantin, Türkiye vb. *orta kuşak* ülkeleri, emperyalizmin zayıf halkalarıdır.

Böylece, toplum sağlığı açısından büyük tehlike oluşturan, üretim süreçleri, halkın yaygın tepkisini toplayan bazı "çevre sorunları" ana ülkeden dışarıya çıkarılmakta, son tahlilde, *çevre sorunları emperyalizmin zayıf halkalarına ihraç* edilmektedir.

Time yorumcusu bir olguyu anlatırken, tekel açgözlülüğünün yanlış olduğuna, büyük şirketlerin yoksul ülkelerde, ucuz emek ve gevşek yasalardan yararlanabilmek için "dükkân" açtıklarına ilişkin eleştiriler veriyor. (*Time*, 17.12. 1984)

Kenya'lı bir çevre uzmanı, az gelişmiş ülkelerin başına kâbus gibi çökmekte olan bu yeni gelişmeyi şu sözlerle dile getiriyor:

"Büyük uluslararası kimya şirketlerinin, yuvada izlemek zorunda oldukları sıkı güvenlik kurallarından kaçmak için, tehlikeli fabrikalarını gelişen ülkelere yerleştirmeleri yönünde gelişen bir eğilim var." (*Time*. 17.12.84)

Az gelişmiş ülkelerin başına emperyalist tekellerce örülen çoraplar, ancak bu kadar açık ifade edilebilirdi.

Kapitalistin soruna bakışını anlatması açısından birkaç örnek verelim:

Egzos gazlarından yayılan azot oksitlerini tasfiye etmeye yarayan gerecin bulunuşu, Ford otomobillerinin üretimine geçilmesi kadar eskidir. Yıllarca çelik kasalarda bekletilen bu buluş, otomobil başına kârlılığı düşüreceğinden dolayı toplumun hizmetine sunulmamış, ancak son yıllarda egzos gazlarının büyük kentlerde bir sorun olmasıyla, dolaptan çıkarılmıştır.

ABD'de çoğu özel firmalara ait olan nükleer reaktörler üzerinde denetim, ancak 3-Mile Island olayından sonra arttırılmış, bir çok reaktör bundan *sonra* kapatılmış, birçoğunun da yapımı durdurulmuştur.

Genelde, kentlere, halk, çevre sorunlarına çare bulması için bir işletmeye başvuru yaptığında, alınan yanıt çoğu kez, "bizi kirlilik üstüne para harcamaya zorluyorsunuz, bu maliyet artışı getirir, fabrikayı kentinizden taşırız, işyerlerinizi yitirirsiniz" olmaktadır. "Ya temiz hava, temiz su, ya iş!" Kapitalizmin açlık disiplininin bir başka örneği daha.

Termik santrallardan yayılan kükürt dioksidin çevrede büyük hava kirliliği yaratması, ürünlere zarar vermesi üzerine kendilerine baskı yapıldığında ve Avrupa Ortak Pazarı'nın direktif taslağı doğrultusunda kükürt dioksit oranını 1995'e dek yüzde 60 azaltmaları istendiğinde, İngiltere'nin Merkezi Elektrik Kurumu (CEGB) yetkilileri, önerilen düzenlemelerin elektrik faturalarını yüzde 10 pahalılaştıracağını söylüyorlar. *(The Guardian Weekly*, 11.10.1984) Yalnızca 1982 yılında İngiltere'den yayılan kükürt dioksit miktarı 4 milyon tonken, İngiliz hükümeti, geçen yıl Münih'te yapılan çevre korunması konferansında 18 ülke temsilcilerinin yayılan kükürt dioksit oranlarının 10 yıl içinde %30 indirilmesi önerisine, bunun İngiltere'de 1 milyar sterlinlik yatırım gerektireceği görüşüyle *katılmıyor. (agy*, 8.7.1984)

Önemli çevre kirliliği yaratan ABD firmalarından Reynolds Metals'ın yönetim kurulu üyesi, tazminat ödemek, floridleri kontrol etmekten daha ucuzdur" diyor. (Gus Hall, *Can We Survive Under Capitalism)*

New York Times'ın tekellerin tutumu ile ilgili şu yorumu ne kadar sergileyicidir:

"Bir şirket yöneticisinin dikkati kâr hedefine ve üretim şemalarına toplanmıştır. Onun, çevresel harcamaları — ki bunların bazıları görünmez, hesaplanamaz veya çok uzun erimli olabilir — dikkate almaya karşı *doğal bir direnci* vardır." (*New York Times*, Editorial, 9.2.1971)

ABD'de varolan kirliliğe karşı komitelerin çok büyük bölümünde kirlilik yaratan fabrikaların temsilcileri hakim. İşçilerin, bu komitelerde söz ve yaptırım güçleri çok az. Çevre kirliliğiyle ilgili her yasaya "önlemin uygulanabilirliğini dikkate almak" ibaresinin, ABD'de yerleştirilmesi, yasanın kendisini sahte bir belge haline getiriyor.

Türkiye'ye gelince, çevre kirliliğinin ötesinde, taşıdığı potansiyel tehlikeler nedeniyle güvenlik önlemleri en fazla olması gereken nükleer santral konusunda, Türkiye hükümeti, masraftan kaçınmak için önemli güvenlik önlemlerinin *olmayacağı* bir santralı Federal Almanya'ya ısmarlamaktadır. Federal Alman Çalışma Bakanlığı'nın konuyla ilgili raporunda şunlar yazıyor:

"KWU'nun Türkiye'ye yapmayı önerdiği 1000 megawattlık nükleer santralın güvenlik standartları, Türk hükümetinin isteklerine uygun olarak düşürülmüştür... Türk hükümeti, Akkuyu'da deprem ve uçak düşme tehlikesi olmadığı gerekçesiyle bu güvenlik tedbirlerini *gereksiz* bulmuştur." (*Nokta*, 22.10.1984)

Örnekler çoğaltılabilir. Ama kapitalizmin mantığını vermesi açısından sayılanlar yeterlidir.

Toplumda çevre sorunlarına ilişkin bilincin gelişmesi, her kesimden insanların bu konuda kamuoyu yaratma çabasına katılma eğilimi göstermesi, ister istemez, hükümetlerin yasalar, yönetmelikler, standartlar, vb. koymalarını gerektiriyor. Bu yasa ve yönetmeliklerin, *nedense* hep bir felaketin kamuoyunu ayağa kaldıran gelişmelerin *ardından* gelmesi herhalde raslantı değildir. İngiltere'de Temiz Hava Yasası, 1952 yılında, kışın birdenbire bastıran *smog* sonunda, kısa bir süre içinde Londra'da 3900 kişinin ölmesinden sonra kabul edilmiştir. Belçika ve Almanya'da da benzeri gelişmeler olmuştur.

Daha fazla kâr etme daha fazla artı-değere el koyma güdüsü, kapitalizmin, üretim süreci içinde *işçiyi düşünerek* önlem almasını, ya da üretim atıkları söz konusu olduğunda, *toplumu düşünerek* önlemler getirmesini engeller. Onu, çevreye verdiği zararı azaltma yönünde harcama yapmaktan alıkoyar. Son derece nesnel bir durumdur bu.

Çevre kirliliği üstüne bu kadar tartışmanın koptuğu dünyada, emperyalist tekeller, sermaye harcamalarının yüzde 2'sini bile bu konuda araştırmaya ayırmamaktadırlar. Bu bile bize kapitalizmin "dirençli" karakterini göstermiyor mu?

Eğilim *böyle giderse*, çevre kirliliğinin doğa-insan-toplum dengesini geri dönüşü olanaksız bir noktaya götürebileceği, yeryüzünün kaynaklarının sınırsız olmadığı, bugün tüketilen kaynakların önemli bir kesiminin yenilenemeyen türden olduğu, vb. *doğrudur*. Ancak doğrunun tümü değildir. Çünkü büyük olasılıkla eğilim böyle gitmeyecektir. Bir kez çevre kirliliğine karşı bazı etkenler kapitalizm koşullarında da işliyor ve eğilimi etkiliyor. İkincisi ve asıl önemlisi, kapitalizm dünyayı yok etmeden, büyük olasılıkla dünya devrimi kapitalizmi alaşağı eder.

V. Çevre sorunları ve sonuç: Dünya devrimi

Dünya pazarından, dünya ekonomisinden sözettiğimiz günümüz koşullarında çevre kirliliği yalnızca kapitalizmin değil, aynı zamanda sosyalizmin de sorunudur.

Birinci olarak, herhangi bir kapitalist ülkeden atmosfere, hidrosfere ve toprağa yayılan çevre kirliliği sosyalist ülkelere de zarar vermekte, onların doğal çevresinde de ağır tahribata yol açmaktadır.

İkincisi, sosyalizm, kapitalizmden devralınan maddi temel üstüne kuruluyor ve kapitalizm dünyada egemen olduğu sürece o temelin kısıtlılıklarından nesnel olarak tam kurtulamıyor. Çevre sorunları, çevre kirliliği, kapitalist sistemde olduğu ölçüde olmasa bile, sosyalizmde de var. Bir farkla, ki bu sistemler arasındaki farktır, sosyalizmde, insanlık tarihinde ilk kez "kâr" güdüsü, yerini "toplumsal yarar" ilkesine terkeder.

Kapitalizm altında bilinçsiz, kör, başıboş bir olgu olan insanın doğaya egemen olma savaşımı, sosyalizm altında *bilinçli, planlı* bir gelişmeye dönüşür. İnsanın doğaya bakışı, doğa-insan-toplum dengesini değerlendirişi temel, kökten bir farklılaşma geçirir.

Üçüncüsü, daha somuta inersek bugün sosyalist ülkeler emperyalizmle rekabet içindedirler ve bu rekabet içinde çevre kirliliğine ayıracak çok fazla kaynaktan yoksundurlar.

Zaten, sosyalist sistemin, kendi sınırları içinde doğayı, insanlığın doğal çevresini korumaya yönelik çabaları, dört dörtlük *bile* olsa, tüm dünyanın sorunu olan çevre kirliliğini çözmek için *yetersizdir*. Bir yandan, emperyalist ülkelere baskı yaparak, onları sonuç alıcı önlemler almaya zorlamak elbette gereklidir. Ancak, sorun o denli dünyasal, o denli uluslararası boyutlardadır ve çevre kirliliğinin temel kaynağı olan kapitalist üretim biçiminin *varlığıyla* o denli içiçedir ki, "zahiri kurtarma" çabası, kuşkusuz yeterli olamaz.

Çevre sorunları bütün dünyaya dalga dalga yayılmaktadır. Emperyalizmle birlikte genel olarak sosyalizm için olgunlaşan dünyada, devrim gerekliliği, bu sorunların çözümü açısından da olanca gücüyle kendini duyuruyor.

Çevre sorunları, en başta işçi sınıfının ve emekçi halkın çalışma ve yaşama koşulları savaşımıyla bağlıdır. Önemli bir demokratik savaşım odağıdır. Kapitalizmin bir sistem olarak bütün ülke halkı açısından ne derece gereksiz, ne denli zararlı, "kirletici" olduğunu sergilemede, yığınların demokratik savaşımını devrimci savaşıma bağlamada ciddi bir yer tutmaktadır.

İşçi sınıfımız, çevre sorunlarına ilişkin kavgayı da, diğer sorunların çözümü için yürüttüğü kavgayla birlikte omuzlama, başı çekme, yığınlara öncülük etme sorumluluğunu taşıyor.

Komünistler, çevre sorunlarına gereken önemi vermeli, bu alanda da demokratik savaşımı devrim savaşımına bağlamalıdırlar. Hele Türkiye gibi bir ülkede bu hiç de zor değildir. Bugün Türkiye'de her sorunda olduğu gibi çevre sorunlarında da, en ufak bir istem, karşısında burjuvaziyi ve devletini bulmaktadır. Çevre kirliliği sorunu, Türkiye'de yeşilleri aratmaz, biz görevimizi yaparsak nesnel olarak kızılların işidir.

Türkiye'de faşizmin ardından şimdi de gerici otoriter rejim hızla çözülmektedir. İşçi sınıfı yavaştan grevlere çıkmakta, halk kesimlerinde, gençlik içinde huzursuzluk kendini ufak ufak eylemler yoluyla açık etmektedir.

Türkiye'de demokratik savaşımı yükseltmek görevdir. En başta insan sağlığı olmak üzere, körfezlerden, kızılçam ormanlarına, havadan, suya, toprağa kadar işçi sınıfı ve emekçi halkın doğal çevresini korumak demokratik savaşım odaklarındandır. Bu alanda da istemleri yükseltmek, devrim hedefine bağlamak, yeşillere yer bırakmayıp kızıllar olarak yığınlara öncülük etmek gereklidir.

Japonya'nın Kawasaki kentinden ilkokul 3. sınıf öğrencisi bir çocuğun çevre kirliliği üstüne yazdığı şiir şöyle diyor:

"Çevre kirliliği beraberinde acı getiren 'kötü adam'dır, yalnızca bize değil yeryüzünde yaşayan her canlıya.

"Çevre kirliliği bir haydut çetesidir, mavi gökyüzünü elimizden çalan.

"Çevre kirliliği, umursamıyor, bizi hasta edecek ve öldürecek.

"Ancak bir gün bu 'kötü adam' hak ettiğini bulacak ve mavi gökyüzü bize geri dönecek."

İlkokul üçüncü sınıftaki bir Japon çocuğunun bu duyarlılığını paylaşmamak elde midir?

Onda varolan umudu, işçi sınıfından yayılan devrimci ışınlarla tüm topluma yaymak, bütün emekçi halk katmanlarını ileri demokratik halk devrimi savaşımı çevresinde toplayarak, kızıl bayraklarla süslenen mavi gökyüzüne ulaşmak hedefimizdir.

T rmik santrallar v çevre sorunları

Termik santral, kömür ya da petrol yakıtı kullanarak elektrik enerjisi yaratan kompleksin adıdır. Bugün Afşin-Elbistan'da, Soma'da, Muğla Yatağan'da termik santrallar vardır. Yine Muğla'da Yeniköy'de bir santral da inşa edilmektedir. Sırada bir de Gökova bulunmaktadır.

Türkiye'de çıkarılan linyit kömürü, kükürt yoğunluğu fazla ve düşük kalorili bir yakıttır. (*Doğa ve Bilim*, 11/1982) Kükürt oranı ne kadar fazlaysa, santralın çevreye saçacağı kükürtlü madde oranı da o denli fazla olmaktadır.

Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı'nın nisan 1984 tarihli raporuna göre, Gökova santralı yılda 6500 saat kapasite ile çalışırsa, 860 bin ton kül çıkaracak, 300 metre yükseklikteki bacasından çevreye, yılda 140 bin ton kükürt dioksit, 2.5 milyon ton karbonmonoksit püskürtecektir. Denizden saatte 60 bin ton su çekecek ve bunu 7-8 derece ısınmış olarak geri pompalayacaktır.

Bu tür termik santralların çevre kirlenmesine yol açmaları iki yolla gerçekleşiyor. Birincisi, termik santrallardan yayılan kül zamanla toprağın üstüne yerleşiyor ve toprağın ölmesine yol açıyor. İkincisi, bacadan çıkan kükürt dioksit, asit yağmuru olarak toprağa dönüyor ve bitkilerin ölmesine neden oluyor. Asit yağmurlarının zararlı etkisinden hayvan türleri ve insanoğlu da payını alıyor.

Şimdi Türkiye'deki termik santralların durumuna bakalım:

Afşin-Elbistan'da kurulu dev termik santral, Türkiye'yi kirleten 1800 baca arasında sayılıyor. *(Milliyet*, 11.2. 1985)

Muğla Yatağan'da devreye iki yıl önce giren termik santral şimdiden tarım alanlarını etkisi altına aldı. Tütün eksperleri yörede üretilen tütüne "kömür ve kül tozlarının olumsuz etkisi ile sigara yapılması olanaklı olmayan tütün" raporu veriyorlar. Gazeteler, "termik tütüne alıcı yok" başlığını atıyor. Tekel, 50 bin balyalık üretimi olan tütün üreticisine patates ekmesini "tavsiye" ediyor. Borçlarını ödeyemez hale gelen üreticiler de TEK'i mahkemeye veriyorlar. (*Nokta*, 22.10.84-*Cumhuriyet*, 7.2.1985)

Yeniköy'de çıkarılan kömürlerden yayılan kömür tozları, en az bir köyü yaşanılmaz hale getirdi. Köy halkı başka bir yere taşınıyor.

Soma'da son yıllarda büyük boyutlara ulaşan hava kirliliği karşısında "gurup ve baca temizliğinin yanısıra filtre çalışmalarına da başlandığı" bildiriliyor. (*Hürriyet*, 26.1.1985)

Bütün bu örneklerden görülen o ki, Gökova termik santralının nereye yapılacağı üstüne patlak veren tartışma, sanıldığından çok daha önemli bir soruna ışık tutmaktadır. Türkiye'de çevre sorunu, "mavi ya da gri yolculuk"ların ötesinde, Türkiye'de insanların çıplak *yaşamını*, toplum sağlığını *tehdit etmektedir*.

İlhakın yolları döşeniyor

Metin Yener

Kıbrıs'ta "bağımsızlık" ilanından bu yana bir yılı aşkın bir süre geçti. Geçen bu süre içinde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin "bağımsızlığı"nı hiçbir devlet tanımadığı gibi, arada sırada ettiği siyasi birkaç söz dışında Türkiye burjuvazisinin kendisi bile unutuverdi.

İşçinin Sesi bu "bağımsızlığın" sahteliğini vurgulamış, aksine bağımsızlık naraları altında ilhakın yollarının döşendiğini yazmıştı. Nitekim geçtiğimiz ocak ayında yapılan Kıbrıs zirvesi ve ardından gelişen olaylar adanın ilhakını artık burjuva basınında bile açıkça yazılır bir hale getirdi.

Zirve oyununun içyüzü açığa çıkıyor

Daha "bağımsızlık" ilanına attığı imza kurumadan, Denktaş, zirve öncesinde birdenbire Rumlarla birlikte devlet kurmaktan, adanın bütünlüğünden dem vurmaya başladı. Üstelik bazı ödünler vererek böyle bir barışı sağlamaya hazır olduklarını açıklayıp durdu. Hatta ödünler öylesine "büyüktü"(!) ki Kıbrıs gazeteleri "Denktaş Kıbrıs'ı satıyor" yollu manşetler attılar.

Zirveden önce anlaşmanın tüm maddeleri imzaya hazır deniyordu. Sadece "bir, iki" konu üzerinde görüşülecekti. Bunlardan biri de adadaki Türk askeri ve Türkiye'nin garantörlüğü konusuydu. Bu konuda Denktaş geriye adım atmayacaktı ama bu anlaşmaya engel değildi.

Zirve toplantısına bu tema işlenerek gidildi. Bir yandan zirvede her türlü uzlaşma olasılığını yokedecek öneriler ileri sürerek, diğer yandan ise "anlaşma için her ödünü verdik" diyerek Rum tarafını açık düşürme, politik kazanç sağlama propagandası yoğun sürdü. Zirve sonunda istenen yönde az da olsa bir fikir yerleştirilmişti denebilir. Türk tarafı ne denli anlaşmasever olduğunu göstermiş. Rumlar ise anlaşmayı reddetmişti.

Bu oyun bir yere kadar tuttu. Topu Kiprianu'nun sahasına atıp sahadan çekilme taktikleri bir noktaya kadar işler gibi oldu. Ama bir noktadan sonra kabak tadı verdi. Hatta yabancı basın bile bu konuda uyarı yaptı. (Bakınız *İşçinin Sesi*, Sayı:275) Oynanan bu oyunun altında neler yattığının ortaya çıkması için çok beklemek gerekmedi. Aylardır tezgahlanan oyundan elde etmek istedikleri ortaya çıkınca, uluslararası alanda kazanılan prestij bir anda koflaşıverdi.

Birleşmiş Milletler bu zirveyle bir anlaşmaya varılmasını istiyordu. Zirve bunu başaramayınca, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri daha ilerde yeniden biraraya gelmeyi garanti altına almak için girişimlere başladı. Bu durum başka amaçlar peşindeki Türkiye burjuvazisini paniğe kapılmaya itti. İlerideki planları için bu zirve "biz istedik ama olmadı" başarısızlığıyla bitmeli ve aynı temelde yeni bir görüşme bağlanmadan dağılmalıydı. Denktaş "siyasi partilere danışmam lazım" diye bir gerekçeyle yeni bir zirve toplantısını reddetti ama bu konuda BM'den yoğun baskı geliyordu. Bunun üzerine Türkiye hükümeti dayanamayıp zirve toplantılarının kapanmasından daha 10 saat sonra bir çuval inciri berbat eden açıklamayı yaptı:

"Kıbrıs Türk tarafınca verilmiş tüm ödünlerin geri alındığını, BM Genel Sekreteri'nin hazırladığı taslağın artık geçerli sayılamayacağını ve eğer yeni bir zirve yapılacaksa bunun ' yeni bir taslak ' üzerinde olması gerektiğini" tüm elçiliklere bildirdi. (M. Ali Birand, *Milliyet*, 26.1.1985).

Ne olur ne olmaz, yeniden masaya oturma zemini sağlanır kaygusuyla "bağımsız" KKTC adına Türkiye Cumhuriyeti verilen tüm ödünleri reddediyor, ayrıca bu zirve temel alınarak yeni bir zirve toplantısının önüne de set çekiyordu. Türkiye burjuvazisinin bu denli aceleci davranıp, toplantının "başarısız"lığını cebe koyup kendi istemleri yolunda yürüme tavrı ABD elçisi tarafından bile kınandı. ABD Dışişleri Bakanlığı Türkiye'ye "BM Genel Sekreteri'nin çalışmalarının kösteklenmesi anlamına gelecek yaklaşımlardan kaçınılması uyarısını yaptı.

Herşey o denli plana göre giderken Türkiye hükümetinin bu aceleci çıkıntılığı köşe yazarlarımızı bile rahatsız etti. M. Ali Birand şöyle yazdı:

"Denktaş daha kararını vermemişti. Oysa Ankara bu kararı açıkladığına göre, Kıbrıs işlerini demek ki, Ankara fiilen yürütüyormuş' demezler mi?" (*Milliyet*, 26.1.1985)

Zaten ayan-ı beyan olan bu durum Türkiye tarafından bir kez daha resmileştirilmiş oldu.

Başarısız bir zirveden ne bekleniyor?

Hem Denktaş'ın hem de Türkiye hükümetinin bu zirve toplantısının başarısızlıkla sonuçlanması için ellerinden geleni arda koymadıkları açık. Ama bundan ne yarar bekleyebilirler? Bunun da gözler önüne serilmesi için çok beklemek gerekmedi.

M. Soysal Kıbrıs uzmanı olarak hemen önerilerini patlatıverdi:

"... New York şoku atlatılmadan, hemen anayasa çalışmaları hızlandırılmalı, bir an önce halk oylaması ve arkasından genel seçim yapılmalıdır.

"...Ulaşım sorunu, her türlü saçmalık ve pintilik bir yana bırakılarak çözülmelidir. Kıbrıs'la Türkiye arasındaki ulaşımın, denizden ve havadan, mutlaka sık, düzenli ve ucuz olması gerekir." (*Milliyet*, 25.1.1985)

Hatta bu işlerin süratli bir şekilde yapılabilmesi ve "toprağına birlikte sahip çıkma" izleniminin de yaratılması için belli başka partilerin katılımıyla bir "ulusal birlik kabinesi" kurulmasını önerdi.

Denktaş zirveden ayrılırken yeni bir zirve toplantısı için "siyasi partilere danışmam gerekir" diye konuyu usta bir şekilde yuvarlamıştı. Sonra da 23 Haziran'da Kıbrıs'ta seçimler yapılacağını ilan ederek zirve olacaksa bile ancak bundan sonra olabileceğini duyurdu. Oysa BM, şubat sonunda veya mart içinde yeni bir zirve toplantısı öneriyordu.

Seçimlerin yapılmasında herkes anlaştı ama henüz anlaşılmamış bir sorun var. O da seçimlerin anayasa oylamasından önce mi sonra mı yapılacağı. CTP, anayasa oylamasının seçimlerden sonra yapılmasını savunuyordu. Denktaş ve çevresi ise M. Soysal'ın önerisi ışığında yürüyor.

Konu olan anayasa taslağı, "bağımsızlık" ilanı ile birlikte ortaya sürülen anayasa taslağıdır. Türkiye'deki 1982 Anayasası'nın bir kopyesi olan bu taslağın, aynı zamanda Türkiye ordusunu Kuzey Kıbrıs'ın hem polisi hem ordusu ilan ederek ilhakın resmi yollarını döşediğini *İşçinin Sesi*'nde yazmıştık. Taslağın insan hak ve özgürlükleri konusunda ne menem birşey olduğunu ise yazmaya bile gerek yok.

CTP bu anayasa ile gidilmeye çalışılan yolu açıkça gösterip lanetlemek yerine, her zamanki gibi teknik birkaç nedenle anayasa oylamasını etkileyerek zaman kazanma taktikleri güdüyor. Böyle bir taktik tek başına bilinç bulandırmaktan öteye gidemez, gidemiyor.

Denktaş ve çevresi bir yandan hem anayasa oylaması hem de seçimler birlikte diye bastıradursun, perşembenin gelişi çarşambadan bellidir diyen *Milliyet* yazarı Metin Toker, dayanamayıp yürüyen senaryoyu açıkça yazdı:

"Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsız ve bağlantısız bir devlet olarak yaşamasına imkan yoktur. Savunması için bir başka devletin — Türkiye Cumhuriyeti'nin — askerine, geçinmesi için parasına muhtaç bir devlet elbette ki, ne bağımsız sayılabilir, ne de bağlantısız... Kağıt üzerinde bile olsa bu tarz bir statü çok uzun zaman süremez. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti er geç Türkiye Cumhuriyeti'ne katılma kararı alacaktır.

"Tıpkı vaktiyle Hatay Cumhuriyeti'nin yaptığı gibi...

"Çünkü, eşyanın tabiatından başka bir seçenek mevcut değildir." (*Milliyet*, 24.1.1985)

Metin Toker'in anlattığı bu süreç eşyanın tabiatı gereği değilse de Türkiye kapitalizminin, Türk burjuvazisinin tabiatının ta kendisidir. "Barış götürüyorum" diyerek işgal eden, "bağımsızlık veriyorum" diyerek de ilhak eder.

Bu gelişmeler burjuva basının liberal kesimlerince bağırarak tartışılırken, en gerici kesimin sessizliği ilginçtir. En gerici basındaki sessizlik bir yana, TBMM bile bu sorunun meclisten gizli tutulduğundan şikayet ediyor. Hükümet de o acele açıklamadan sonra yine sessizliğe gömüldü. Sinsi bir gidişin sessizliğine gömülmüş bir halleri var. Liberal kesim avazı çıktığı kadar bağırarak bu sinsi gidişin propagandasını yaparken, adayı ilhak etmeyi önerirken, diğer kesim avına daha sinsi ve sessizce yanaşmayı yeğliyor.

Kıbrıslıların başına örülmeye çalışılan bu çoraptan Türkiye burjuvazisi ve onun Kıbrıs'taki sınıf kardeşlerini başımızdan kovmadan kurtulunamaz. Türkiye işçi sınıf bu düzeni burjuvazinin başına yıkacak her türlü sömürgeciliğe, işgalciliğe olan kinini de kanıtlayacaktır.

Kıbrıs'ta gericiliğin resmi

II. Konferans kararlarımızda Türkiye burjuvazisinin sömürgeciliğini kanıtlayan bir örnek olarak, "sözde bağımsız Hatay Devleti'nden yana görünerek, ilk fırsatta Hatay'ı kendi ülkesinin sınırlarına kattı" demiştik. Geçtiğimiz günlerde Metin Toker, Kıbrıs'taki son durumu değerlendiren bir yazısında, Kuzey Kıbrıs'ın er geç Türkiye'ye katılma kararı alacağını söylüyor ve şöyle diyor: "Tıpkı vaktiyle Hatay Cumhuriyeti'nin yaptığı gibi..." Toker bir doğruyu tersten dile getiriyor: "Barış götürüyorum" diye işgal eden "bağımsızlık" veriyorum" diye ilhak eder.

ANAHTAR

"Çiğneyin, ağzımıza koyun, belki midemize göndermeyi başarabiliriz."

"7 Ts. 6F."den gelen mektubun düşündürdükleri*

Şimdi okuduğum mektubun taze izlenimleriyle yazıyorum. Mektubun boş gevezeliği öyle çileden çıkarıcı ki, düşündüklerimi olduğu gibi yazmaktan kendimi alamıyorum. Lütfen yazdıklarımı, mektubu yazana ilet ve kızgın uslubumdan alınmamasını söyle. Kaldı ki, yazdıklarım yayınlanmak için değildir.

Mektup, günümüzde birçok devrimcinin içinde bulunduğu ruh halini açık ettiği için bir cevabı gerektiriyor. Bu ruh halinin karakteristikleri şunlardır: Direktifleri bekleme, *herşeyi* yukarıdan, başkalarından, dışarıdan isteme, yerel eylemsizlikten kaynaklanan başarısızlıkla karşılaşınca kaybolma, şikayet üstüne şikayet etme, sorunların basit ve ucuz çözümü için reçeteler icat etme.

Baylar, hiçbir şey icat edemeyeceksiniz! Eğer *siz kendiniz* eylemsizseniz, eğer burnunuzun dibinde bölünmelere müsaade ettikten sonra derin "ah"lar çekerek şikayet ediyorsanız, *hiçbir reçete sizi kurtarmaz.* Bizi böyle şikayetlere boğmak tamamen saçmadır. Suçlama ve saldırılarınızla bizi yaraladığınızı sanmayın. Gördüğünüz gibi, alıştık, hem de öylesine derimiz kalınlaştı ki, bu tür suçlamalar kılımızı kıpırdatmıyor.

"Yüzlerce" "yığın" yayını feryadınız, kendi eylemsizliğinizi başkasının tedavi etmesi için *hayali reçeteden* başka birşey değildir. Böyle bir reçete *asla* işe yaramaz!

Eğer tetik üstünde olmazsanız, kimse size hiçbir şekilde yardım edemez. *Kendiniz sevkiyatı sağlamak zorunda olduğunuz halde,* "şunu verin ya da bunu ulaştırın" diye ağlaşmanın hiçbir anlamı yoktur. Böyle şeyler için bize yazıp durmanız boşuna. Buradan bunları yapamayız. Ama siz, yayınladığımız ve elinizde duran yayınların sevkiyatını kendiniz yapabilirsiniz ve yapmak zorundasınız.

Iskra'nın bir iki sayısından fazlasını görmemiş olan ve *Iskra*'yı çok sayıda tedarik edip yığınsal dağıtımı işinde çalışmamış olan bazı yerel "aktivistler" (sözde "aktivist", aslında eylemsizdirler) ucuz bir gerekçe bulmuşlar: "İstediğimiz bu değil. Bize, yığınlar için *yığın* yayınları verin! Çiğneyin, ağzımıza koyun, belki midemize göndermeyi başarabiliriz."

Bu yerel "aktivistlerin" ellerinde varolanın bile dağıtımını örgütlemekten ne kadar aciz olduğunu bilen ve görenler için bu tür feryatlar büyük saçmalıktır. Siz daha üç-beş kiloyu alıp ulaştırmayı *beceremezken,* "tonlarca verin" demek ne kadar abes kaçıyor. Sevgili hayalciler, önce şu başarısızlıklar, herşeyi, inançlarımızı bile terketmemizi getirmezse!) Önce bunu yapın, sonra, bir kez değil, defalarca yaptıktan sonra, göreceksiniz, taleple birlikte yayınlar da *artacaktır.*

Artacaktır diyorum, çünkü yığın yayını üstüne şikayetleriniz (Sosyalist-Devrimcilerden, *Svoboda*'cılardan, kafası karışık her türlü "eylemsiz"den eleştirisiz kopya ettiğiniz şikayetleriniz) küçücük birşeyi unutmaktan kaynaklanıyor: Yayınlamakta olduğumuz yığın yayınlarının *yüzde birini bile* alıp dağıtmaktan aciz olduğumuzu unutuyorsunuz. Ufacık sevkiyatımızın (acınacak kadar, utanacak kadar azıcık sevkiyatımızın) birinin son listesini ele alayım: *Nizhni-Novgorod Konuşmaları, Rostov Savaşımı, Grevler Üstüne broşür* ve *Dikstein broşürü.* Yalnızca bunlar üstüne konuşalım. Dört tane, yalnızca dört tanecik!

Evet çok az! Evet, dört değil, en az dört yüz olmalı.

Fakat, sormama izin verin, *hiç olmazsa bu dört yayını on binlerce* dağıtmayı becerebildiniz mi? Onbinlerceden vazgeçtik, yüz tane bile dağıtabildiniz mi? *İşte bu yüzden,* bize, yüzlerce *verin* diye bağırıyorsunuz! (Şunu kafanıza iyice yazın, eğer *almayı* beceremezseniz, size kimse birşey *vermeyecektir.)*

Ayağınıza *getirilip teslim edilen ve ağzınızın içine konulan* yüzlerce yayından yararlanabildiniz mi? Hayır. *Yığınlarla* Sosyal-Demokrasiyi (komünizmi — *İ.S.)* bu kadarcık şeyde bile birbirine bağlayamadınız. Rusya'nın her yanından, her ay, yüzlerce broşür, rapor ve mektup geliyor. Ama, yayınların *yığınlar* içinde dağıtımına, *yığınlar* üstündeki etkilerine, *yığınların* tepkilerine ve yayınlar hakkında *yığınlar* arasındaki tartışmalara ilişkin *bir tek* (bu "bir tek"in üstünde iyice düşünün) rapor gelmiyor! Bizi, yazarın yazma işini, okuyucunun da (entellektüelin de) okuma işini yaptığı bir duruma düşürüyorsunuz. Üstelik, bu tembel okuyucu, her yeri "yüzlerce yayınla" donatmadığı için yazara ateş püskürüyor. Bütün işi, yazarla yığınları *bağlamak* olan kişi, kabaran hindi gibi oturup gurulduyor: Bize yığın yayını verin. Böyle gururlanırken varolanın *yüzde birinden* bile yararlanmasını *beceremiyor.*

Hiç kuşkusuz, örneğin, ana ürünümüz *Iskra*'yı yığınlarla *bağlamanın* genel olarak *imkansız* olduğunu söyleyeceksiniz. Böyle söyleyeceğinizi biliyorum. Bunu yüzlerce defa işittim ve yüzlerce defa yanlışlığını anlattım. Bu bahanedir, bu kaytarmaktır, bu tembelliktir, bu "armut piş, ağzıma düş" demektir.

Gerçek verilerden biliyorum ki, girişimci yoldaşlar, *Iskra*'yı (az entellektüellerin üzüntüyle ifade ettikleri gibi bu süper entellektüel *Iskra*'yı) Moskova'yı çevreleyen endüstri bölgelerindeki gibi geri ve eğitimsiz *yığınlarla* "bağlamayı" başarmışlardır. Öyle işçiler biliyorum ki, o yığınlar arasında *Iskra*'yı dağıtmışlar ve yalnızca gazetenin sayıca azlığına işaret etmişlerdir.

Geçenlerde, "savaş boyundaki bir asker"den, Merkez Rusya'nın bir kıyısında kalmış olan bir endüstri bölgesinde, her biri 10 ile 15 kişiden oluşan çok sayıda okuma gurubunda *Iskra*'nın nasıl çalışıldığını öğrendim. Her sayıyı önce komite ve alt komiteler okuyor ve beraberce her bir makalenin ajitasyon konuşmalarında nasıl kullanılacağını *planlıyorlar.* Ve bütün bu işlevi, sınırın yakınlarında oturan aktivistlerin deva bulmaz eylemsizliği yüzünden ellerine geçebilen beş ya da sekiz (en fazla *sekiz*) nüshayla yapıyorlar. (Bu sınır kıyısındaki aktivistler, yayın sevkiyatını teslim almak için hiçbir girişimde bulunmayı beceremediler. Yazarın, yalnızca yazıları değil, aynı zamanda, onlar için sevkiyat işini yapacak adamları da doğurmasını bekliyorlar!)

Şimdi elinizi vicdanımıza koyun ve söyleyin: Kaç kişiniz aldığı (getirilip *size* teslim edilen) *Iskra*'nın *her bir adedinden böyle yararlandı? Cevap vermiyorsunuz! O halde ben söyleyeyim.* "Okuyucu"ların eylemsizliği yüzünden şansın yardımıyla Rusya'ya girebilen *yüz gazeteden* biri, böyle, her bir yazının ajitasyon değeri tartışılarak, işçi çalışma guruplarında her bir yazıyı okuyarak işe yaratılıyor. Ve ellerine geçen yayınların yüzde birinden bile *yararlanamayanlar,* "bize yüzlercesini verin" diye burunlarından soluyorlar.

Sosyal-Demokrat (RSDİP'li — *İ.S.)* entellektüeller *yazanlardan* şikayette çok ileri gittiler. Çünkü, yerel entellektüeller tembeldir ve işçiler için hiçbir şey yapmadan onlara ne yapmaları gerektiğini "buyuruyorlar". Şikayetler haklıdır, yüzlerce defa haklıdır, ama... acaba doğru adrese mi iletilmiştir? Şikayetleri, cezalı ödemeyle *yollayıcısına geri göndermemeli miyiz?* Sevgili şikayetçiler, bir kendinize bakın Eğer arkadaşlarınız işçi okuma guruplarında *Iskra*'dan *yararlanmıyorlarsa,* eğer arkadaşlarınız yayınların ulaşım ve dağıtımı için adam ayırmayı *beceremiyorlarsa,* eğer arkadaşlarınız bu amaçla işçiler arasında guruplar oluşmasına *yardım edemiyorlarsa,* neden böyle iflah olmaz arkadaşları *bir kenara atmıyorsunuz?* Şöyle bir düşünün, *bize kendi çaresizliğinizden* yakındığınızda ne komik duruma düştüğünüzün farkında mısınız?

"Pratikçilerin", *alabildikleri* yayınların yüzde birinden bile yararlanamadıkları bir *gerçektir.* Bu kişilerin kafalarında özel "yığın" yayını çeşitleri kurmalarının da kaçamak olduğu bir gerçektir. Örneğin, "7 Ts. 6F."nin mektubunda "bize" üç çeşit yayın öneriliyor: (Öneriler tabii ki "bize".)

1. Popüler bir gazete. Her bir olayı iyice çiğnesin. Böylece, hazmetme işlemine gerek kalmadan kanımıza karışsın, *biz* "aktivistlerin" bir mideye gereksinimi kalmasın.

Böyle bir "popüler" "gazete" daha dünyaya gelmedi. Çünkü, bir gazete *herşeye cevap sağlar,* ama popüler bir yayın *bir-iki konuda direktif* verir. *Rabochaya Mysl*'dan, *Vperyod, Rabocheye Dyelo, Krasnoye Znamya*'lara kadar bu tür yayın girişimlerimiz kaçınılmazlıkla melezleştiler. Bu melez yayınlar, ne popüler ne de gazete olabildiler.

"İşçilere" gazete çıkarma gayretlerinin *hepsi,* aydın hareketi *ve* işçi sınıfı hareketi üstüne o aptalca ayrımı körükledi ve körükleyecektir. (Kendi beceriksizlikleri üstüne bize, şikayetten yağdıran entellektüellerin alıklığı ve işleri yüzlerine gözlerine bulaştırmaları bu ayrıma yol açıyor. "İşçilere" gazete çıkarma gayretleri şimdiye kadar hep amatörlüğü ve tumturaklı Kazan-Karkov teorilerini doğurdu ve doğuracaktır. Bütün bunlar üstüne kimse kafa yormuyor. Vay efendim, *Svoboda* gurubunun, Sosyalist-Devrimcilerin çekiciliğine bakınmış. Amma da çok (aman yarabbi) popüler gazete ve dergi çıkarıyorlarmış. *Narodnoye Dyelo, Krasnoye Znamya,* — işçiler için dergi — *Svoboda,* — işçiler için gazete — *Otkliki,* — köylüler için — *Luchina,* — St Petesburg işçileri için Cenevre'de yayınlanan — Rabochaya Mysl, ... say gitsin! Bütün bunların süprüntü, ama *yığın* süprüntüsü olduğunu düşünmüyor bile.

Ve işte bizim bir tek *Iskra*'cığımız var, hem de gitgide monotonlaşıyor! Evet, 31 sayı çıkmış ve hepsi *Iskra.* O çekici guruplarda ise, bir bakıyorsun, iki sayı bir adla çıkmış, daha sonra bakıyorsun, üç sayı bir başka adla çıkmış. İşte enerjileri, yenilikleri bu! Gelgelelim bizim adamlar...

2. Ve "onlar" hep yeni broşürler yayınlıyorlar. Her yeni baskı bir broşür sayılıyor. Bu gösterişli bir reklamdır. Her basılan sayfa da reklama dahil ediliyor. *(Rovolutsionnaya Rossiya*'nın 16. sayısına bakın, bir milyon basılı sayfa. Bu şampiyonlar bütün rekorları kırmışlar!)

Biz, yeni baskılar saymıyoruz. Bu ukalalık olur. *On* tane yeni broşürün, eski bir — iyi de olsa — broşürden yüzlerce defa daha değerli olduğunu çocuklar bile bildiği halde, eskimiş *Dikstein* broşürü yeniden basılıyor.

Bir tek Almanlarda bu böyle. Örneğin, *34* yıl önce yazılan Bebel'in *Hedeflerimiz*'i 1903'de *onbirinci* baskısını yapıyor!! Bu bıkkınlık verici birşey. "Çekici" Sosyalist-Devrimcilerimiz ortalığa ıvır-zıvır saçıyorlar. Fakat bizim yerel "aktivistlerimiz" ne *eski* Plehanof broşürlerinden (yirmi yıllık yazılar, arşivlere layık!), ne de grevler ve Witte muhtırası üstüne bir (bir!) broşürden yararlanabiliyorlar.

Sonra yerel "aktivistler", şimdi sürgünde olan yazarların, iyi broşürler çıkarması için — ve *yerel yazarların* Iskra'*ya katkıda bulunmaları için* parmaklarını bile oynatmıyorlar. Böyle belalı işlere kalkışmaktansa, şikayet etmek daha kolaydır! Ve günümüz okuyucusu, şikayetlerini *Iskra*'ya yazdığı için, yüzü kızarmadan kendisine *Iskra*'cıyım diyor. Yazıların yüzde 99'unun aynı üç buçuk sayıda yazarca yazılmasından hiç de vicdan azabı duymuyor. *Iskra*'nın yayınına asla ara vermemesi gerektiğini ve on beş günlük bir yayının bir buçuk-iki imzaya ne ağır bir yük bindirdiğini düşünmek gereğini bile duymuyor. Ve hâlâ aynı değişmez ahmaklıkla bağırmaya devam ediyor. 31 sayı çıktı ve hâlâ bölgelerde çok sayıda aptal ve iflah olmaz feryatlar var!! Gerçekten boğucu bir iddialaşma.... Ancak kimi ve neyi boğuyor?

3. Broşürler.

Bize broşür *verin.* Komiteler bunu yapamaz!! Yazın, sevkedin, teslim edin (ve dağıtın?)

Evet, şimdi herşey gerçekten yerine oturdu. Ben ağzımı açayım, siz de içine kürekle atın. İşte, "yazar"la *Iskra* pratikçisi arasındaki ilişkinin yeni formülü! Yerel örgütlerin yerel broşür çıkarmayı başaramayacaklarını, bu broşürlerin yurtdışından teslim edilmesini söyleyecek kadar ileri gitmek, işte burada duralım. Bu bardağı taşıran son damladır. "7 Ts. 6F."nin mektubu, işte böyle mükemmel (bana göre mükemmel) bir eleviricilikle noktalanıyor. Bana da artık yazacak birşey kalmıyor. (cilt 6, sayfa 310-316)

* "7 Ts. 6F" Bolşevik F.V. Lengnik'in kod adı.

Türkiye, mayası sağlam, temeli çelikten bir komünist hareketle yeni tanışıyor. Yedi yıldan bu yana çok yol aldık ama kişisel olarak verebileceklerimizin çok gerisindeyiz. Gazetenin, örgütleyici, propagandist, ajitatör yükünü hafifletmeliyiz.

Örgütçü yoldaşlar daha bir hırsla iş başına

Gaffur Güçlü

Elimde olmayan nedenlerle uzun süredir yayınlarımızı okuma olanağını bulamadım. İlk elime geçen 271. ve 272. sayılarla birlikte partimizdeki arınma olayını öğrendim. Vural D.'yi kişisel olarak tanımış biri olarak, iyi niyet sınırlarını en sonuna kadar zorlayarak değerlendirmeye çalıştım. En sonuna kadar zorlayarak diyorum, çünkü parti içinde oportünizme başkaldırı sırasında Vural D.'nin kararsızlığının, kaypaklığının bir bölgedeki yoldaşları nasıl yalnız bıraktığını, bunun yol açtığı yaraları — o günleri bizzat yaşayan yoldaşlar anlayacaklardır — gayet iyi biliyorum. Bu onun, benim tanık olduğum ilk ayıbıydı.

Vural D. partimiz için kritik bir dönemde ikinci büyük ayıbını işlemiştir ki bu seferki artık parti yıkıcılığına büyümüştür, ayıp değil suç olmuştur. İşin tutanaklar, tüzük vb. yanına hiç değinmeyeceğim bile. Açıktır ki, Vural D., kendisine "dünyada yeni ve daha geniş bir yer" arama çabasına girmiştir. Lenin, böyle kişiler için şansını deneme hakkına sahiptir, deyip geçiyor.

Yoldaşlar,

Türkiye, mayası sağlam, temeli çelikten bir komünist hareketle yeni tanışıyor. Kim ne derse desin "komünistliğin" hâlâ Nazım Hikmet şiirleri ile ölçüldüğü bir ülkede yaşıyoruz. Bizse herşeyiyle kendine özgü bir siyasal hareketiz. Keskin dönemler ve dönemeçler yaşayarak ve en önemlisi her dönemi, dönemeci iliğinde hissederek, öğrenmesini bilerek olgunlaşıp, çelikleşiyoruz. Bu Vural D. olayının bize getireceği birinci yarardır. Olgunlaşıp, çelikleşeceğiz.

İkincisi, her örgütün bir havası vardır. Onun ideolojisinden, örgüt yaşamından ve pratik siyasetinden gelen bir hava. Bu hava suni olarak edinilemez. Bu ve benzeri olaylar, bize bir eksiğimizi daha gidertecek, örgüt havamızı çelikleştirecektir.

Üçüncü yararı da, biz hayatla birlikte yürüyen bir hareketiz. Devrime hazırlanıyoruz. Son olaylar, içinde bulunduğumuz ete bürünme döneminde yığınlara hakkıyla, doğru kararlar vererek öncülük edebilme yeteneğimizi de geliştirecektir.

Bu olayla birlikte herkesin üzerinde bir kere daha dönüp düşünmesi gereken sorulardan biri, biz nasıl bir hareketiz, sorusudur. Bu soruya verilecek sağlıklı, soğukkanlı cevap, bu dönemeci son hızla almamızı sağlayacaktır.

Biz nasıl bir hareketiz?

Bizler de milyonlarca insanla birlikte aynı hayatı yaşıyoruz. Onlardan farkımız olayları anlayabilmemiz, uzağı görebilmemiz, yaşamı değiştirmek istememiz ve bunun yolunu bilmemizdir. İşte bu amaçla biraraya gelmiş gönüllü insanlar gurubuyuz.

Örgüt içinde dizilişimizi belirleyen de budur. Lenin zaten yaşının insanı olmayanları hoş karşılamıyor. Öyleyse bizim için bir tek sorun vardır. O da kişisel-örgütsel yeteneklerimizi en iyi ve en "özgürce" sergileyebilmek. Bugün en başta gelen sorunumuz budur ve anahtar da yaratıcılık, komünist uyanıklıktır.

Yedi yıldan bu yana çok yol aldık ama Türkiye'nin yaşadığı olaylara ve en önemlisi gelecek günlere göre çok gerideyiz. Ne dersek diyelim, kişisel olarak verebileceklerimizin çok gerisindeyiz. Koşullar kolay değil ama gazetenin yükünü, genel örgütleyici, propagandist, ajitatör yükünü hafifletmeliyiz. Bugüne kadar birçok işi "biz" değil, gazetemiz başardı. Lenin'in "adam yok ama adam çok" eleştirisini herkes bilir. Bu örgütçülere şiddetli bir eleştiridir. Sorumluluklarımızı, tarihsel sorumluluğumuzu yerine getirmeliyiz. Örgütçü yoldaşlar daha bir hırsla iş başına!

Komünist partisinin merkeziyetçiliğine kişi diktatörlüğü diyenler komünist mücadeleyi anlayamamış kafalardır

Sahtekarlar gerçek komünistlerden arınıyorlar

Yoldaşlar,

Bu size yazdığım ikinci mektup oluyor. Yürükoğlu yoldaşımızın *Faşizm Çözülüyor* kitabını okudum. Hem de defalarca. Yürükoğlu yoldaşımızı Türkiye'nin şartlarını bu kadar net değerlendirerek yazdığı kitaptan dolayı kutlarım.

Bu kitabın partimiz açısından önemi oldukça büyüktür. Kitabı okuyan herkes bunu anlayacaktır. Anlamayanlar, anlamak istemeyenler, V. Demir gibileri ise partiyi yıkmaya çalışacaklardır. Ama şunu bilsinler ki komünist partisi bu gibi olaylardan değil sarsılmak, dersler çıkararak daha güçlü, çelik disiplinli, merkeziyetçi bir parti olarak yaşamını sürdürecektir.

Komünist partisi merkeziyetçi bir örgüttür. Komünist partisinin bu merkeziyetçiliğine diktatör, kişi diktatörlüğü, vb. diyenler komünist mücadeleyi anlayamamış kafalardır. Öyle de oluyor. Yoldaşın bu konuda söyledikleri çok net:

> "Komünist partisi merkeziyetçiliğini böyle adlandırmaları kendi bilecekleri iştir. Fakat diyelim ki partide diktatörlük var. Böyle bile olsa bu partinin yüzde 95'inin onayıyla ayakta duran çoğunluğun tüzüğe uygun diktasıdır." (*İşçinin Sesi*, sayı: 272, s.11)

V. Demir ise "İşçinin Sesi Nereye Gidiyor" adlı yazısında şöyle diyor:

> "... Kendi varlıklarını koruma ve sürdürme isteklerini Lenin'in 'demokratik merkeziyetçilik' ilkesine dayandırarak kendi haklılıklarını kanıtlama çabalarıdır. Partiyi elde bulunduran klikler çoğu kez örgüt içi demokrasi, özerklik ve girişimciliği yok ederek bindikleri dalı kesiyorlar."

Yoldaşımızın *Faşizm Çözülüyor* kitabında söylediği şu sözler V. Demir'e güzel bir yanıttır:

> "Teorik ve pratik gerçekleriyle, bilirsek ki komünistliğin hırsızlıktan katillikten daha ağır suç olduğu Türkiye'de polise karşı durabilmek ve kara düzeni yıkabilmek için merkeziyetçi bir parti gerekir. Bilirsek ki işçi sınıfı siyasal haklarını kazanmadan bir komünist partisinde tam işleyen demokrasiden söz etmek sahtekarlıktır, ve bilirsek ki ama bu işleyiş insanı girişimsizliğe, yalnızca söyleneni yapmaya itebilir; bilirsek ki komünistlik üstüne aldığı görevi geliştiren, girişimli, yaratıcı, canlı ve dikkatli bir çalışma ister." (R. Yürükoğlu, *Faşizmin Çözülüşü*, s.93)

Evet, bu sözlerle onların tutunacak dallarını kırıyoruz.

V. Demir yazılanların organlarda tartışılmadığını ve yığınlara danışılmadığını söylüyor. Bu iddiaları da *Tutanaklar* çok güzel yanıtlıyor. Ayrıca komünistler yazacaklarını yığınlara danışarak mı yazacaklar? Hayır, bu yığın kuyrukçuluğu olur ve biz TKP-*İşçinin Sesi* olarak bunu yapmayız.

V. Demir ve yandaşları, tasfiyelere son vb. laflar ediyorlar. Partinin tüzüğünü hiçe sayan, disiplinini çiğneyen bu insanlar kendi kendilerini tasfiye etmişlerdir. Kendisinin de onayıyla bir görevden alınan bu yoldaşa bir başka görev önerilmiştir. Önerilen bu görevi bir başka ÜB üyesi yürütmekteydi. Biraz dürüst olalım, bu mu tasfiye? Soruyorum, soruyoruz!

Örgütte tıkanıklık var diyenler, herhalde bazı Almanya örgütlerini soktukları durumu itiraf ediyorlar. 15 kişiyle eylem yapmak moral bozucu oluyormuş! Nasıl bir çalışma anlayışı içinde oldukları açık. Tabii ki bunların olduğu yer kuruyacaktır, tıkanacaktır.

Daha, çok şeye karar verememiş, bugün söyledikleri yarın söylediklerini tutmayan bu insanlar, partiden kendi kendilerini tasfiye etmişler ve kendi yollarını seçmişlerdir.

Bu olay, gerçek komünistlerin içinden sahtelerin arınması olayıdır. Onlar buraya kadar gelebildiler ve gerçek yüzlerini belli ettiler.

G. Ercan, Ankara

Kurtuluş Yolu zavallı bir çırpınış içindedir

İşçinin Sesi'nden ayrılan Vural D. ve arkadaşlarının çıkardıkları *Kurtuluş Yolu* isimli yayının 3 sayısında, "Mannheim'daki tutuklular salıverildi, Ne pahasına?" başlıklı bir yazı yayınlandı. Yazının *Kurtuluş Yolu* imzası ile çıkması, dile getirilen görüşlerin bağlayıcı ve ortak görüşler olduğunu gösteriyor.

Söz konusu yazı, her satırı ile bir *ahlaksızlık belgesidir.* Bilinçli olarak bazı gerçekler çarpıtılmıştır. Mannheim'da yargılanan 12 kişi olarak bu ahlaksızlık belgesini devrimci kamuoyuna teşhir etmeyi görev sayıyoruz.

1. Yazı şöyle başlıyor:

"7 Ocak 1985'de, Mannheim Vilayet mahkemesinde başlayan dava, 16 Ocak 1985'de oldukça ilginç bir biçimde sonuçlandı. Davanın "nasıl" sonuçlandığının yorumuna geçmeden önce, 12 kişinin salıverildiğine sevindiğimizi belirtelim."

Davanın sonuçlanmış biçimine neden "ilginç" dedikleri daha sonra açıklığa kavuşuyor. Bu konuya sonra değinmek üzere, ilk olarak bizlerin salıverilmemize *neden* ve *nasıl* sevindiklerine değinelim.

Dava düştükten sonra avukatlarımızla birlikte mahkeme binasının önüne çıktığımızda, aralarında A. H. Karadağ'ın karısının ve K.E.'nin de bulunduğu bir gurup tarafından karşılandık. Bu gurup, çeşitli el kol hareketleriyle ve burada yinelenmesi gerekmeyen en bayağı küfürlerle duygularını belli ediyordu. Hele aramızdaki kadın yoldaşlara savurdukları küfürler, bu duygularını çok iyi anlatıyordu. Şimdi *Kurtuluş Yolu*'ndan öğreniyoruz ki bunlar sevgi gösterileriymiş!

2. Yazının 2. paragrafı tümüyle şöyle:

"Mahkeme sürecinde, *İşçinin Sesi*'nin 'polis çağırdılar, ihbarcılık yaptılar' biçimindeki suçlamalarının iğrenç yalanlar olduğu apaçık ortaya çıktı. Polise bayan Müller isimli, derneğin tam karşısında çalışan bir satıcı kadının haber verdiği ortaya çıktı."

Kurtuluş Yolu bir kıvırtmaca ile ve bayan Müller'e yapışarak işin içinden sıyrılmaya çalışıyor. Ne var ki, mahkeme sürecinde ortaya çıkan burada yazdıkları değil, tam tersidir.

Birincisi, mahkemede polis, bayan Müller'in koşup kendilerine *kavgayı* haber verdiğini söyledi. Bu doğru. Ama mahkemede birşey daha söylendi ve tutanaklara geçti. O da K.E.'nin, polis karakolunun 1. kat penceresinden iki kez dışarıda (sokakta) yürüyen insanları polise gösterip "bunları tutuklayın" dediği ve polisin de bunun üstüne 7 kişiyi tutukladığı idi. (K.E. ayrıca, karakolda bu işleri yaptıktan sonra polislerle birlikte derneğe geri gitmiş ve tek tek insanları parmağıyla göstererek tutuklanmalarını istemiştir.) *Kurtuluş Yolu* bayan Müller'i hatırlıyor ama nedense K.E.'nin bu marifetlerini hatırlamak istemiyor.

İkincisi, F.U.E. isimli "tanık", yazılı ve imzalı ifadesinde kavga sırasında K.E.'nin "polis çağırın" diye bağırdığını ama kendisinin dışarı çıkamadığı için bu istemi yerine getiremediğini söylüyor. Nedense bu da unutulmuş. (F.U.E. de ayrıca pencereden gösterilenleri tutuklatmak için bir polisle birlikte karakolun önüne fırlamış ve polisin tutuklama yapmasına militanca destek olmuştur.)

Üçüncüsü, "Tanıkların" polise verdikleri yazılı ifadeler ortada duruyor. Mahkemede, *İşçinin Sesi*'nde yayınlanan bu ifadelerin aynen aslı gibi olduğu kanıtlandı ve tutanaklara geçti. Vural D. bu ifadeler için, "elimize geçtiğinde yayınlamak boynumuzun borcu olsun" diye yazmıştı. Ne oldu? Bu ifadeler ortada dururken mahkeme sürecinde ihbarcılık yapmadıklarının açığa çıktığını ileri sürmek pişkinliğin sınırlarını da oldukça zorlamıyor mu? İfadelerde söylenenler ihbarcılık değilse, ne olduğunu açıklamak V. Demir'in boynunun borcu değil midir?

Dördüncüsü, K.E. ve A.Ö. isimli tanıklar verdikleri yazılı ifadelerin sonunda "teşhis ettikleri" sanıklardan şikayetçi ve davacı olduklarını söylemişler ve sonuna kadar da davacı olmaktan vazgeçmemişlerdir. Bu tutum da açıklama gerektirmez mi?

Söylediklerimizi özetlersek, mahkeme sürecinde ortaya çıkan, *Kurtuluş Yolu*'nu çıkaranların polisle işbirliği ve ihbarcılık yaptığıdır. Mahkemede *İşçinin Sesi*'nin bu konuda yazdıkları kanıtlanmıştır.

3. Bir de şu "hukuk" mantığına bakalım:

"Geçen üç aylık süre içinde, *İşçinin Sesi* tutuklamalara hep tanık ifadelerinin neden olduğunu söyledi durdu. Ancak, bu tanıklar hiç dinlenmeden 'sanıklar' bırakıldılar!"

(...)

"Sorgu hakimleri, 14 Ocak 1985'de verdikleri ifadelerinde, tutuklamaya esas neden olarak siyasi polis raporunu gösterdiler. Bu da işin çok ilginç bir başka yönüdür."

Demek ki tutuklamalara tanık ifadeleri değil, siyasi polisin raporu neden olmuş! Ve demek ki tanıklar dinlenmeden sanıkların bırakılması, bu tanık ifadelerinin hiç de önemli olmadığını gösteriyormuş! Bu kadar "kurnazlık" biraz fazla değil mi?

Yazıda bu duruma "ilginç" demişler. Gerçekten öyle. Çünkü mahkemede tutanaklara geçen siyasi polis raporunun birçok bölümü *kelimesi kelimesine K.E.'nin ifadesi ile aynıdır.* Raporun *tümü* ise tanıkların ifadelerinin bir özetidir. Şimdi kalkıp da nasıl "tutuklamalara ifadeler değil, polis raporu neden oldu" diyorlar ve insanların buna inanmasını bekliyorlar.

Tanıklar dinlenmeden davanın düşmesine gelince, bu olayın nasıl geliştiğine şimdi değineceğiz. Ama hemen şunu söyleyelim ki davanın düşmesini tanık ifadelerini temize çıkarmak için kanıt olarak kullanmaya hiç çalışmasınlar, ayaklarına dolaşır.

4. Beşinci paragrafta mahkemenin "kapatılmasının" ilginç olduğu bir kez daha vurgulandıktan sonra 6. paragrafta olayın nasıl geliştiği şöyle anlatılıyor:

"14 Ocak'taki duruşmada savcı *İşçinin Sesi*'nde ifadelerin yayınlanmasının suç olduğunu, bu olayın Alman Ceza Yasasının 353. maddesine göre yasak olduğunu, tanıkların ve mahkemenin gölge altında bırakıldıklarını söyledi ve yeni istemlerde bulunacağını belirtti. Sonradan aynı gün mahkeme sırasında, sanıkların tutuklu bulunduğu yerlerde arama tarama yapıldığını öğrendik. Bu arama mahkemeden istenmeden yaptırıldığı için, sanıkaların savunmalarına gölge düştüğü için de Alman Ceza Yasasının 260. maddesine göre, mahkeme kapatılabilirmiş. Nitekim öyle oldu. Avukatların bu yöndeki istemleriyle dava düştü. Tutuklular salıverildiler."

Son paragrafta ise söylenenler şöyle noktalanıyor:

"Olaya serinkanlı bakan herkes açıkça görür ki savcılığın 260. maddeyi bilmemesine imkan yoktur. O halde bile bile neden böyle davrandı? Kimlerin kimlerle ne pahasına ve neyin karşılığında uzlaştığı sorusu bugün ortada duruyor."

Davanın düşme nedeni, "aramanın mahkemeden istenmeden yapılması" *"sanıkların savunmalarına* gölge düşmesi" değildir. Hele hele savcının bizi kurtarmak için giriştiği bir operasyon(!) olduğunu düşünmek için akıl hastası olmak gerekir. Gerçek neden, savcı ve polisin davanın gelişiminden rahatsızlık duyup, yeni deliller toplamak için mahkeme sürerken harekete geçmeleri ve bunu yaparken de zaman darlığı nedeniyle açık vermeleridir.

Olayın gerçek gelişimi şöyledir:

Dava başladıktan sonra, polislerin dinlenmesi sırasında avukatların sıkıştırmasıyla ortaya bazı kirli çamaşırlar dökülmeye başladı. Polisin tamamen tanıklardan birkaçının (K.E. ve F.U.E.) sözleri ve ifadeleri temelinde hareket etmiş olduğu açığa çıkmaya başladı. Örneğin, kriminal polisten Fisher (bizle ilgilenen ekibin başı), kendisine, "Karakola getirilen insanları hangi kıstasa göre sanık ve tanık olarak ayırdınız?" sorusu sorulduğunda cevap olarak bu kıstasın F.U.E.'nin verdiği bilgiler olduğunu söyledi. Bir başka polis de avukatlar tarafından sıkıştırılınca, sanık olarak tutuklattığı insanları kendisine karakolun penceresinden K.E.'nin gösterdiğini söyledi.

Polisin ve savcının, ellerinde hiçbir delil olmadan yalnızca K.E. ve F.U.E. gibi insanların ifadelerine dayanarak bizleri 3 ay cezaevinde tuttuğu anlaşılmaya başlayınca savcı telaşlandı.

Açığını kapatmak için yeni deliller aramaya başladı. Bu arada *İşçinin Sesi*'nde ifadelerin yayınlandığı savcıya ihbar edildi. (Yayınlanan ifadelerin asıllarının aynısı olduğu, mahkemede yeminli tercüman tarafından verilen bir raporla tutanağa geçti.) Savcı ve polis ifadeleri *İşçinin Sesi*'ne bizlerin ulaştırdığını ispatlayacak delil bulmak için *hakim kararı ile* cezaevini bastı.

Buraya kadar mahkemeye gölge düşürecek (sanık ifadelerine değil, *mahkemeye!*) bir usulsüzlük söz konusu olmadı. Ama, aceleyle hücrelerde arama yapan polislerin arasında mahkemede şahitlik yapan 2 polisin de bulunması aramanın bizler yokken yapılması işleri karıştırdı. Gerçi bu polisler iddia makamının şahitleri olarak işlerini bitirmişlerdi ama savunma avukatlarının aynı kişileri savunma adına şahit olarak yeniden çağırma hakları saklı duruyordu. Bu polislerin mahkeme sürerken yeni delil toplama çalışmasına katılması, onların şahitliğine ve mahkemeye gölge düşürdü. Ayrıca, bu aramayı yapanlar (ve tabii ki savcı da) bizlerin avukatlarımızla olan ve hücrelerimizde duran yazışmalarımızı da görmüş oldular. Bu durum sanık-avukat yazışmalarının gizliliğini çiğnediği için mahkemeye gölge düşürdü.

Böylece, polis ve savcının, K.E. ve F.U.E'in sözleriyle hareket etmiş olduklarını saklama telaşı ve yeni delilleri çok acele toplama gereksinimleri ters tepki ve davanın düşmesi gibi beklenmedik bir sonuca yol açtı. Nitekim, davanın düşmesinden sonra savcının kudurmuş gibi bizleri yeniden tutuklatma çabası içine girmesi, bu gelişmenin ne denli beklenmedik olduğunu gösteriyor.

Savcının bizleri kurtarmak için bile bile usulsüzlük yaptığı ve bizlerin polis ve savcıyla anlaşarak mahkemenin böyle sonuçlanmasını sağladığımız iddiasına gelirsek:

1. Yukarıda ayrıntısıyla anlattığımız gelişmeler ortada dururken,
2. Hem tanıkların hem de bizlerin polise, savcıya ve hakimlere verdiği ifadeler (mahkeme tutanaklarında tastik edilmiş olarak) herkesin okuyup karşılaştırmasına açıkken,
3. Mahkemede polis ve savcının tamamen tanık ifadelerini temel alarak hareket ettiği tutanaklara geçmişken,
4. İhbarcılık ve polisle işbirliği yapan *Kurtuluş Yolu* taraftarlarının marifetiyle bizler 3 ay cezaevinde yatmışken,
5. Savcının mahkeme kararını bozdurmak için bütün gücüyle uğraştığı ve bunun sonucunda bizlerin serbest bırakıldıktan 2 saat sonra tekrar tutuklandığımız bir gerçekken,
6. Şu anda da savcının en üst eyalet mahkemesinde bizleri yeniden mahkum ettirmek için uğraştığı da bilinirken,

Kurtuluş Yolu'nun masum olduğunu ileri sürmesi ve kendi ayıbını *İşçinin Sesi*'ne, bizlere bulaştırarak kurtuluş yolunu araması zavallı bir çırpınıştan öteye geçemez.

Kurtuluş Yolu, yazıyı "Bize söylenecek başka birşey kalmadı" diye bitirmiş. A. H. Karadağ, "ifadeleri yayınlamak boynumuzun borcudur" diye yazmıştı. Bu borç daha ödenmedi. Bunu sessizce geçiştireceğini sanıyorsa yanılıyor. Biz, A. H. Karadağ ve arkadaşlarının sayesinde Almanya'da 3 ay tutuklu kalan devrimciler olarak kendisine bu borcu her fırsatta hatırlatmayı görev sayacağız.

12 Yoldaş

Devrimci hareket muhbirlerini tanısın

Partiden "kurtulanlar" yapılan muhbirliği istedikleri kadar gizlemeye çalışsınlar, ortada bir muhbirlik vardır ve sergilenmek zorundadır. Parmakla adam gösterdikten sonra, kapalı kapılar ardında teke tekken de polise kişi kişi bilgi ve açıkça anti-komünist ifade verip, karakolun kapısından çıktıktan sonra genel sol harekete karışıp devrimci görünmek o kadar da kolay değildir.

Devrimci haraket bu muhbirleri tanısın:

K.E.

"Ben kendim, aşağı yukarı iki yıldır dernekte aktif çalışmadan çekildim. Evet, hâlâ tek kişilerle ilişkim vardır, fakat bunlar kişisel arkadaşlıklara dayanır. Evli ve üç yaşında bir çocuğum olduğu için ve öğrenim yaptığım için eskisi kadar bu işlerle uğraşacak vakit bulamıyorum.

"(...)

"MTİB, TKP'nin şiddetli etkisi altındadır. Daha doğrusu merkezi Londra'da olan TKP-*İşçinin Sesi*'nin etkisi altındadır. Bu, konspiratif çalışma yürüten illegal bir partidir. İdeolojisi ortodoks komünizmdir.

"(...)

"MTİB'deki insanlar TKP-*İşçinin Sesi* içinde daha fazla çalışmak istemedikçe tartışma daha da şiddetlendi. Bu parti konspiratif çalıştığı ve MTİB'in bazı üyeleri parti içi meseleleri gayet iyi bildiği için, konspirasyon zedelenmesin diye bir kopuşun önüne geçilmek istendi. Benim görüşüme göre, Cuma günkü olay bu çerçeve içinde değerlendirilmelidir.

"(...)

"Şimdi önümdeki fotoğraflardan Londra ve Hamburg'tan gelenler olarak teşhis ettiklerim şunlardır."

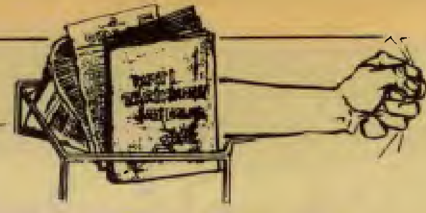
F.U.E.

"Kartlardaki resimlerin yardımıyla 19.10.1984 günü MTİB binasında çıkan kavgada dayak atanlar olarak aşağıdaki isimleri hiç şüpheye yer bırakmayacak şekilde teşhis ediyorum."

M.A.

"Merkezi Londra'da bulunan illegal parti TKP-*İşçinin Sesi,* dernek yaşamımızı kuvvetli derecede etkisi altına almıştı. ... Derneğin yönetim kurulunda çalışmaya başladıktan sonra, çalışmaları daha çok kültürel alana kaydırmaya çalıştım. Bence derneğimizin bu derece politik etki altında olması güçlenmesi için olumlu değildi... Derneğin bölünme tehlikesi vardı denilebilir. Zira bazıları halen *İşçinin Sesi* doğrultusunda politika yapmak istiyorlardı."

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

"*İnkilap Yolu* fırkanın hakiki yol göstericisi ve komünist mücahitlerin nurlu meşalesi olabilmek için, aynı zamanda fırka kütlesinin ve umumiyetle amele sınıfının ve muzdarip köylülerin ahlavi ruhiyelerine, telakki tarzlarına da makes olmak, onların hatalarını tashih ve müşküllerini halletmek mecburiyetindedir."

II
Başlamazdan evvel geçmişe tenkidi bir bakış

1925 senesinden bu güne kadar süren devrede kommunist fırkasının geçirdiği safahatı kaydetmek bu yazının mevzuu haricindedir. Fırkanın dahilî hayatına müteallik mesail ayrı bir makalede tetkil edilecektir. Burada makzadımız yalınız neşriyat işlerine temas etmektir.

Türkiye kommunist fırkası, son beş sene zarfında, siyası mücadelerinde kendisini takip eden ve şiarlarını hayata geciren inkilapçı amele ve münevverler kütlesine, maatteessüf usul ve ıntizam dahilinde usareli bir neşriyat arzedemedi. Ohiç bir ruhlu neşriyat fealiyetinde bulunmadı denilemez: Bilakis bu nevi teşebüslerin arzettiği güclüklere ragmen, — bilhassa 1927 denberi — ameleyi tenvir ve irşada medar olacak birçok propaganda gazetacıkları ve siyasî beyannemeler neşretmiş ve bunlar sayesinde emekçi kütleler arasında sınıf mücadelesi ruhunu ve kommunism taraftarlığını idameye muvaffak olmuştur. Bizim yapılmadığından şikayet ettiğimiz neşriyat, ameleyi harakete getirmek hususunda çok müessir olan, hususî vaz'iyetlerle ve hadiselerle alakadar ve her an inkitaa ugrayan bu "muhtasar mufit" neşriyat değildir.

Biz amele ve köylü inkilâbı için çalışan fırkamiza dahil bulunsun veye bulunmasın — tekmil mücahitlerin fikriyat seviyyellerini yükseltecek, onları marxist ve leninist nazariyatın belli başlı prensipleri ve akidelerile tniş edecek, bu cihanşumul yüksek ınkilâp nazariyatına tevfikan memleketimize ait ictimai, iktisadi ve siyasi hadisatı mesaili tahlil etmenin yollarını gösterecek; propagandalarına medar olmak üzere, milli ve beynelmilel mes'elerler hakkındakom. Internin ve T.K.P. nin noktai nazarlarının ve tezlerini teblig edecek; ve tekmil memleketlerin inkilâp haraketleri hakkında tağşiş edilmemiş havadisleri verecek... müntazam bir tarzda çikan ilmî ve siyasi bir fırka gazetasına, ve ayni mahiyet ve kıymette risalelere işaret etmek istemiştik. Bu nevi neşriyat itibarıla, T.K.P. nin son beş senelik fealiyeti feci bir boşluk arzeder.

Bu müntazam neşriyat fıkdanı, fırkayı muayyen görüşler ve sarih bir fikriyyat üzerinde tamamile anlaşmuş, bila kaydü şart kabul edilmiş şiarler etrafında birbirlerine sım sıkı baglanmış bir halde amele ve yoksul köylülüğün sınıf duşmanlarına karşı bir tek irade ile mücadele eden azalardan mürekkep, umum memlekete şamil, bir nufuza malik *müttehit yekpare bir teşekkül* seviyyesine yükselmekten uzun müddet alakoymuştur. Bir fırka gazetası mevcut olmamasından, fırka merkezi ve kommunist Beynelmileli tarafından çizilen siyasî haraket hatları ve direktifler vaktu zamanıyla fırka efradına ve amele ve köylü kütlelerine neşrü tamim edilemiyor; ve matlup olduğu gibi, fırka sayısız bağlarla halk kütlerine baglanamıyor, ve siyasî hadisat üzerinde inkilâp gayelerimize yarar bir tesir icra edemiyordu.

Fırkaların resmî fikriyat ve talakkiyatının, fasılasız bir tarzda, merkezden muhite doğru mütemadiyen akması; alenen munakaşa ve izah edilerek fırka mensuplarının ve tesirine tabi bulunanların dımağlarına yerleşmesi lazımdır. Mafevk bir komitaden madun bir komitaya, veya ber'akis, yazlan tamimlerle ve rapporlarla bugayeye irişilemez. Bunlar bilmecburiye mahdut eşhas arasında kalmağa mahkûmdurlar. Halbu ki fırka noktai nazarlarının, tahlillerinin şiarlarının, yalınız beynelmilel amele inkilabına taraftar olanlar arasında degil, fakat ayni zamanda hem bitaraf vaz'iyette kalanlar arasında, hem de hatta amele sınıfını zülmü istibdadı ile inleten hükümet fırkasına müzahir ve proletarya inkilabına düşman olan ictimaî tabakalar arasında, geniş mikyasta yayılması icabeder. Başka türlü memleketin siyasiyatı üzerinde tesir icra etmenin yolu yoktur. Bu da ancak mazbut ve *matbu kelam ile, resmî bir fırka gazetası* ile olur. Haraketleri sevkü idare edilmek matlup olan kütlelerin efkâri umumiyesine intizam dahilinde ve cazip bir şekilde resmî bir fırka gazetası arzedilemediği takdirde bütün zarar fırkanın teşkilatça büyümesinin ve nufuz sahasını genişletmesinin tavakkufune inhisar etmez. Ayni zamanda derece derece mes'ul fırka mücahitleri arasında ihtilâflar, vaz'iyetleri takdir farkları, siyasî hattan inhiraflar, ve nihayet fikriyat ve teşkilat ayrılıkları başgösterir. Fırka tecanüs cihetinden terakki edecegine, bilakıs geriler, muhallî, "esnafvarı", bir mahiyet alır.

Asil felaket buradadır. Gazetasızlık yüzünden Türkiye kommunist fırkası bu felaketi de geçirdi. Bütün mevcudiyetlerile proletarya inkilâbına ve kom. Interne baglı, küçük fakat yetişken bir rehber kadrosuna malikiyet sayesinde ve K.B. icra komitasının dainî müzaheretile ancak bu vartayı atlatabildi.

Fırka kuvvetlerinin t evhidinde, teşkilatın sağlamlaşmasında ve siyasette ciddı bir amil olmasında fırka gazetasının ne mühim — adeta kat'î — bir rolu oldgunu, bundan takriben 30 sene evvel, büyük ustadımız Lenin, o zamanki rus sosyaldemokrat fırkasının dagnıklıgından bahsederken, gayet belig bir ifade ile kaydetmişti. Gazetanin yalınız bir propagandaci ve tahrikâtçı vazifesi görmekle kalmadığı, ayni zamanda bir teşkilatçı vazifesi de gördügü tezi, marxist ve leninist edebiyyatta artık bir mütearife mevkii ihraz etmiştır. Hele teşekkül veya yenibaştan teşekkül devrelerinden bulunan zaif fırkalar için bu talakki mahzı hakikattir. Leninin bu bahsin tetkikine hasrettiği yazıyı, çok faideli bir ders mahiyetinde olduğu ve türkiye kommunist fırkasını cok yakından alakadar ettiği için, aynen tercüme ederek, okuyucularımıza arzediyoruz.

T.K.P. Leninin bu şüphe götürmez görüşlerini ve nasihatlerini ilk def'a olarak yalınız bugünlerde hatırlamış değildir. Fırka rehberleri daha 1925 vakayiinin ferdasında, tahaddüs eden vaz'iyetin esasli tetkikini müteakip, gizli bir fırka organı neşrı fikrini müdafaaya koyulmuşlardı. Işçi muhitlerinde nihayet kök salmaya başlamiş olan kommunist teşkilatları saflarında, tethiş dolayısila, esmege başlamış olan bozgun havasına ancak bununla karşı konulabileceği, mevcut kuvvetleri tekrar kudretli bir merkez etrafında toplamanın ve bir sistem dahilinde harakete sevketmenin yegâne çaresi bu oldugu kanaatleri üzesinde yoldaşlar ittifak etmişler; ve bu organı yaratmak ışini en esasli vazifelerinin başına koymuşlardı. Bu husustaki hazırlıklar birkaç def'a tamamlanmak raddesine geldiği halde, verilen karar, fırka merkezinin iradesine tabi olmıyan, daha ziyade amelî ve teknik bir sürü engellere çarpmış ve bugüne kadar fırkamiz resmî gazetasız kalmıştır. Bundan mütevellit zararlar pek çoktur. Açılan rahneleri kapatmak için el bir ligile yılmaz, mütekasif bir gayret sarfına ihtiyaç vardır.

Ancak bugün neşri müyesser olan *"Inkilâp Yolu"*, hem bu gayretleri etrafında toplayan bir cazibe noktası, hem de bu sahada kendini göstermek firsatını bulamıyanları meydana çıkaracak muharrik bir kuvvet olmağa namzettir. Sistemli neşriyatila *Inkilâp Yolu*, T.K.P.nin siyasetini takip edenleri, merkez komitası ile daimî bir temas halinde tutan bir kanal vazifesi görecektir. Bu sayede çok geçmeden, kommunist hareketini çabuk inkisaf etmekten men'eden sebepler ortadan kalkacak; fırkamızun fealiyet hayatında yeni bir devre açılacak; o, şiarlarıla, inkilapçı kütleleri harekete getirebilen, ve memleketin siyasetinde kat'î bir roloynıyan geniş bir mücadele teşkilatı evsafını ihraz etmeğe muvaffak olacaktır.

Firkanın resmî gazetası olan *Inkilâp Yolu*, amele inkilâbı mücahitlerine ve inkilâpçı köylü hareketlerini idare edenlere, yol gosterir ve dolayısıla onların mücadelelerini sevkederken, tabiatıla fırka merkez komitasının ve kommunist Reynelmilelinin görüşlerine ve onlar tarafından çizilmiş sıyasî hatta daima harfı harfına sadik kalacak ve daima onları sütunlarında aksettirecektir.

Fakat *Inkilâp Yolu* fırkanın hakikî yol göstericisi ve kommunist mücahitlerin nurlu meş'alesi olabilmek için, ayni zamanda fırka kütlesinin ve umumiyetle amale sınıfının ve muztarip köylülüğün ihtiyaçlarına, ahvali ruhiyelerine, talakki tarzlarına da makes olmak, onlarin hatalarını tashih ve müsküllerını halletmek mecburyetindedir. Buna mebnî T.K.P. merkez komitası, amele ve köylüden ve alel'umum resmî gazetasını okuyanlardan, mahalli şeraite, hadisata ve ihtiyacata dair yazi yazacaklara gazetada geniş bir yer ayırılmasına karar vermiştir. Memleketin muhtelif mıntakalarından gelecek bu nevi yazılar ve onlara dair tahrir hey'etinin mutalaaları her nushamızda muayyen sütunlarda neşrolunacaktır. Bu yazılarin kavaide muhalif ve hatalı olmaları kat'iyen bir mahzur teşkil etmez. Yeter ki içlerinde amelenin ve emekçi hütlelerin isteklerine ve mücadelelerine müteallik *dogru haberler* ve mühim vakialar bulunsun. Onlari düzgün bir şekle koymak yezicılarımızın ışidir.

Okuyucularımızdan *Inkilâp Yolu* ile sıkı bir temas tesis etmelerini bilhassa reca ederiz. Neşri arzu edilen yazılar yazanın çalıştıgı veya oturdugu mahalde mevcut gizli kommunist hücresine veya TKP.nin vilayet komitasına, bir fırkalı yoldaş vasıtası ile, tevdi edilmelidir. Vilayet komitaları bu yazı malzemesini gazetamıza iriştirmek imkânına malik bulunacaklardır. Gizlilik takyidati dolayısıla, okuyucularımıza, tahrir hey'etimizle bir doğru temas yolu temin edemeyişimizden çok müteessifiz. Yakin bir atide bunun da günü elbette gelecek ve *İnkilâp Yolu* dogrudan dagruya inkilâpçı kütlelerin malı olacaktır.

Bu ayrılık mahzurunu şimdiden bir dereceye kadar bertaraf edecek çareler bulunabilir; ve bunları arayup bulmak lâzimdir. Bunlardan birisi gazetamıza dost olanların, *"Inkilâp yoluna yardım"* birlıkleri veya cem'iyetleri etrafında toplanmaları, kollektif bir temasa ve teşriki mesaiye zemini hazırlamalarıdır Gazetamız nushalarının sokulmıya muvaffak olacakları her fabrika ve imalathanede, her şehir ve kasabada, her hangi bir suretle cemiyetleri kurmalarını hararetle tavsiye ederiz. Böyle bir teşekkül mevcudiyetını belli eder etmez, gazetamız mümessilleri onu kurmuş olan fikir yoldaşlerıla temasa gecmek için lâzimgelen herşeyi yapacaklardır. Bu yardım cem'eyetlerinin azzamanda teşekkül edebilmeleri, ve bilhassa sanayi ve amele merkezleri haline gelmiş olan mıntakaları birer ağ gibi kaplamaları inkilap gayelerimiz için büyük bir kazanç olacaktir.

"Inkilâp yoluna yardım" cem'iyetlerinin başlıca vazifeleri: *Inkilap yolunu* mümkün mertebe yaymak, ona her muhitte ve hepsinden evvel işçiler, emekçi köylüler ve yoksul halk arasında yeni yeni okuyucular bulmak, mahalli hadiseler ve mes'eleler hakkinda yazilar, mektuplar toplayup göndermek, gazetalarına karşı yapılan hücumlara, aksipropagandalara cevaplar vermek surelile onu mudafaa etmek, *inkilâp yolunda* cıkmış olan yazılardan amelî bir ehemmiyeti haiz ve mahallî mesaile bir cevap mahiyetinde olan kısımları ve şiarları beyannamecikler şeklinde teksir ve tevzi etmek, teberruat toplamak ve saire gibi fealiyetlerde bulunmaktır.

Inkilâp mücadelesinin bir nevi yardımcı teşkilatlerini, ilk hamlede, fırka hücreleri, mıntaka ve vilayet komitaleri azalarından neşriyat ve propaganda işlerini idare eden yoldaşlar yaratmak mecburiyetinde dirler. Insiyakî bir tarzda bu gibi teşebbüslere girişildiginden haberdar olur olmaz onları teşvik ve takviye vazifesi de yine fırkalı yoldaşlara düşer.

Inkilâp Yolu, ön safta fırka yoldaşları olmak üzere, okuyucularından istediği ve umduğu maddî ve manevî yardımları göreceğinden, ve üzerine aldığı ağır vazifeyi başaraceğından emındır. O, bu sarsılmaz ıman ile fealiyetine başlayor; ve kendine temamile güvenerek, bu ilk sayısıla, inkilâpçı kütlelerin efkârı umuniyesi huzuruna çıkıyor. Onun başlıca, şiarı: gosterilen kusurlari derhal düzeltmek ve daima daha iyi bir tarzda çikmak olacaktır.

TKP merkez komitası emrile
İ.Y. Yazı hey'eti.
(Devam edecek)

Bu eylem işçi sınıfının tarihine geçecektir

Elinize sağlık yoldaşlar

Yoldaşlar,
31 Ocak akşamı, İstanbul'da TRT'nin televizyon yayınını, burjuvazinin sesini keserek, Enternasyonal'i, işçinin sesini dalga dalga kente yayan eylemi büyük bir coşkuyla karşıladık. Bu önemli eylemin hem de başarıyla gerçekleşmesinde katkısı olmuş tüm yoldaşlarımızı candan kutlarız.

Bu eylem, burjuvaziye ummadığı bir darbe vururken, hoşnutsuzluğunu ve kinini yavaştan eyleme dökme yolunda olan emekçi halkımıza büyük bir sevinç kaynağı oldu.

Hıncı bir volkan olan işçi sınıfının burjuvaziye karşı sürdürdüğü savaşımı yeni bir alana yayan ve bir adım daha ileriye götüren bu eylem, işçi sınıfının tarihine geçecektir.

İngiltere Türkiyeli İlericiler Birliği

Londra İşçi Birliği, ırkçılık ve sınırdışı etmelere karşı savaşımda İngiltere'deki yerli yabancı örgütler arasında çok haklı bir saygınlık kazandı. Bu savaşımın bir parçası olarak, LİB'in, İngiltere ilerici kuruluşlarını ve çeşitli azınlık gurupları bir araya getiren festival girişimi büyük başarı sağladı.

LİB'in başlattığı kavga yığınsallaşıyor

Hatırlarsanız Londra İşçi Birliği 10 Kasım günü, Londra'da, ırkçılığa ve sınır dışı etmelere karşı büyük bir yürüyüş düzenlemiş ve kaçak işçileri birleşmeye ve hep birlikte kavga vermeye çağırmıştı. Aradan geçen üç ayda İşçi Birliği Türkiyeli ve Kıbrıslı kaçak işçilerin hastane, mahkeme, ev bulma gibi sorunlarını çözmede yardımcı oldu.

LİB, büyük bir kampanya başlatmıştı ve yoğun bir çalışma gerektiriyordu. İşçilerden gördüğü destek, onların bireysel sorunları çözüldükten sonra bile gelip "diğer kaçak işçiler için yapabileceğim birşey var mı" diye sormaları yürütülen çalışmaların başarıyla ilerlediğini gösterdi.

LİB'in kaçak işçilerin sorunlarına sahip çıkmasının fabrikalardaki yankılarıyla ilgili bir örnek verecek olursak, geçen hafta, benim çalıştığım fabrikada bir işçi arkadaşa İngiltere'ye ne zaman geldiğini sordum. Düşündü, "tam tarihini hatırlayamıyorum ama LİB'in sınırdışı etmelere karşı düzenlediği yürüyüşten birkaç gün önceydi" dedi. Bu örneğin de gösterdiği gibi, kaçak işçi sorunları, ırkçılık denildiğinde artık herkesin aklına bunlara karşı yoğun bir kampanya açmış olan LİB geliyor.

Aynı kampanyanın bir parçası olarak LİB, Londra'daki kaçak işçilerin, İngiliz emekçilerin ve çeşitli azınlık guruplarının bir araya geleceği bir festival düzenlemeye karar verdi. Festival 10 Şubat günü Londra'nın merkezindeki Camden Tower Hall'da yapıldı. Saat 14'de başlayan festivalde konuşmalar ve müzik-sanat gösterileri içiçeydi. Ama biz haber kolaylığı açısından ikisini ayırarak verelim ve önce konuşmaları sıralayalım.

Festivaldeki konuşmalar

İlk konuşmacı Islington Belediye Başkanı Rosemary Dale'di. Irkçılık ve sınır dışı edilmelere karşı LİB'in açtığı kampanyayı desteklediğini açıkladı.

İkinci konuşmacı İşçi Partisi'nin sol kanadından North Islington milletvekili Jeremy Corbyn, kaçak işçilerin her türlü kötü koşullarda çalışmaya zorlandıklarını ve haklarını almak istediklerinde patronun polise ihbar tehdidi ile karşı karşıya kaldıklarını söyledi. Patrondan yana olan kanunların değiştirilmesi ve çalışan hiçbir işçinin kaçak sayılmaması gerektiğini vurguladı.

Üçüncü olarak bir seneyi aşkın bir süredir grevde olan madencilerin eşlerinden iki temsilci, kocalarının greve başladıkları günden bugünlere kadar ne gibi sorunlarla karşılaştıklarını ve bunlara nasıl göğüs gerdiklerini anlattılar.

Daha sonra söz alan Islington Belediye Konseyi başkanı Valerie Veiss da yaptığı konuşmada, burada yaşayan Türkiyelilerin toplumun diğer kesitlerinden ayrı, içine kapanık olarak yaşamak istemediklerini, çeşitli toplu yürüyüş ve gösteriyle seslerini duyurduklarını ve oldukça politize olduklarını söyledi. İşçi Partisi'nin tarihinde ilk kez, bir azınlık gurubu için özel bölüm açıp, Türkiyelilerle beraber çalışmak istediklerini belirtti.

Diğer konuşmacılardan Toplum Eğitim Dairesi'nden Batı Karayibli Lionel Jeffrey, son yıllarda sınır dışı edilen yabancıların sayısının çok arttığını ve bunları durdurabilmek için yoğun bir kampanya açılmış olmasının çok yerinde olduğunu söyledi. Daha sonra sınırdışı edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalmış Bengaldeşli ve Pakistanlıların sözcüleri birer konuşma yaptılar.

Gecede Londra İşçi Birliği temsilcisi de LİB'in bu sorunla ilgili politikasını ve çalışmalarını açıklayan bir konuşma yaptı. İngiltere'de LİB'in açtığı kampanyanın, bu ülkedeki demokratik haklar için verilen genel savaşımdan ayrı olmadığını, her alanda birlikte mücadele verilmesi gerektiğini söyledi. LİB temsilcisi, LİB olarak öne sürülen talepleri şöyle özetledi:

— Göç kanununun (Immigration law) değiştirilmesi.

— "Kaçak" olarak nitelendirilen göçmen işçilerin bu ülkedeki statülerinin hiçbir ön şart sürülmeksizin yeniden düzenlenmesi.

— "Kaçak" işçilere yerleşme, dolaşım ve seçme seçilme hakları da dahil bütün demokratik hakların verilmesi.

"Kaçak" işçiler üzerindeki çağdışı kovuşturmalara son verilmesi.

Müzik ve sanat gösterileri

Festival süresince yapılan konuşmaların aralarında müzik guruplarına ve sanat gösterilerine de yer verildi. İlk müzik gurubu Bengaldeşli "Dishari Shilpi Ghosti" topluluğuydu. Şarkıları Bengaldeş'teki çeşitli toplumsal sorunlar ve devrimci savaşımlarla ilgiliydi. Irkçıların küçümsediği, bu küçük ülkenin demokratik kültürü, dinleyicileri yarım saat boyunca başka bir dünyaya götürdü.

İkinci olarak bir ilerici sanatçı yoldaşımız çoğu Nazım Hikmet'in şiirlerinden düzenlenmiş bestelerle Ruhi Su, Zülfü Livaneli, Ezginin Günlüğü'nden parçalar okudu ve çok beğenildi.

Daha sonra Yunanistan'dan bir folklör gurubu, arkasından da LİB folklör gurubu gösterilerini sundular. İki komşu halkın kültürlerinin, folk müziklerinin ve danslarının birbirine bu denli yakın olduğunu görüp de, halkları birbirlerine düşman etmeye çalışan burjuva basınına lanet etmemek mümkün değildi.

Programın ikinci bölümünde ise önce Afrika'dan Jazira Orkestrası, sonra Latin ve Orta Amerika'dan Sonido de Londres gurubunu izledik.

Programın son ama en çok beğenilen, türküleriyle dinleyicileri büyüleyen sanatçısı, Mehmet Koç'tu. Fransa'dan özel olarak festivale katılmak için gelen Türkiyeli devrimci sanatçı Mehmet Koç sazıyla Türkçe ve Kürtçe devrimci türküler okudu. Sanatçıyı gerek Türkiyeli gerekse İngiliz ve öteki ülkelerden dinleyiciler büyük ilgiyle izledi.

Gerek konuşmacılarıyla, gerekse müzik-sanat şöleniyle çok başarılı bir festival yaşadık. Festivalin bu denli ilgi görmesi, LİB'in başlattığı kavganın gittikçe yığınsallaşarak ilerlemesinin güzel bir kanıtıdır.

Başak Uludağ, Londra

15'leri anarak kinimizi biledik

Haydi yığınların içine

Türkiye Komünist Partisi'nin kurucusu ve önderi Mustafa Suphi ve 14 yoldaşın Kemalist burjuvazi tarafından Karadeniz'de hunharca katledilişlerinin 64. yılında parti örgütümüz bir anma toplantısı yaptı.

Örgütümüzün gerçekleştirdiği bu anma toplantısı geçmişten çıkarılması gereken derslerin bir kez daha bilincimize kazındığı bir toplantı oldu.

Okunan şiirlerin, söylenen marşların, gösterilen diaların süslediği salonu çınlatan belgilerle, partimizin kızıl geleneğine yaraşır bir toplantıda, TKP'nin dünü ve bugünü kısaca anlatıldı. Biz de gazetemize özetle aktarıyoruz.

Toplantıda TKP'nin Onbeşlerin katlinden sonraki uzun yıllar içinde uğradığı likidasyonlar zinciri anlatıldı. Oportünizm illetinin, partimizin öncülük görevini hakkıyla yerine getirmesini engellediği vurgulandı.

Daha sonra, 1970'li yılların sonlarına doğru, *İşçinin Sesi*'nin Türkiye'deki derin ekonomik, toplumsal, siyasal bunalımda partinin komünist öncülük işlevini yerine getirmesini engelleyen oportünizme başkaldırışı anlatıldı.

1980'e doğru devrim karşıdevrim ikilemi artık kapıya dayanmıştı. Yığınlar sokağa dökülmüş, "öncü" hâlâ kafasını kumdan çıkarıp gerçeği görmek istemiyordu. Devrimci durum İşte böyle bir ortamda *İşçinin Sesi* partimize çöreklenmiş oportünizme dur diyerek yığınları savaşın içine çekmeye ve savaşımı devrime kanalize etmeye çalıştı.

TKP yönetimi, faşizmi MHP'yle sınırlayan belgiler kullanıyordu. Bu durum, Türkiye koşullarında asıl olası olanı, faşizmin ordu eliyle getirilebileceğini gözlerden saklıyordu. Böylece oportünizm 12 Eylül darbesinin toplumsal-psikolojik ortamının hazırlanmasına yardım etmiş oldu.

İşçinin Sesi, devrimci durumda, devrimin doğrudan propagandasını taktiklerinin temel taşı yaptı. Bu görevin yasal sınırlara hapsolmayan örgüt biçimleri gerektirdiğini anlattı. Yığınlarla birlikte gericiliğe karşı saldırıyı hazırlayabilmek için "savaşarak örgütlenme" hedefini koydu.

Fakat Türkiye devrimci hareketini dağınık, yığınları güçlü bir önderlikten yoksun ve zayıf yakalayan burjuvazi, geçici üstünlüğünü kullanarak, bir karşıdevrim yaptı. 12 Eylül'de erke el koyan faşizm, başta işçi sınıfımız ve komünistler olmak üzere devrimcilere ve emekçi halka, tüm kazanılmış haklara azgınca saldırdı. Kürt halkına yönelik baskıları akıl almaz boyutlara ulaştırdı.

Erke, yığın desteği olmaksızın, tepeden bir darbeyle el koyan faşizmin acil geliş nedeni, varolan siyasal bunalımı çözmek, devrimci durumu bastırmaktı. Yerli tekelci burjuvazi bu darbeyle aynı zamanda sorunları tersinden çözerek Türkiye'nin emperyalistleşmesinde ve devlet tekelci kapitalizminin işleyişinde önemli bir aşamaya ulaşmayı amaçlıyordu. Devrimci durumu kısa sürede bastıran faşizm, emperyalistleşme doğrultusunda dişe dokunur hiçbir kalıcı adım atamadı.

Kalıcılığı için zorunlu olan yığın desteğini sağlayamayan faşizm, ilk ve acil görevi olan yönetemezlik sorununu çözerken kendi gidişinin de yolunu açtı.

Faşizm, işçi, emekçi yığınlarda biriken derin hoşnutsuzluk nedeniyle bir "demokrasi oyunu"na başvurmak zorunda kaldı. Ancak Türkiye gibi bir ülkede, demokrasi oyunu hızla oyun olmaktan çıktı ve çözülme başladı.

Süreç içinde, totaliter devlet yavaş yavaş otoriter devlete dönüştü. 25 Mart yerel seçimleri, getirdiği sonuçlarla bu süreci noktalayan bir olay oldu.

Faşizmin çözülüşü ile girilen bu ara dönem, komünistler açısından canalıcı öneme sahip bir dönemdir. Yığınların kıpır kıpır hareketlenmeye başladığı ara dönemde, yığınları kucaklayan, onlara doğru yolu gösterebilen, illegal, merkeziyetçi bir komünist partisi neler yaratabilir!

Haydi yoldaşlar, Marksçı-Leninci ideolojimiz, demir disiplinimiz, illegal ve özgür merkezi parti anlayışımızla, sınıfın, yığınların içine!

Frankfurt

Yabancılar yasası değişsin

10 Mart 1985 tarihinde Frankfurt'ta belediye başkanlığı seçimleri yapılacak. Frankfurt'un CDU'lu belediye başkanı, Walter Wallmann, seçim kampanyasını, günlük gazetelere verdiği, yabancı işçi düşmanı bir propaganda ilanı ile başlattı.

Wallmann, propaganda ilanında şöyle diyor:

"Walmann yabancıların yerel seçime katılma hakkına karşıdır."

Wallmann, başkanlık yaptığı dönemde, yabancılara yönelik yasa tanımaz uygulamaları ile tanınan bir kimsedir.

Burjuvazi, yabancı işçi düşmanlığını körükleyerek, sınıfı bölmek, işsizlik ve insanlık dışı koşulların suçunu, işçi sınıfının direnme gücü en zayıf kesimi olan yabancı işçilere yüklemek istiyor.

Uluslararası işbölümünde finans-kapital, kendi sömürüsüne ve serbest dolaşımına sınır tanımazken, bizim yapmamız gereken, sınıfı bölme çabalarına, emeğin serbest dolaşımını engelleyen her türlü uygulamaya karşı çıkmak, bu çabaların somut bir ifadesi olan gerici Yabancılar Yasası'nın tümden iptali için aktif, örgütlü savaşım vermektir.

Federal Almanya'da bir seçim döneminin yaşandığı bugünlerde, en başta gelen güncel görevlerimiz, yabancıların yerel seçimlerde de, genel seçimlerde de seçme-seçilme hakkına sahip olması için canla başla kavga vermektir.

K. D., Frankfurt